

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

โดยที่มาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเมื่อมีการประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาตินี้แล้ว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของตนให้สอดคล้องกับนโยบายและ แผนระดับชาติดังกล่าว

บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอตามข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังมีสาระสำคัญตามแนบท้ายนี้ เพื่อกำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ และมุ่งเน้นการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด รวมทั้งเสริมสร้างให้มีการบูรณาการนโยบายและแผนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน จึงให้ประกาศนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ในราชกิจจานุเบกษาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

นโยบายและแผนระดับชาติ
ว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม
และแก้ไขปัญหายาเสพติด
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร	๑
ส่วนที่ ๒ ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ	๗
๑. แผนระดับที่ ๑	๗
๒. แผนระดับที่ ๒	๘
๓. นโยบายและแผนอื่น ๆ	๑๒
๔. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ	๑๒
ส่วนที่ ๓ การประเมินสภาพแวดล้อม สถานการณ์ปัญหาเสพติดและแนวโน้มในอนาคต	๑๕
๑. แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหาเสพติด	๑๕
๒. ปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติด	๒๔
๓. ฉากทัศน์อนาคตของสถานการณ์ปัญหาเสพติด	๓๒
๔. ประเด็นปัญหาเชิงยุทธศาสตร์	๓๕
ส่วนที่ ๔ วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และเป้าหมาย	๔๐
๑. วัตถุประสงค์	๔๐
๒. กรอบแนวคิด	๔๐
๓. กรอบทิศทางการแก้ไขปัญหา	๔๕
๔. วิสัยทัศน์	๔๕
๕. เป้าหมายหลักและตัวชี้วัด	๔๕
ส่วนที่ ๕ นโยบายและแผนการแก้ไขปัญหาเสพติด	๔๖
๑. นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด	๔๖
๒. นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด	๕๐
๓. นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด	๕๒
๔. นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษาเสพติด	๕๔
๕. นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ	๕๗
๖. นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ	๕๙
ส่วนที่ ๖ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล	๖๗
๑. องค์กรหรือกลไกในแต่ละระดับ	๖๗
๒. การแบ่งมอบภารกิจหน่วยงานรับผิดชอบ	๗๐
๓. กระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	๗๐
๔. การติดตามและประเมินผล	๗๒
๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	๗๒
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แผนที่ยุทธศาสตร์	
ภาคผนวก ข คำอธิบายตัวชี้วัด	
ภาคผนวก ค อภิธานศัพท์	

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) จัดทำขึ้นตามประมวลกฎหมายอาเสพติด มาตรา ๓ เพื่อให้การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาเสพติดเป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีความต่อเนื่อง กระบวนการในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจ สังคม ความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของรัฐ ให้คณะรัฐมนตรีจัดทำมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาเสพติด ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ส. และให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. ดำเนินการทบทวนนโยบายและแผนระดับชาติทุก ๕ ปี ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือความจำเป็นอื่นเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาเสพติด ให้ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขนโยบายและแผนระดับชาติเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาเสพติดฉบับนี้ เป็นการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาอาเสพติดทั้งระบบ และมุ่งเน้นการลดระดับความรุนแรงของปัญหาอาเสพติด จนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ เสริมสร้างให้มีการบูรณาการนโยบายและแผนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหาอาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน เป็นกรอบทิศทางการบริหารจัดการ ประสานการปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาอาเสพติด รวมทั้งการกำกับติดตามและประเมินผลทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาเสพติดไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์ปัญหาอาเสพติดและความท้าทายในศตวรรษที่ ๒๑

การขับเคลื่อนนโยบายอาเสพติดท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคศตวรรษที่ ๒๑ และวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) เป็นปัจจัยเร่งการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ หลีกเลียงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะ “การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี” ที่มีพลวัตสูงและส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหาอาเสพติดในทุกมิติ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การลักลอบขนส่ง และรูปแบบการค้า กลุ่มอาชญากรยาเสพติดมีการปรับตัวเพื่อหลบหนีการปราบปราม โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และอาศัยช่องโหว่ในการลักลอบกระทำผิดกฎหมาย นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมยาเสพติดทางไซเบอร์ในรูปแบบที่หลากหลาย

การปรับตัวและแสวงหาประโยชน์ทางเทคโนโลยีของกลุ่มอาชญากรทำให้การค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีทางการเงิน ส่งผลให้แพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) บล็อกเชน (Blockchain) และสกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency) เป็นช่องทางและเครื่องมือในการซื้อขายและขยายเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเติบโตของธุรกิจการขนส่งรูปแบบต่าง ๆ อาจเป็นช่องทางที่สุ่มเสี่ยงต่อการลักลอบซื้อขายและขยายเครือข่ายยาเสพติดในอนาคต รวมทั้งการฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติผ่านสินทรัพย์ดิจิทัล

ปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์มีพลวัตสูงในห้วง ๕ ปีที่ผ่านมา ด้วยลักษณะที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญที่มีความเสี่ยงสูงในการเป็น Connectivity Hub ของเส้นทางลึกลอบขนส่ง ยาเสพติดข้ามชาติ โดยสถานการณ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำในปัจจุบันทวีความรุนแรงจนอยู่ในระดับที่น่าวิตกกังวล จากหลายปัจจัยที่ส่งผลให้ศักยภาพการผลิตยาเสพติดสูงขึ้น สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ยังคงสามารถลำเลียงเข้าสู่แหล่งผลิตได้ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้การผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งนำไปสู่การก่อความไม่สงบในประเทศ เป็นช่องทางให้กลุ่มนักค้ายาเสพติดฉกฉวยโอกาสในการเร่งผลิตและลักลอบขนส่งเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศไทย ทำให้พื้นที่ชายแดนภาคเหนือตอนบนและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ

ในมิติของการแพร่ระบาด ยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ (Amphetamine-Type Stimulants : ATS) มีแนวโน้มแพร่ระบาดสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในระดับโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในประเทศไทย โดยภาพรวมของสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศ พบว่ายังคงไม่ลดระดับความรุนแรงและมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่อง ความต้องการยาเสพติดในประเทศยังคงอยู่ในระดับสูง จากการขับเคลื่อนของอุปทานการผลิตนอกประเทศ และกลยุทธ์ทางการค้าของกลุ่มนักค้าที่ทำให้ยาเสพติดมีราคาถูกลง ตลอดจนปัจจัยความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน กระตุ้นให้เกิดการใช้ยาเสพติดในประเทศเพิ่มขึ้น ผู้ที่เข้าสู่วงจรยาเสพติดทั้งรายเก่าและรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งในมิติผู้เสพและผู้ค้า เนื่องจากราคายาเสพติดที่ถูกลงทำให้ผู้เสพยาเสพติดยังสามารถหาหาเสพติดมาเสพได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดภาวะเสพติดเรื้อรังนำไปสู่การเกิดอาการทางจิตเวชจากยาเสพติด ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สุ่มเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ และสร้างผลกระทบเป็นวงกว้างต่อสังคมในอนาคต หากยังไม่สามารถลดระดับความรุนแรงของปัญหาลงได้

อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มของปัญหายาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญ โดยวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) เป็นอีกตัวแปรสำคัญที่ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมทั่วโลกสั่นคลอนและเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ส่งผลกระทบต่อการเกิดปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญภาวะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤตโรคระบาด ตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากผลกระทบของ Technology Disruption การลดลงของวัยแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เยาวชนหลุดจากระบบการศึกษาหรือมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ช่องว่างความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นในทุกมิติ ไม่เอื้อให้กลุ่มเปราะบางผู้ด้อยเปรียบทางสังคมสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหายาเสพติด รวมไปถึงพฤติกรรมการใช้ชีวิตท่ามกลางวิกฤตและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตมากขึ้น ตัวแปรเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบเป็นห่วงโซ่ต่อประชากรในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีความท้าทายต่อการจัดการอย่างยิ่ง

ในแง่ของการบริหารจัดการภาครัฐ ปัญหานักโทษล้นคุกเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งหาทางรับมือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ติดอันดับนักโทษล้นคุกเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก จากสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำปัจจุบันพบว่ากว่าร้อยละ ๘๑.๕ เป็นนักโทษคดียาเสพติด และมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำหลังจากพ้นโทษไปแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการแก้ไขปัญหามัคนครบวงจร ทำให้เกิดพฤติกรรมเสพซ้ำ รวมทั้งมุมมองของสังคมในปัจจุบันต่อผู้กระทำผิด ที่ไม่เอื้อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ วัจนยาเสพติดจึงเข้ามามีบทบาทไม่สิ้นสุด หากไม่สามารถจัดการปัญหานักโทษล้นคุกได้ ไม่เพียงแต่วัจนอาชญากรรมที่สร้างผลกระทบต่อสังคมเท่านั้น ยังเป็นการสูญเสียงบประมาณแผ่นดินในการบริหารจัดการเรือนจำเกินจำเป็น รวมถึงสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยเฉพาะวัยแรงงานที่เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

ความท้าทายจึงไม่ใช่แค่การปราบปราม แต่เป็นการป้องกันจากต้นเหตุ โดยการ “**ฟื้นฟูและพัฒนาทุนมนุษย์**” พัฒนานโยบายทางเลือกเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม ยุติแนวคิดว่ายาสเสพติดเป็นอาชญากรรม ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบ ทั้งต่อสุขภาพและสังคม มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่มีปัญหาทางสุขภาพ สาธารณสุข และเกี่ยวพันกับปัญหาเชิงเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแสวงหาแนวทางการใช้พืชเสพติดและพืชในการกำกับควบคุมของรัฐเพื่อประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการปรับสมดุลของมาตรการแก้ไขปัญหายาสเสพติดให้ครบวงจร เพื่อให้สามารถหลุดพ้นจากวังวนการแก้ไขปัญหายาสเสพติดที่เป็นกับดักแห่งความล้มเหลวในทศวรรษที่ผ่านมา เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหายาสเสพติดอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานด้านการจัดการปัญหายาสเสพติด

กรอบแนวคิดและทิศทางของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาสเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้นำหลักการและแนวคิดจากทิศทางและนโยบายการแก้ไขปัญหายาสเสพติดในระดับสากล ได้แก่ ทิศทางการแก้ไขปัญหายาสเสพติดจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษ (UNGASS 2016) ดัชนียาเสพติดโลก (The Global Drug Policy Index) วาระการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDGs) ตลอดจนประมวลกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย เป็นกรอบแนวคิดหลักในการจัดการปัญหายาสเสพติดอย่างยั่งยืน โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

กรอบแนวคิดที่สำคัญที่นำมาปรับใช้กับนโยบายและแผนระดับชาติฯ ได้แก่ ๑) **ใช้สาธารณสุขนำทางในการแก้ปัญหา** ลดอุปสงค์โดยการให้ความสำคัญกับสุขภาพ สิทธิมนุษยชน และความปลอดภัย บริหารจัดการ “ผู้เสพ” ตามกรอบแนวคิดใหม่ เสริมสร้างประสิทธิภาพการป้องกันและการบำบัดรักษาที่ได้มาตรฐาน ครอบคลุมและเพียงพอ รวมถึงการกำหนดนโยบาย/ปรับปรุงกฎหมายให้สามารถเข้าถึงสารเสพติดเพื่อใช้ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ๒) **ดำเนินกระบวนการยุติธรรมบนฐานแนวคิดสิทธิมนุษยชน** ปรับนโยบายทางอาญาแบบอ่อนตัว กำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมตามสัดส่วนความผิด พัฒนามาตรการทางเลือกแทนการลงโทษทางอาญา และไม่มี การตอบสนองที่รุนแรงเกินจำเป็น ๓) **ยุติแนวคิด “ยาเสพติดเป็นอาชญากรรม”** ส่งเสริมการพัฒนาทางเลือกในการจัดการปัญหายาสเสพติดรูปแบบใหม่ที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ลดการตีตราทางสังคม มุ่งเน้นการฟื้นฟูทรัพยากรมนุษย์ ให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๔) **มุ่งปราบปรามทำลายเครือข่ายรายสำคัญ** ลดอุปทานโดยเน้นการปราบปรามทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดรายใหญ่และองค์กรอาชญากรรมรายใหญ่ที่เป็นแกนหลักสำคัญ รวมทั้งเฝ้าระวังการค้าและการเสพยาเสพติดในรูปแบบใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดและมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว และ**ยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกมิติ ยึดหลักความรับผิดชอบร่วมกัน** คำนึงถึงการบูรณาการ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการปัญหายาสเสพติด

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ที่มุ่งเน้นการ**ลดระดับความรุนแรงของปัญหายาสเสพติดจนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม** เป็นจุดเริ่มต้นสู่การแก้ไขปัญหายาสเสพติดทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยมีกรอบทิศทางในการกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติฯ ดังนี้

๑. บริหารจัดการแก้ไขปัญหายาผู้เสพยาอย่างบูรณาการ โดยยึดหลักปัจเจกบุคคล บนพื้นฐานของหลักการทางสาธารณสุขและสิทธิมนุษยชน เพื่อลดผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม
๒. มุ่งปราบปราม ทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดในระดับต่าง ๆ ด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน และบูรณาการอำนาจทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ บนพื้นฐานของการใช้กฎหมายที่เป็นธรรม ยึดหลักนิติธรรม และสิทธิมนุษยชน
๓. ป้องกันผู้ที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ลดผลกระทบต่อสังคม สร้างพื้นที่ปลอดภัยและภูมิคุ้มกันให้ประชากรทุกช่วงวัยปลอดภัยจากยาเสพติด

๔. ขยายนโยบายทางเลือกในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความเหมาะสม เพื่อเพิ่มมิติของการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กว้างมากขึ้นตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดได้กำหนดไว้ สร้างมูลค่าให้กับการพัฒนาพืชเสพติดในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ การศึกษาวิจัย และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เหมาะสม

๕. ขยายการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่แบบบูรณาการ ให้ครอบคลุมบริบทของปัญหายาเสพติดในทุกมิติ เน้นการส่งเสริมและขยายบทบาทของกลไกในระดับพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และองค์กรต่าง ๆ บนพื้นฐานของกระจายบทบาทและทรัพยากรอย่างเหมาะสม

๖. ประเทศไทยเป็นแกนกลางในหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อร่วมกำหนดยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการ การส่งเสริม การประสานงาน และการติดตามการดำเนินการความร่วมมือระหว่างประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน นอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

นโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ มุ่งเน้นการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด จนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ตลอดจนการบริหารและพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย

๑. นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด

เสริมสร้างทัศนคติและสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อป้องกันการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกช่วงวัย และทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา และสื่อสังคมออนไลน์ โดยสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชน ในการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด จัดระเบียบสังคมและปรับสภาพแวดล้อมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงในการเข้าสู่วงจรยาเสพติด ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีการดูแลลูกจ้าง/แรงงานที่เข้ายาเสพติดได้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่เหมาะสม และให้โอกาสแรงงานที่ผ่านการบำบัดรักษากลับเข้าทำงาน ส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวให้เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันสมาชิกให้ปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด รมรณรงค์สร้างความเข้าใจถึงผลกระทบและโทษทางกฎหมาย สนับสนุนกิจกรรม องค์กรความรู้ สื่อที่ทันสมัย ตลอดจนปรับแนวคิด/ทัศนคติในการดำรงชีวิตด้วยการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยจากปัญหายาเสพติดตามหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”

๒. นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด

บูรณาการฐานข่าวและเชื่อมโยงฐานข้อมูลยาเสพติดระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตั้งแต่พื้นที่ชายแดน ไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางพัสดุไปรษณีย์ รวมถึงไม่ให้ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านของยาเสพติดเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม เพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน และการปราบปราม โดยมุ่งเน้นการปราบปรามทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ และกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่เป็นแกนหลักในขบวนการค้ายาเสพติด บูรณาการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ยึดหลักการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ปราศจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบและการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

๓. นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด

ใช้มาตรการทางทรัพย์สินเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินในคดียาเสพติดโดยไม่ผูกกับคดีอาญาตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนด โดยบูรณาการเชื่อมโยงระบบข้อมูลคดียาเสพติดและระบบข้อมูลกระบวนการยุติธรรม พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและเสริมสร้างแนวร่วมในการตรวจหาทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มุ่งเน้นการสืบหาทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ขยายไปสู่การใช้มาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามมูลค่า (Value Based Confiscation) เพื่อตัดวงจรการเงินของกลุ่มนักค้ายาเสพติด โดยเฉพาะเครือข่ายการค้ารายใหญ่/กลุ่มองค์กรอาชญากรรมรายสำคัญ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๔. นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด

บริหารจัดการผู้เสพตามกรอบแนวคิดของประมวลกฎหมายยาเสพติด มองผู้เสพเป็นปัญหาในมิติด้านสุขภาพ สาธารณสุข เกี่ยวพันกับเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าเพียงปัญหาในเชิงอาชญากรรม พัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับบริหารจัดการผู้เสพ ให้มีความเชื่อมโยงตลอดกระบวนการอย่างครบวงจร ตั้งแต่การค้นหา คัดกรอง บำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตลอดจนการติดตามประเมินผล ให้ความสำคัญกับการดูแลผู้เสพในรูปแบบที่เหมาะสมกับปัจเจกบุคคล พัฒนาสถานบำบัดรักษาหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้มีคุณภาพตามมาตรฐานทางสาธารณสุข ขยายการรองรับอย่างครอบคลุมเพียงพอ และเหมาะสมกับระดับการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทาง Community Based Treatment and Rehabilitation (CBTx) โดยการใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดูแลช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติดให้ได้รับการดูแลอย่างไม่เลือกปฏิบัติ มุ่งเน้นการฟื้นฟูทุนมนุษย์ มุ่งลดผลกระทบต่อสุขภาพ ชุมชน และสังคม รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้โอกาสผู้เสพยาเสพติดสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข

๕. นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ

พัฒนาบทบาทประเทศไทยเพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงานด้านยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน เข้าร่วมเป็นส่วนส่วนยุทธศาสตร์ในกรอบความร่วมมือพหุภาคีกับองค์การระหว่างประเทศ ยกระดับและรักษาบทบาทสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ เป็นผู้นำในการขยายแนวคิดและผลักดันแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อบรรลุเป็นแผนการดำเนินงานร่วมกันภายใต้ข้อมติ หรือข้อตกลง/พันธกรณีระหว่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการด้านการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งการรับและให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร เทคโนโลยี นวัตกรรม อุปกรณ์/เครื่องมือ และการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลการข่าว รวมทั้งผลักดันบทบาทของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับในระดับสากล

๖. นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ

บริหารจัดการการดำเนินงานป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด ยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกมิติเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ โดยการพัฒนากลไกอำนาจการ ระเบียบ กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม พัฒนาระบบสารสนเทศด้านแผนงานและงบประมาณ การกำกับติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่อย่างเชื่อมโยงประสานสอดคล้อง รวมทั้งการปรับกระบวนการทัศน์และแนวทางการดำเนินงานของบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด

พัฒนาทักษะและสมรรถนะการทำงานเพื่อรับมือกับภัยคุกคามยาเสพติดในยุคดิจิทัล บูรณาการฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างครอบคลุมและได้มาตรฐานตามแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ขยายขีดความสามารถทางเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการ การศึกษาวิจัย และการศึกษามาตรการทางเลือกใหม่เพื่อปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย รมรงค์เพื่อสร้างการรับรู้ความตระหนักและมุมมองใหม่ให้แก่สังคม ตลอดจนส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการปัญหาเสพติดอย่างบูรณาการ

การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ถ่ายทอดเจตนารมณ์และเป้าหมายอย่างประสานสอดคล้องตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับส่วนกลาง ไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยอาศัยกลไกการบริหารจัดการแต่ละระดับในการกำกับ ควบคุม การวางมาตรการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามกรอบทิศทางของนโยบายและแผนฯ เพื่อความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ยึดหลักความรับผิดชอบร่วมกัน มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม ดำเนินการติดตามประเมินผลตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับภารกิจ ระดับพื้นที่ และการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ผลการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้รับทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้เสนอรายงานพร้อมด้วยข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ส่วนที่ ๒

ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑. แผนระดับที่ ๑

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยมาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันสู่เป้าหมาย ดังกล่าว ต่อมาได้มีประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เป็นยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดย การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นประเด็นปัญหาภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหายาแบบบูรณาการร่วมกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่มีใช้ภาครัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง (หลัก)

เป้าหมาย

- ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
- บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
- กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาความมั่นคง
- ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ
- การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง (หลัก)

ประเด็นที่ ๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์การ
ภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ (รอง)

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกมิติ พัฒนากลไก
อำนาจการ ระเบียบ กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม สนับสนุนการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพอย่างเป็นระบบ
ส่งเสริมและสนับสนุนการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนรับมือและจัดการ
ปัญหาเสถียรภาพเชิงรุก พัฒนาระบบ/กลไกการเฝ้าระวังเสถียรภาพในทุกระดับ บูรณาการฐานข่าวและเชื่อมโยง
ฐานข้อมูลเสถียรภาพระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เสริมสร้างสมรรถนะแก่บุคลากร
ภาครัฐ ให้มีทักษะและสมรรถนะสูง พร้อมรับมือกับภัยคุกคามของปัญหาเสถียรภาพในยุคดิจิทัล ภายใต้สภาวะการณ์
ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยายเครือข่ายความร่วมมือของหุ้นส่วนภาครัฐ ส่งเสริม
บทบาทของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคประชาชน มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ในการประสานความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาค ทวิภาคี และระดับโลก ในการจัดการปัญหาเสถียรภาพในทุกมิติ
ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา การพัฒนาวิชาการและวิจัย และผลักดันการจัดการปัญหาเสถียรภาพ
ให้เป็นวาระแห่งภูมิภาค

๒. แผนระดับที่ ๒

๑. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ กำหนดให้เมื่อมีพระบรมราชโองการ
ประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้าน จัดทำแผนแม่บท
เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ เสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติให้ความเห็นชอบ
ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
ตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้
ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ลงวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็นความมั่นคงถือเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการหลักที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวม
ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในระยะ ๒๐ ปี ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้กำหนดไว้ และได้มีการกำหนด
เป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วย (๑) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข (๒) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติ
และทุกระดับ (๓) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีความพร้อม
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (๔) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับ
การยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ (๕) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม
อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นจึงได้กำหนดแผนย่อย แนวทางการพัฒนา เป้าหมาย
และตัวชี้วัดในห้วงระยะเวลา ๕ - ๑๐ - ๑๕ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ประกอบด้วย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ -
๒๕๖๕ ดำเนินการ “ปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ไขปัญหา” ให้ลดระดับลงอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับในช่วงปี พ.ศ.
๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ จะดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น
เพื่อเป็นฐานนำไปสู่เป้าหมายในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕ ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศชาติพัฒนา ปวงประชาร่วม
ผลักดัน” จนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายสุดท้ายในห้วงปี พ.ศ. ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐ ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศชาติ
มั่นคง ประชาชนมีความสุข”

๑.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง (หลัก)

เป้าหมายระดับประเด็น

๑.๑.๑ ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น

๑.๑.๒ ประชาชนกินดี อยู่ดี และมีความสุขดีขึ้น

การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง พัฒนาศักยภาพของประเทศไทยให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามใหม่ด้านยาเสพติดในทุกมิติ มุ่งเน้นการลดทอนศักยภาพแหล่งผลิตยาเสพติดในภูมิภาค ลดห่วงโซ่อุปทานและอุปสงค์ยาเสพติด สร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชากรทุกช่วงวัย และลดผลกระทบต่อสังคมจากปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด ตลอดจนการปรับมุมมองของสังคมต่อปัญหายาเสพติด ให้โอกาสผู้กระทำผิดได้กลับคืนสู่สังคม พัฒนานโยบายทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย บนพื้นฐานการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและการฟื้นฟูมนุษย์ ซึ่งเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศ ยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยส่งเสริมสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยี และพัฒนานวัตกรรมที่ทันสมัย สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ในปัจจุบัน บูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พร้อมรับมือกับภัยคุกคามยาเสพติดในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อระดับความมั่นคงของชาติที่เพิ่มขึ้น จากจำนวนอาชญากรรมยาเสพติดที่ลดลง จำนวนนักโทษคดียาเสพติดต่อประชากรที่ลดลง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีความสุขดีขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าคะแนนของดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index : GPI) และดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทย

การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นประเด็นปัญหาที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง มีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ดังนี้

แผนย่อยที่ ๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ (รอง)

แนวทางการพัฒนา เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งลดผลกระทบจากอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยปราบปรามทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดในระดับสำคัญ เพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ในการสืบสวน สอบสวน และปราบปรามยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ จัดระเบียบสังคมและปรับสภาพแวดล้อมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงในการเข้าสู่วงจรยาเสพติด โดยบูรณาการอำนาจทางกฎหมายและบังคับใช้อย่างเป็นธรรม ยึดหลักนิติธรรมและคำนึงสิทธิมนุษยชน เสริมสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ความตระหนักในฐานะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด ตลอดจนเสริมสร้างโอกาสในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวให้เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันสมาชิกให้ปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด รวมทั้งการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ กระจายบทบาทในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยใช้หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหายา

เป้าหมายของแผนย่อย ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บท มุ่งลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด และผลกระทบจากอาชญากรรมยาเสพติดต่อสังคมในทุกระดับ หมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถตระหนักและมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติดในฐานะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด ตลอดจนมีโอกาสและทางเลือกในสังคมมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้กระทำผิดสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปเข้าสู่วงจรการกระทำผิดซ้ำ ส่งผลให้คดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และผลกระทบต่อสังคมลดลง ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ทรัพยากรมนุษย์

สามารถฟื้นฟูและสร้างคุณค่าให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน และสังคม เป็นพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน

แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (หลัก)

แนวทางการพัฒนา ยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกมิติ พัฒนากลไกอำนวยการ ระเบียบ กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม สนับสนุนการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมและสนับสนุนการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนรับมือและจัดการปัญหาเสพติดเชิงรุก พัฒนาแนวทาง/กลไกการเฝ้าระวังยาเสพติดในทุกระดับ ยกระดับขีดความสามารถด้านข่าวกรอง บูรณาการฐานข่าวและเชื่อมโยงฐานข้อมูลยาเสพติดระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เสริมสร้างสมรรถนะแก่บุคลากรภาครัฐ ให้มีทักษะและสมรรถนะสูง พร้อมรับมือกับภัยคุกคามของปัญหาเสพติดในยุคดิจิทัล ภายใต้สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยายเครือข่ายความร่วมมือของหุ้นส่วนภาครัฐ ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคประชาชน พัฒนากลไกบริหารจัดการทั้งในระดับนโยบายเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการ

เป้าหมายของแผนย่อย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกมิติ ทั้งด้านการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาเสพติดและฟื้นฟูสภาพทางสังคม เชื่อมโยงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อลดผลกระทบของสังคมจากปัญหาเสพติด ควบคู่ไปกับการฟื้นฟูทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศที่ดีขึ้นในภาพรวม

แผนย่อยที่ ๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ (รอง)

แนวทางการพัฒนา พัฒนาระบบเพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงานด้านยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ในกรอบความร่วมมือพหุภาคีกับองค์การระหว่างประเทศ ยกระดับและรักษาบทบาทสำคัญของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ เป็นผู้นำในการขยายแนวคิดและปรับใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดแบบใหม่ พัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและผลักดันแนวปฏิบัติเพื่อบรรจุเป็นแผนการดำเนินงานร่วมกัน ภายใต้ข้อมติหรือข้อตกลง/พันธกรณีระหว่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศนอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศในการดำเนินการด้านการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด การรับหรือให้การสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร การสนับสนุนเทคโนโลยี นวัตกรรม การพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูล การสนับสนุนอุปกรณ์/เครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์และองค์ความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด และอุปกรณ์เฉพาะทางอื่น ๆ รวมทั้งผลักดันบทบาทของไทยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ ความพร้อม ภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับในระดับสากล

เป้าหมายของแผนย่อย

เป้าหมายที่ ๑ ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

เป้าหมายที่ ๒ ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ ประเทศไทยสามารถเป็นแกนกลางของภูมิภาคอาเซียนในการประสานงาน ขยายและเชื่อมโยงหุ้นส่วนความร่วมมือด้านการจัดการปัญหาเสถียรภาพระหว่างประเทศในทุกมิติ สามารถผลักดันแนวคิด นโยบาย และแนวปฏิบัติสู่การเป็นวาระแห่งภูมิภาค ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถ ภาพลักษณ์ที่ดี การยอมรับในระดับสากล ส่งผลดีต่อระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคอาเซียน ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในภาพรวม

๒. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ มีจุดมุ่งเน้นคือ การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสกัดกั้นยาเสพติด และปรามปรามขบวนการค้ายาเสพติด ตลอดจนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้เกิดการยอมรับจากสังคม ประกอบด้วย ๓ เป้าหมาย ได้แก่

เป้าหมายของนโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘

เป้าหมายที่ ๑ การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เป้าหมายที่ ๒ การสกัดกั้นและปรามปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ

เป้าหมายที่ ๓ ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และไม่หวนกลับไปเข้าสู่วงจรยาเสพติด

การบรรลุเป้าหมายตามนโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพในทุกมิติแบบองค์รวมทั้งในด้านการป้องกันยาเสพติด โดยการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสถียรภาพในทุกช่วงวัย พัฒนาแนวทางการป้องกันยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย ลดปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มปัจจัยบวกเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับป้องกันการเข้าสู่วงจรยาเสพติด ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ สุขภาพของประชาชน และการจัดระเบียบสังคมเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงในหมู่บ้าน/ชุมชน **ด้านการสกัดกั้นและปรามปรามยาเสพติด** โดยการบูรณาการฐานข่าวและเชื่อมโยงฐานข้อมูลยาเสพติดระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ในการสกัดกั้น ปรามปราม การลักลอบลำเลียงยาเสพติดในทุกช่องทางไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ รวมถึงใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม ปรามปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยมุ่งเน้นการทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ และกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่เป็นแกนหลักในขบวนการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ **ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคมของผู้เสพยาเสพติด** โดยให้ความสำคัญกับการวางแผนการดูแลผู้เสพที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ตั้งอยู่บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนและคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ พัฒนาศูนย์การบำบัดรักษาและศูนย์การฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานทางสาธารณสุข ขยายการรองรับอย่างครอบคลุมเพียงพอ และเหมาะสมกับระดับการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่ พัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับบริหารจัดการผู้เสพ ให้มีความเชื่อมโยงตลอดกระบวนการอย่างครบวงจร มุ่งเน้นการฟื้นฟูทรัพยากรมนุษย์ มุ่งลดผลกระทบต่อสุขภาพ ชุมชน และสังคม รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมของชุมชน ให้โอกาสผู้เสพยาเสพติดสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข และไม่กลับไปเข้าสู่วงจรการกระทำผิดซ้ำ

๓. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทย หรือ เปลี่ยนแปลงประเทศขนาดใหญ่ (Thailand's Transformation) โดยมีแนวทางการบรรลุเป้าหมายหลักที่ ๕ การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ และมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับ หมายเหตุที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพตอบสนองประชาชน โดยการทำงานของภาครัฐมีความบูรณาการและเป็นเอกภาพ ตั้งแต่ระดับนโยบายระดับปฏิบัติ จนถึงการติดตามประเมินผล โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยน ควบรวมหรือยกเลิกภารกิจให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้ การบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะปรับเปลี่ยนสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลเต็มรูปแบบ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมาตรการภาครัฐมีความทันสมัยไม่ซ้ำซ้อน มีการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศไปสู่การเป็น Hi-Value and Sustainable Thailand

เป้าหมายของหมายเหตุที่ ๑๓

เป้าหมายที่ ๒ ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว

การบรรลุเป้าหมายตามหมายเหตุที่ ๑๓ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ บูรณาการฐานข้อมูลตลอดจนระบบสนับสนุนการดำเนินงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาเสพติดตามแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ขยายขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีที่ครอบคลุม ทันสมัย รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะแก่บุคลากรภาครัฐ ให้มีทักษะที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ ๒๑ พร้อมรับมือกับภัยคุกคามของปัญหาเสพติดในยุคดิจิทัล ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี

นอกจากนี้ พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ทั้งเครื่องมือ กลไกเชิงนโยบาย และระบบสนับสนุนกลไกการดำเนินงานภาครัฐ รองรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานและถ่ายทอดเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ ผลักดันการพัฒนาและประสานเชื่อมโยงระบบสารสนเทศด้านแผนงานและงบประมาณ การกำกับติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ให้มีความบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ และมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถบ่งชี้ผลลัพธ์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการดำเนินงานตามแผน นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

๓. นโยบายและแผนอื่น ๆ

นโยบายหลักและนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน

๑. นโยบายหลัก ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด คือ นโยบายหลักด้านที่ ๒ การสร้างความมั่นคงและปลอดภัยภายในประเทศ ประกอบด้วย ๒ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๒.๔ สร้างความสงบ และความปลอดภัยตั้งแต่ระดับชุมชน โดยกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฝ้าระวังดูแล และรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความสงบสุขของประชาชน และปัญหาเสพติดในระดับชุมชนและหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่ ๒.๕ แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังทั้งระบบ ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ปราบปรามแหล่งผลิตและเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด ป้องกันเส้นทางการนำเข้าส่งออก โดยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การลดจำนวนผู้ค้าและผู้เสพยาใหม่ และให้ความรู้เยาวชนถึงภัยยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งฟื้นฟู ดูแล รักษาผู้เสพผ่านกระบวนการทางสาธารณสุข

๒. นโยบายเร่งด่วน ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ การแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ภาคใต้ เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศทุกภูมิภาค ปราบปรามแหล่งผลิตและเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด ทั้งบริเวณชายแดนและพื้นที่ภายใน พื้นที่ ดูแลรักษาผู้เสพ ผ่านกระบวนการทางสาธารณสุข สร้างโอกาส สร้างอาชีพ รายได้ และการยอมรับของสังคมสำหรับผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู

๔. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs: Sustainable Development Goals) ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยองค์การสหประชาชาติ คือ กรอบทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหของโลกในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายเป็นกรอบแนวทางให้แต่ละประเทศร่วมดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความเป็นสากล เชื่อมโยง และเกื้อหนุนกันระหว่างประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชนท้องถิ่น ในส่วนของประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดทั้งหมด ๒ เป้าหมาย ประกอบด้วย **เป้าหมายที่ ๓** การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคมและชุมชน (Good Health and Well - Being) และ **เป้าหมายที่ ๑๖** การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน (Peace and Justice Strong Institutions)

การบรรลุเป้าหมาย SDGs

เป้าหมายที่ ๓ การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคมและชุมชน (Good Health and Well - Being) มุ่งเน้นการเสริมสร้างการป้องกันและการจัดการด้านการบำบัดรักษาผู้เสพที่ใช้สารเสพติดในทางที่ผิดอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน ครอบคลุม และเพียงพอ

เป้าหมายที่ ๑๖ การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน (Peace and Justice Strong Institutions) พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการขบวนการค้ายาเสพติดและเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ขยายขีดความสามารถทางเทคโนโลยี เสริมสร้างสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ในการสกัดกั้นและเฝ้าระวังการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านในการกระทำความผิดกฎหมายทุกรูปแบบ ทั้งการลักลอบผลิตและขนส่งยาเสพติด และการกระทำความผิดด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเป็นแหล่งจัดหา/ลักลอบเคลื่อนย้ายทรัพย์สินผิดกฎหมาย อาวุธ และที่พักพิงของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น ที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงต่อความมั่นคงของประเทศ

แผนภาพแสดงความสอดคล้องของนโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

แผนระดับที่ ๑
ระดับ Z

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ (หลัก)

การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ (รอง)

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มีใช้ภาครัฐ (รอง)

เป้าหมาย

- ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
- ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกกระดับ
- กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหความมั่นคง
- ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ
- การบริหารจัดการความมั่นคง มีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนระดับที่ ๒
ระดับ Y๒

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง

เป้าหมาย (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) : ปัญหาเก่าหมดไปปัญหาใหม่ไม่เกิด

แผนย่อยที่ ๑ : การรักษาความสงบ

ภายในประเทศ (รอง)

เป้าหมาย : ประชาชนมีความมั่นคง

ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนาที่ ๑ : เสริมสร้าง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

และความมั่นคงของมนุษย์

แผนย่อยที่ ๒ : การป้องกันและแก้ไขปัญหามี

ผลกระทบต่อความมั่นคง (หลัก)

เป้าหมาย : ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้รับ

การแก้ไข จนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนา

ประเทศ

สืบ : การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและ

การพัฒนาประเทศ

แนวทางการพัฒนาที่ ๑ : การป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติด

แผนย่อยที่ ๔ : การบูรณาการความ

ร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและ

นานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและ

มีใช้ภาครัฐ (รอง)

เป้าหมาย : ประเทศไทยมีความมั่นคง

และสามารถรับมือกับความท้าทาย

จากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วย
ความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔

การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

เป้าหมาย

๑. การป้องกันประเทศทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เกิดไป

เกี่ยวข้องภัยยาเสพติด

๒. การสกัดกั้นและปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติด

ในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ

๓. ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ใน

สังคมได้อย่างปกติสุขไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และ

ไม่หวนกลับไปเข้าสู่วงจรยาเสพติด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

หมวดหมู่ที่ ๑๓

ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย

มีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ประชาชน

เป้าหมาย ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง

คล่องตัว

แผนระดับที่ ๓
ระดับ X

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม
และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ส่วนที่ ๓

การประเมินสภาพแวดล้อม

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดและแนวโน้มในอนาคต

ประเทศไทยในห้วง พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ยังคงเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และภัยคุกคามจากปัญหายาเสพติดที่มีความหลากหลาย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (VUCA World) มีความจำเป็นต้องพิจารณาทุกปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และไม่ละเลยปัจจัยซ่อนเร้นที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหายาเสพติด โดยแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาและกรอบทิศทางการดำเนินงานในห้วง ๕ ปี ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ใช้วิธีการผสมผสานเครื่องมือทางวิชาการและเทคนิคในการวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับบริบทของปัญหายาเสพติด ตามหลักการ “Strategic Foresight” โดยวิเคราะห์ปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมทั้งภายใน (Internal Context) และภายนอก (External Context) เพื่อกำหนดกรอบประเด็นปัญหา และประเมินฉากทัศน์ในอนาคต รวมถึงการพิจารณาทิศทางของนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและระดับสากล เพื่อเป็นฐานคิดในการกำหนดกรอบทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องและครอบคลุมกับการจัดการปัญหาในทุกมิติ

๑. แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหายาเสพติด

ประเมินสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เพื่อให้ทราบถึงทิศทางแนวโน้มของปัญหา ประเด็นวิกฤต ประเด็นท้าทาย และประเด็นที่จะเป็นจุดเน้นในเชิงยุทธศาสตร์ของการดำเนินงานต่อไป

๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติดโลก

ข้อมูลจากรายงาน World Drug Report 2022 โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) สรุปแนวโน้มสำคัญของสถานการณ์ยาเสพติดโลก ดังนี้

๑.๑.๑ ผู้ใช้ยาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง

ผู้ใช้อาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ทั่วโลกมีผู้ใช้อาเสพติดประมาณ ๒๘๔ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖ ของประชากรโลกในช่วงอายุ ๑๕ - ๖๔ ปี โดยคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒๖ ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา และมีการคาดการณ์ว่าผู้ใช้อาเสพติดทั่วโลกจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ ๑๑ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ โดยเฉพาะในประเทศรายได้ต่ำ ยาเสพติดที่มีผู้ใช้มากที่สุดในปัจจุบันคือ กัญชา ประมาณ ๒๐๙ ล้านคน รองลงมาคือกลุ่มโอปิออยด์ ๖๑ ล้านคน แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ ๓๔ ล้านคน โคเคน ๒๑ ล้านคน และเฮโรอีน ๒๐ ล้านคน นอกจากนี้ พบว่าวัยเยาวชนเริ่มมีการใช้ยาเสพติดสูงกว่าวัยผู้ใหญ่

ในส่วนของผลกระทบต่อสุขภาพ พบว่า ร้อยละ ๑๓.๖ ของผู้เสพยาเสพติดทั้งหมด ประสบความผิดปกติจากการใช้ยาเสพติด โดยกลุ่มโอปิออยด์เป็นยาเสพติดที่สร้างผลกระทบต่อสุขภาพจนถึงขั้นเสียชีวิตมากที่สุด มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๗๗ ในขณะที่กัญชาทำให้เกิดอาการผิดปกติต่าง ๆ จากการใช้มากที่สุด มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๔๐ ในส่วนของมาตรการป้องกันและความครอบคลุมเพียงพอของการบำบัดรักษา ความผิดปกติจากการใช้ยาเสพติดในภาพรวมของโลกยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศรายได้ปานกลางและประเทศรายได้ต่ำ

๑.๑.๒ การจับกุมและตรวจยึดยาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การจับกุมยาเสพติดภาพรวมทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยาเสพติดที่มีการจับกุมได้มากที่สุด ในห่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ คือ กัญชา รองลงมาคือ โคเคน ผีน เมทแอมเฟตามีน เฮโรอีน มอร์ฟิน โอปิออยด์ ที่ใช้ในทางยา (Pharmaceutical Opioid) แอมเฟตามีน และเอ็กซ์ตาซี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแนวโน้มปริมาณ ของกลางที่จับยึดได้ในห่วง ๕ ปี พบว่า กัญชามีแนวโน้มปริมาณของกลางลดลง ก่อนจะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ขณะที่โคเคนมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการจับกุมโคเคนได้มากที่สุด เป็นประวัติการณ์ ในส่วนของยาเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีน (Amphetamine - Type Stimulants : ATS) พบการจับยึดสูงขึ้นกว่า ๕ เท่าในห่วงทศวรรษที่ผ่านมา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตลาดยาเสพติดและการลักลอบขนส่งสามารถขยายตัวได้ดีในห่วงเวลาที่การบังคับใช้ กฎหมายและหลักนิติธรรมอ่อนแอลง โดยเฉพาะในสถานการณ์ความขัดแย้งด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศที่ต้องอาศัยทุนจำนวนมากในการจัดหาอาวุธ จึงกลายเป็นเชื้อเพลิงสำคัญในกระบวนการผลิตและลักลอบขนส่ง ยาเสพติดข้ามชาติ และผลกระทบดังกล่าวจะมากขึ้นเมื่อพื้นที่พิพาทอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตหรือตลาดยาเสพติดขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำที่อุปทานถูกกระตุ้นจากสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ในประเทศเพื่อนบ้าน หรือในพื้นที่ประเทศยูเครน ในห่วงเวลาแห่งความสั่นคลอนทางการเมืองก่อนเกิดสงคราม มีการตรวจพบและรื้อถอนห้องปฏิบัติการที่ใช้ผลิตแอมเฟตามีนจำนวนมาก จากที่พบ ๑๗ แห่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เพิ่มขึ้นเป็น ๗๙ แห่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งนับเป็นจำนวนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับทุกประเทศทั่วโลกในปีดังกล่าว เป็นอีกปัจจัยที่ขยายความขัดแย้งระหว่างประเทศ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการลักลอบขนส่ง ยาเสพติดข้ามชาติ

๑.๑.๓ ยาเสพติดที่มาจากพืชมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ผลผลิตของยาเสพติดที่มาจากพืชมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ พื้นที่ที่ลักลอบ ปลูกโคคาอยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักแต่ผลผลิตกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีพื้นที่ลักลอบปลูกโคคาทั่วโลก ประมาณ ๒๓๔,๒๐๐ เฮกตาร์ แต่มีผลผลิตมากกว่าปีก่อนหน้าถึงร้อยละ ๑๑ โดยมีผลผลิตโคเคนประมาณ ๑,๙๘๒ ตัน ซึ่งนับว่าเป็นสถิติที่สูงที่สุดในประวัติการณ์ เป็นผลจากความเชี่ยวชาญของกลุ่มผู้ผลิตและ ห้องปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้สถิติการแพร่ระบาดของการใช้โคเคนพุ่งแตะระดับสูงสุดด้วย เช่นกัน ประเทศที่มีพื้นที่ปลูกโคคาмаากที่สุดในโลก คือ ประเทศโคลัมเบีย มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๖๑ รองลงมาคือ ประเทศเปรู ร้อยละ ๒๖.๔ และประเทศโบลิเวีย ร้อยละ ๑๒.๖

ในส่วนของ การลักลอบปลูกฝิ่นทั่วโลกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั่วโลกมีพื้นที่ปลูกฝิ่นประมาณ ๒๔๖,๘๐๐ เฮกตาร์ ในขณะที่ผลผลิตฝิ่น กลับมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในห่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผลผลิตฝิ่นอยู่ที่ประมาณ ๗,๙๓๐ ตัน สูงขึ้นร้อยละ ๗ จากปีก่อนหน้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากประเทศอัฟกานิสถาน มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ ๘๖ ของพื้นที่ปลูกฝิ่นทั่วโลก รองลงมาคือประเทศเมียนมา ร้อยละ ๖ ปัจจัยหนึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์ ความขัดแย้งทางการเมืองในอัฟกานิสถาน ด้วยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจากการประสบวิกฤต ด้านมนุษยธรรมที่ยืดเยื้อ ผลักดันให้เกิดการลักลอบปลูกฝิ่นในประเทศเพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบต่อตลาดยาเสพติด ในแทบทุกภูมิภาคทั่วโลก

๑.๑.๔ เมทแอมเฟตามีนมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งในแง่ของปริมาณและการแพร่ระบาด โดยยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ที่พบแนวโน้มการเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ กลุ่มแอมเฟตามีน (Amphetamine-Type Stimulants : ATS) ที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ

๑๕ ต่อปี ของกลางที่จับยึดได้มีปริมาณสูงขึ้นกว่า ๕ เท่า ในห้วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการจับยึดแอมเฟตามีนทั่วโลกได้สูงถึง ๕๒๕ ตัน ซึ่งนับว่ามากที่สุดเป็นประวัติการณ์ โดยเป็นเมทแอมเฟตามีนถึง ๓๗๕ ตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗๒ ของแอมเฟตามีนที่จับยึดได้ทั้งหมด ในขณะที่จำนวนห้องปฏิบัติการที่ถูกรื้อถอนกลับมีแนวโน้มลดลง สวนทางกับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น บ่งชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของกลุ่มอาชญากรที่มีการใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มศักยภาพในกระบวนการผลิต มีการปรับวิธีการผลิตโดยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเคมีในการผลิต ใช้สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ยังไม่ถูกควบคุม รวมถึงการใช้แหล่งผลิตไม่ถาวรที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายเพื่อหลบหลีกการจับกุม

ในส่วนของมิติการแพร่ระบาด พบการแพร่ระบาดในพื้นที่ ๑๑๗ ประเทศทั่วโลก เพิ่มขึ้นจากเดิมที่มี ๘๔ ประเทศ โดยพื้นที่ที่มีการตรวจยึดเมทแอมเฟตามีนได้มากที่สุด คือทวีปอเมริกาเหนือ มีสัดส่วนที่ร้อยละ ๔๗ พุ่งแตะระดับสูงสุดในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ รองลงมาคือ ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกได้ร้อยละ ๔๔ โดยเฉพาะประเทศไทย และประเทศเมียนมา ซึ่งมีอัตราการจับกุมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและก้าวกระโดดอย่างเห็นได้ชัด และนอกเหนือจากพื้นที่แพร่ระบาดเดิมแล้ว พบแนวโน้มการแพร่ระบาดสูงขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกา จากการลักลอบผลิตเมทแอมเฟตามีนในประเทศอัฟกานิสถานและกระจายส่งต่อในภูมิภาคสูงขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในประเทศอิรักที่มีการแพร่ระบาดสูง อีกทั้งการจับกุมจำนวนมากในพื้นที่อ่าวไทย ยุโรปตะวันตก และยุโรปกลาง และจำนวนผู้เข้ารับการรักษาจากการใช้เมทแอมเฟตามีนในประเทศเม็กซิโกที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒๑๘ ในครึ่งทศวรรษ บ่งชี้ถึงการขยายตัวมากขึ้นของตลาดแอมเฟตามีนในแต่ละภูมิภาคของโลก นอกจากนี้ การขยายตัวของตลาดแคปตาгон (Captagon) มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีสถิติการจับกุมได้สูงสุดเป็นประวัติการณ์ และพบการแพร่ระบาดไปยังทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแอฟริกาตะวันตกเป็นอีกประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง

๑.๑.๕ NPS ชนิดใหม่มีแนวโน้มลดลงแต่อัตราการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น

สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (New Psychoactive Substances : NPS) มีการค้นพบจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๑,๑๒๗ ชนิด โดยยังมีการแพร่ระบาดอยู่ในตลาดยาเสพติดปัจจุบัน ๕๔๘ ชนิด โดยเฉพาะประเภทสารโอปิออยด์สังเคราะห์ที่มีการค้นพบชนิดใหม่อย่างต่อเนื่อง และเป็นอันตรายต่อผู้ใช่มากที่สุด อย่างไรก็ตาม อัตราการค้นพบต่อปีของ NPS ชนิดใหม่ในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ โดยลดลงกว่าร้อยละ ๕๐ เมื่อเทียบกับห้วง ๕ ปีก่อนหน้า แต่อัตราการแพร่ระบาดกลับเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ NPS ที่ถูกพบส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสารกระตุ้นประสาท โดยเป็นคีตามีนมากที่สุด รองลงมาคือแคนนาบินอยด์สังเคราะห์ พื้นที่ที่มีการจับกุมคีตามีนได้มากที่สุดคือทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย ไทย และจีน นอกจากนี้ ยังพบว่าประเทศที่มีรายได้สูงมีการควบคุมการแพร่ระบาดของ NPS ได้ดีกว่าประเทศที่มีรายได้ต่ำ โดยมีมาตรการควบคุมค้นหาปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

๑.๑.๖ อัตราการเสียชีวิตจากยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น สังคมโลกให้ความสำคัญกับการลดอันตราย

ยาเสพติดได้คร่าชีวิตผู้คนทั่วโลกไปแล้วกว่า ๔๙๔,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในอัตราร้อยละ ๑๗.๕ ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเป็นอัตราที่มากกว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เข้าเสพยาเสพติดและผู้ที่มีความผิดปกติจากการใช้ยาเสพติด โดยการเจ็บป่วยร้ายแรงจากการใช้ยาเสพติดจนถึงขั้นเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดกับผู้ใช้เข็มฉีดยาในกลุ่มผู้ใช้สารสังเคราะห์โอปิออยด์ ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผู้เสพยาเสพติดที่ใช้เข็มฉีดยากว่า ๑๑.๒ ล้านคน เกิดการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) ๑.๔ ล้านคน และเกือบครึ่งมีชีวิตอยู่กับการเผชิญโรคที่เกิดจากไวรัสตับอักเสบบี นอกจากนี้ยังเสี่ยงต่อผลกระทบทางสุขภาพอื่น ๆ ทั้งไวรัสตับอักเสบบี วัณโรค โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การเสียชีวิตจากการเสพยาเกินขนาด การทำร้ายตนเอง และความผิดปกติต่าง ๆ

ที่เกิดกับสุขภาพ โดยโรคมะเร็งตับ โรคตับแข็ง และโรคตับเรื้อรังอื่น ๆ ที่เกิดจากเชื้อไวรัสตับอักเสบบี เป็นผลกระทบทางสุขภาพที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ในขณะที่การติดเชื้อ HIV มีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ พบว่า มีความเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้ยาเสพติดที่มีความผิดปกติทางสุขภาพกายกับความผิดปกติทางสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้น เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล โรคทางจิตเวช เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่ามาตรการด้านการลดอันตรายจากสารเสพติด (Harm Reduction) ที่มีการส่งเสริมและให้บริการต่างรูปแบบกันไปในหลายประเทศ สามารถลดผลกระทบด้านสุขภาพของผู้ใช้ยาเสพติด ตลอดจนผลกระทบสืบเนื่องที่อาจเกิดในสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังมีข้อจำกัดทางนโยบายในการให้บริการในหลายประเทศ โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการของกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางทางสังคม ทั้งนี้ หลายภาคส่วนของสังคมโลกในปัจจุบันมีการตื่นตัวในการให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน ลดการตีตรา และปรับเปลี่ยนมุมมองต่อผู้ใช้ยาเสพติดมากขึ้น

๑.๑.๗ การค้ายาเสพติดผ่านช่องทางดิจิทัลและ Dark Web สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตลาดการค้ายาเสพติดบน Dark Web มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ มีมูลค่าการซื้อขายสูงถึง ๓๑๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่า เมื่อเทียบกับช่วง ๕ ปีก่อนหน้า แม้ว่ามูลค่าการซื้อขายจะผันผวนจากการถูกปราบปรามอยู่บ่อยครั้ง แต่ตลาด Dark Web สามารถกลับมามีบทบาทได้ใหม่ในเวลาไม่นานและยังมีแนวโน้มขยายตัวเชิงพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยสัดส่วนของผู้ใช้ Dark Web ในการซื้อขายยาเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๔.๗ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๔.๕ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ นอกจากนี้ มีการขยายโครงข่ายการค้าไปยังแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และแพลตฟอร์มการซื้อขายออนไลน์ (E-commerce) มากยิ่งขึ้น โดยมีการใช้เทคโนโลยีทางการเงินรูปแบบใหม่และสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ในการซื้อขาย จากการปรับตัวของกลุ่มนักค้าที่อาศัยการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงิน ทำให้ตลาดการค้ายาเสพติดสำหรับรายย่อยสามารถเข้าถึงได้สะดวกมากขึ้นและมีรูปแบบที่หลากหลาย

๑.๑.๘ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ทำให้สถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสพติดทั่วโลกเลวร้ายยิ่งขึ้น และกระตุ้นให้เกิดภูมิทัศน์ใหม่ของปัญหาสุขภาพเสพติด

แม้ว่าตลาดการค้ายาเสพติดจะหยุดชะงักชั่วคราวในระยะแรกของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) แต่กลับฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว และกระตุ้นให้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ ๆ ของการลักลอบขนส่งและค้ายาเสพติด เช่น การขนส่งยาเสพติดด้วยเครื่องบินส่วนตัว การขนส่งยาเสพติดผ่านบริการขนส่ง (Delivery) ซึ่งหลายประเทศมีการขนส่งยาเสพติดผ่านไปรษณีย์สูงขึ้น และมีการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการค้ายาเสพติด นอกจากนี้ ยังพบว่ามีบริการขนส่งยาเสพติดผ่านเส้นทางเดินเรือในหลายพื้นที่ของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการปิดพรมแดนทางบกของหลายประเทศ

นอกจากนี้ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดวงจรความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก จากข้อมูลพบว่า ประชากรจำนวนมากถึง ๑๑๙ - ๑๒๔ ล้านคนทั่วโลก ถูกผลักเข้าสู่วงจรความยากจน มีจำนวนคนตกงานกว่า ๒๕๕ ล้านคน และประชากรกว่า ๑.๖ พันล้านคน ได้รับผลกระทบด้านการศึกษา ส่งผลให้เกิดภาวะทางสุขภาพจิตและขาดความสามารถในการดำรงชีวิตเช่นปกติ เป็นปัจจัยกระตุ้นที่นำไปสู่การผลักดันเข้าสู่วงจรยาเสพติดเพิ่มขึ้น รวมทั้งความเสี่ยงต่อความผิดปกติทางสุขภาพจากการใช้ยาเสพติดที่รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประชากรกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ การเข้าถึงบริการบำบัดรักษาทำได้ยากยิ่งขึ้นในห้วงภาวะการแพร่ระบาด ส่งผลให้ความเสี่ยงของผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้ยาเสพติดมีมากยิ่งขึ้น

๑.๒ สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ข้อมูลจากรายงาน Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2022 และ Myanmar Opium Survey 2020 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) สรุปแนวโน้มสำคัญของสถานการณ์ปัญหาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

๑.๒.๑ สถานการณ์การผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น

สถานการณ์การผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับปัจจัยด้านกำลังการผลิต การใช้เทคโนโลยี การเข้าถึงสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเคมีในการผลิต การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ส่งผลให้อุปทานเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน ที่ทำให้เกิดการกระตุ้นการผลิตและลักลอบลำเลียงไปยังประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนอกภูมิภาคมากขึ้น

๑.๒.๒ การผลิตและการค้าเมทแอมเฟตามีนขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนแตะระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์

การผลิตและการค้าเมทแอมเฟตามีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา และสูงสุดเป็นประวัติการณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งมีการจับกุมและตรวจยึดได้มากถึง ๑๗๑.๕ ตัน เพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวจากห้วง ๑๐ ปีก่อนหน้า ที่จับยึดได้เพียง ๒๓ ตัน การจับกุมส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๘.๖ (๑๕๒ ตัน) เป็นการจับกุมได้ในประเทศที่อยู่ในแถบแม่น้ำโขงตอนล่าง และแม้ว่าตัวยาจะมีค่าความบริสุทธิ์สูง แต่กลับพบว่าราคาเมทแอมเฟตามีนมีแนวโน้มถูกลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะไอซ์

นอกจากนี้ พบการกระจายฐานผลิตไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในภูมิภาคมากขึ้น โดยประเทศกัมพูชามีแนวโน้มกลายเป็นแหล่งผลิตสารสังเคราะห์ ทั้งเมทแอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี รวมถึงคีตามีน แห่งใหม่ของภูมิภาค ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สามารถบุกหรือถอนห้องปฏิบัติการผลิตสารสังเคราะห์ขนาดใหญ่ ๕ แห่ง ในประเทศกัมพูชา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้ตรวจพบและรื้อถอนห้องปฏิบัติการระดับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งผลิตคีตามีนและสารสังเคราะห์ชนิดอื่น ๆ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ สามารถตรวจยึดสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตปริมาณมากถึง ๑๖๕ ตัน ได้ในประเทศกัมพูชา บ่งชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและการค้าในภูมิภาคที่กระจายทิศทางไปยังประเทศแถบกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ในขณะที่แหล่งผลิตในสามเหลี่ยมทองคำยังคงไม่ลดระดับความรุนแรง ส่งผลให้สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งในแง่ของอุปทานที่เพิ่มสูงขึ้นการลำเลียงผ่านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม และการแพร่ระบาดภายในประเทศต่าง ๆ

ในส่วนของมิติของการลักลอบขนส่ง ยังไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดของเส้นทางการลำเลียงเมทแอมเฟตามีนในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ลาวได้กลายเป็นเป้าหมายและทางผ่านสำคัญในการลักลอบขนส่งเมทแอมเฟตามีนไปยังประเทศปลายทาง รวมถึงการลักลอบขนส่งสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เข้าสู่แหล่งผลิต โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สามารถตรวจยึดยาบ้าในพื้นที่ลาวในปริมาณที่สูงขึ้นจากปีก่อนหน้าถึง ร้อยละ ๖๖๙ และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่ติดกับลาว มีการตรวจพบและจับกุมเมทแอมเฟตามีนได้มากขึ้น และกลายเป็นพื้นที่เฝ้าระวังสูง

๑.๒.๓ การผลิตและการค้าเฮโรอีนยังคงมีปริมาณสูง

การผลิตเฮโรอีนยังคงมีปริมาณสูง แม้ว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นในประเทศเมียนมาจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๔) โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีพื้นที่ปลูกฝิ่น ๒๙,๕๐๐ เฮกตาร์ มีผลผลิตฝิ่นประมาณ ๔๐๕ ตัน (ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีพื้นที่ปลูกฝิ่น ๓๓,๑๐๐ เฮกตาร์ มีผลผลิตฝิ่นประมาณ ๕๐๘ ตัน) จะเห็นได้ว่าแม้พื้นที่ปลูกและผลผลิตฝิ่นจะลดลงมาก แต่เฮโรอีนยังคงมีปริมาณสูง และส่งผลกระทบต่อสถานการณ์เฮโรอีนทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ปัญหาสำคัญของการลักลอบปลูกฝิ่นในประเทศเมียนมา คือ ข้อจำกัดของฝ่ายความมั่นคงที่ยังไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ รวมไปถึงปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ ที่ยังขาดโอกาสในการประกอบอาชีพและรายได้ ส่งผลให้ปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่นในประเทศเมียนมามีแนวโน้มจะยังคงดำรงอยู่ในระยะยาว

๑.๒.๔ สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติดยังคงสามารถลำเลียงเข้าสู่แหล่งผลิตในสามเหลี่ยมทองคำได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบสำคัญในการผลิตยาเสพติดคือ สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิต ปัจจุบันสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติดยังคงสามารถลำเลียงเข้าสู่แหล่งผลิตในสามเหลี่ยมทองคำได้อย่างต่อเนื่อง โดยสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในแหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำส่วนใหญ่ถูกลักลอบนำเข้าจากจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมสารเคมีขนาดใหญ่เป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ประเทศสมาชิกกลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ (จีน เมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย) สามารถตรวจยึดสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ไม่ให้เข้าไปยังแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำได้มากถึงประมาณ ๑,๕๐๐ ตัน เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ยึดสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ได้ ๑,๑๒๙ ตัน

๑.๓ สถานการณ์ยาเสพติดภายในประเทศ

๑.๓.๑ สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดยังคงรุนแรง ของกลางที่จับยึดได้มีปริมาณสูง

สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดยังคงรุนแรง ยาเสพติดจำนวนมากถูกลักลอบลำเลียงเข้ามาตามแนวชายแดนของไทย ทั้งพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก โดยเฉพาะชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ติดกับประเทศลาวที่พบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมากขึ้น แม้ว่าสถิติจำนวนคดีลักลอบนำเข้ายาเสพติดในห้วง ๕ ปี ที่ผ่านมาจะมีจำนวนลดลง แต่ปริมาณของกลางที่จับยึดได้กลับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ยาบ้า และ ไอซ์ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการลักลอบนำเข้าของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติด ที่เพิ่มปริมาณการลักลอบนำเข้าต่อครั้งมากขึ้น

๑.๓.๒ ประเทศไทยยังพบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

นอกจากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำแล้วยังพบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ที่สำคัญได้แก่ การลักลอบนำเข้าโคเคนของกลุ่มแอฟริกันตะวันตกจากทวีปอเมริกาใต้ ผ่านทางอากาศยานต่าง ๆ และผ่านทางชายแดนทางบก และการลักลอบนำเข้าเฮโรอีน (ยาไอ) ผ่านทางพัสดุไปรษณีย์ระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น มีประเทศต้นทางส่วนใหญ่มาจากทวีปยุโรป โดยประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี โปรตุเกส ฝรั่งเศส เบลเยียม และเนเธอร์แลนด์

๑.๓.๓ อิทธิพลของเครือข่ายยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงเข้มแข็ง

อิทธิพลของเครือข่ายยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงเข้มแข็ง ปัญหาการค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงมีโครงสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งนอกเหนือไปจากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้กับแหล่งผลิตยาเสพติดขนาดใหญ่แล้ว สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากสภาพความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดน ทั้งการขาดรายได้ที่มั่นคง ไม่มีที่ดินทำกิน ขาดโอกาสและองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาและบริการของภาครัฐได้ จึงถูกชักจูงเข้าสู่วงจรการค้า และการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย

๑.๓.๔ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศยังคงไม่ลดระดับความรุนแรง

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยยังไม่ลดระดับความรุนแรงลง อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังมีการลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการจับกุมยาเสพติดในประเทศได้มากขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีสถิติการจับกุมคดียาเสพติดสูงถึง ๓๔๑,๑๓๗ คดี เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่มีจำนวน ๒๐๘,๐๖๖ คดี คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๖๔ ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี โดยยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุด คือ ยาบ้า และไอซ์

๑.๓.๕ อุปสงค์สูงขึ้นตามการขับเคลื่อนของอุปทานยาเสพติด และการแก้ไขปัญหาลูกข่ายไม่ครบวงจรส่งผลให้เกิดพฤติกรรมกระเสพซ้ำ

อุปสงค์สูงขึ้นตามการขับเคลื่อนของอุปทานยาเสพติด และการแก้ไขปัญหาลูกข่ายไม่ครบวงจรส่งผลให้เกิดพฤติกรรมกระเสพซ้ำ จากปริมาณยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ยาเสพติดกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ประกอบกับกลยุทธ์การค้าของกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่ทำให้ยาเสพติดมีราคาถูกลง ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการใช้ยาเสพติดในประเทศ จนเกิดเป็นภาวะท่วมนั้นทั้งอุปทานและอุปสงค์ยาเสพติด ทำให้มีผู้เสพรายใหม่เข้าสู่วงจรรายาเสพติดมากขึ้น ข้อมูลผู้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาในห่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จะพบสัดส่วนผู้เสพรายใหม่ เฉลี่ยกว่าร้อยละ ๘๐ ในขณะที่ผู้เสพรายเก่าที่เข้ารับการรักษาในห่วงปี ยังมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่นับรวมผู้เสพจำนวนมากที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาและยังสามารถหายาเสพติดมาเสพได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดภาวะการเสพติดซ้ำ เสี่ยงต่อการเกิดอาการทางจิตเวชจากยาเสพติดตลอดจนความเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมและสร้างผลกระทบต่อสังคม

๑.๓.๖ ผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอาการทางจิตเวชมีแนวโน้มสูงขึ้น

ผู้เข้ารับการรักษาอาการทางจิตเวชอันเนื่องมาจากการเสพยาเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผู้เข้ารับการรักษาอาการทางจิตเวชจากยาเสพติดมากถึง ๔๓๔,๘๒๖ ราย เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวจากปีก่อนหน้า และเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีเพียง ๒๖,๓๐๘ ราย โดยปัจจุบันมีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๑๘ จากจำนวนผู้เข้ารับการรักษาอาการทางจิตเวชทั้งหมด นอกจากนี้ พบว่าสัดส่วนผู้เข้าบำบัดรักษาเสพติดรายเก่ายังสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี สืบเนื่องจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่ราคามีแนวโน้มถูกลง ผู้เสพจึงยังสามารถจัดหาเสพได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่สถานการณ์เสพติดเรื้อรัง ซึ่งส่งผลให้เกิดอาการทางจิตเวชในที่สุด

๑.๓.๗ การแพร่ระบาดของไอซ์ เฮโรอีน มีแนวโน้มสูงขึ้น

ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ยาบ้า (ร้อยละ ๗๙.๒) รองลงมาคือ ไอซ์ (ร้อยละ ๘.๓) กัญชา (ร้อยละ ๔.๔) และเฮโรอีน (ร้อยละ ๓.๓) สำหรับยาเสพติดที่ต้องเฝ้าระวัง คือ ไอซ์ ที่พบการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น และเฮโรอีน ที่มีแนวโน้มการแพร่ระบาดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในบางพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร และจังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ ยังเริ่มพบการใช้ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทแบบผสมหลายชนิด (Drug Cocktails) ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

๑.๓.๘ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกระตุ้นให้เกิดการค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกระตุ้นให้เกิดการค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์ การแสวงประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบัน ทั้งการติดต่อสื่อสาร การเงิน และการขนส่ง มีมากขึ้น กลุ่มนักค้ายาเสพติดสามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ทำให้นักค้าและกลุ่มผู้เสพสามารถติดต่อสื่อสาร และขยายเครือข่ายได้เพิ่มมากขึ้น ผู้เสพสามารถเข้าถึงยาเสพติดได้สะดวกมากขึ้น และลดความเสี่ยงในการถูกจับกุม โดยปัจจุบันพบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดได้ใช้ช่องทางออนไลน์ควบคู่กับการส่งยาเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ในการกระจายยาเสพติดไปสู่กลุ่มผู้เส่มากขึ้น และมีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการค้าและการลักลอบขนส่ง ตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพทางสังคม นอกจากนี้ การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ ทำให้การทำธุรกรรมเพื่อเคลื่อนย้ายเงินทำได้หลากหลายและมีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ช่องทางบล็อกเชนและสกุลเงินดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรือหากในอนาคตมีการซื้อขายยาเสพติดผ่านช่องทางเมตาเวิร์ส (Metaverse) ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบ Real-time ไม่สามารถเก็บหลักฐานหรือข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ (Log File) ของการสื่อสารได้ อาจส่งผลให้การติดตามตรวจสอบเพื่อระบุตัวตน และการติดตามเส้นทางการค้ายาเสพติดเป็นไปได้ยากขึ้น

๑.๓.๙ อาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีแนวโน้มขยายตัว

อาชญากรรมยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น อาชญากรรมทางทรัพย์สิน (Property Crime) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) อาชญากรรมค้ำมนุษย์ (Human Trafficking Crime) และอาชญากรรมดิจิทัล (Digital Crime) อย่างมีนัยสำคัญ ระดับความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นของอาชญากรรมยาเสพติดส่งผลให้อาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีแนวโน้มขยายตัว เช่น การรับจ้างเปิดบัญชี การเปิดธุรกิจบังหน้า การหลอกลวงผ่าน Social Media การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ร่างกาย และเพศ การค้ำมนุษย์ และการฟอกเงิน เป็นต้น โดยเฉพาะการฟอกเงินผ่านช่องทางบล็อกเชนและสกุลเงินดิจิทัล ที่ทำให้การติดตามตรวจสอบเพื่อระบุตัวตนทำได้ยากยิ่งขึ้น อีกทั้งประเทศไทยมีนโยบายเสรีในการโอนเงินและแลกเปลี่ยนสกุลเงินตราต่างประเทศ สุ่มเสี่ยงต่อการเป็นอีกช่องทางของการค้ายาเสพติดและการฟอกเงินของกลุ่มนักค้ายาเสพติดตลอดจนองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ

๑.๓.๑๐ นักโทษยาเสพติดล้นคุก ผู้กระทำผิดซ้ำมีแนวโน้มสูงขึ้น

ข้อมูลจากรายงาน World Prison Brief ๒๐๒๑ ฐานข้อมูลการศึกษาและวิจัยเชิงนโยบายของระบบนักโทษคดีอาชญากรรมของโลก พบว่า ประเทศไทยติดอันดับ ๖ ของประเทศที่มีอัตราผู้ต้องขังล้นเรือนจำมากที่สุดในโลก โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ จำนวนทั้งสิ้น ๒๒๘,๐๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๕ ของนักโทษทั้งหมด และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในห้วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา

ปัญหานักโทษล้นคุกส่วนหนึ่งมาจากการใช้นโยบายทางอาญาเกินจำเป็น หรือที่เรียกว่า ภาวะกฎหมายอาญาเฟ้อ (Overcriminalization) มีกฎหมายบังคับใช้ที่มากเกินไป มีการกำหนดโทษอาญา ใช้บังคับโดยไม่ยกเลิหรือปรับปรุงกฎหมายเก่าที่หมดความจำเป็นหรือล้าสมัยออก ทำให้เรือนจำเต็มไปด้วยผู้เสพรายเล็กและผู้ค้ารายย่อย ที่แม้จะพ้นโทษไปแล้วยังมีแนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำสูงขึ้น ปัจจัยหนึ่งคือระดับคุณภาพชีวิตที่ต่ำลงจากการมีประวัติอาชญากรรมติดตัว ขาดโอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพ ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคมได้ มุมมองของสังคมต่อผู้เสพและผู้ต้องโทษคดียาเสพติดจึงไม่เอื้อให้กลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นมา พบว่าผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีอัตราการกระทำผิดซ้ำภายใน ๓ ปี หลังได้รับการปล่อยตัว เฉลี่ยสูงถึงกว่าร้อยละ ๓๓ ส่งผลให้เกิดปัญหานักโทษคดียาเสพติดล้นคุก ปัญหาความแออัดในเรือนจำ ตลอดจนปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องตามมา

๑.๓.๑๑ เด็กและเยาวชนยังเป็นกลุ่มเฝ้าระวังสูง

เด็กและเยาวชนยังเป็นกลุ่มเฝ้าระวังสูง แม้ว่าสัดส่วนของผู้ต้องหาคดีเสพและผู้เข้าบำบัดรักษายาเสพติดที่เป็นวัยเด็กและเยาวชนจะมีแนวโน้มลดลง แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลคดีเด็กและเยาวชน จากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน บ่งชี้ให้เห็นว่า สัดส่วนคดีเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวกับยาเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนเป็นคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดถึงร้อยละ ๕๐ ในขณะที่สถิติการเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่าในห้วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ผู้เข้าบำบัดรายเก่ามีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี ที่มีแนวโน้มในการเสพซ้ำมากที่สุด และประเภทยาเสพติดที่มีแนวโน้มการเข้าบำบัดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือ เฮโรอีน นอกจากนี้ การใช้ยาเสพติดประเภทผสมหลายชนิด (Drug Cocktails) เป็นอีกหนึ่งแนวโน้มที่ควรเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กและเยาวชน

๑.๓.๑๒ การใช้ยาเสพติดขยายตัวต่อเนื่องในกลุ่มวัยแรงงาน

วัยแรงงานที่เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยมีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในห้วงระยะเวลา ๑๐ ปี ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีการจับกุมผู้ต้องหาคดีเสพในช่วงวัยแรงงานคิดเป็นร้อยละ ๖๒.๒๘ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๓.๘๑ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยเฉพาะในกลุ่มช่วงอายุ ๓๕ ปี ขึ้นไป และพบว่ามีสัดส่วนของผู้ต้องหารายใหม่มากกว่ารายเก่า ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดแรงงาน ท่ามกลางความเปราะบางของเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ที่ผลักดันให้ประชากรวัยแรงงานจำนวนไม่น้อยหลุดจากระบบมากขึ้น

นอกจากนี้ การดำรงชีวิตในสภาวะสังคมที่ไม่เอื้อให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ วัยแรงงานจำนวนมากต้องเผชิญกับภาวะกดดันของสังคมและทำให้เกิดความเครียดสูง มีส่วนทำให้เกิดการแสวงหาการใช้ยาเสพติดเพื่อแก้ปัญหาทางอารมณ์และปรับสภาพจิตใจ โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทกลุ่มประสาทหรือหลอนประสาท เพื่อสร้างความสุขชั่วคราวจนเกิดเป็นภาวะพึ่งพิง หรืออาการเสพติด รวมทั้งการใช้ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานบางประเภทอย่างเลี่ยงไม่ได้ เห็นได้จากข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำแนกตามอาชีพ พบว่าในห้วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา อาชีพรับจ้าง เป็นอาชีพที่มีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง บ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญ

๑.๓.๑๓ ความเปราะบางทางเศรษฐกิจผลักดันคนเข้าสู่วงจรรยาเสหติดมากขึ้น

ปัญหาเสหติดมีความสัมพันธ์กับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีนัยสำคัญในห่วงโซ่ที่เศรษฐกิจและสังคมมีความเปราะบาง จะพบว่าผู้ต้องหาคดีเสหติดรายใหม่ทั้งคดีค้าและคดีเสหติดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีจำนวนผู้ต้องหารายใหม่สูงถึง ๒๒๖,๑๓๒ คน เพิ่มขึ้นจาก ๑๓๒,๙๘๗ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลการสำรวจภาวะการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีความสอดคล้อง โดยอัตราการว่างงานมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ ๑.๙๓ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๖๘ เมื่อ ๑๐ ปีก่อนหน้า และมีอัตราการตกงานสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นมา โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานมากที่สุด อีกทั้งอัตราการว่างงานแฝง (ผู้รับจ้างทั่วไปที่มีทักษะและชั่วโมงการทำงานต่ำ) และจำนวนแรงงานนอกระบบขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงเวลาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในประเทศอย่างฉับพลัน เกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำเพิ่มมากขึ้นในทุกมิติ เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้เสหติดสามารถเข้ามากระทบได้ไม่ยาก และอาจส่งผลให้ประชากรโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางหันเข้าสู่วงจรรยาเสหติด

๑.๓.๑๔ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของภาครัฐลดลง

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาเสหติดคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเสหติดทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าสถิติการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเสหติดในช่วงที่ผ่านมาจะไม่สูงมากนัก แต่ปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในภาพรวม เห็นได้จากสถิติการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเสหติดผ่านช่องทางแจ้งเบาะแสหรือร้องเรียนปัญหาเสหติดของสำนักงาน ป.ป.ส. ในช่วง ๕ ปี ที่ผ่านมา เฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ คน

นอกจากนี้ ผลสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุในการสอบสวนคดีเสหติด ที่จัดทำโดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ประชาชนร้อยละ ๘๖ ไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงในการสอบสวน และร้อยละ ๙๔ เห็นว่าต้องเร่งปรับปรุงกระบวนการอาญาในทุกมิติ โดยได้คะแนนความเชื่อมั่นโดยรวมอยู่ที่ ๑.๒ จาก ๕ คะแนน ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับวิกฤตความเชื่อมั่น หากไม่มีการควบคุมหรือถ่วงดุลอำนาจ อาจนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในทางมิชอบที่ทำให้ขบวนการนอกกฎหมายเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ได้ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินงานด้านการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสหติด

๒. ปัจจัยทางสถานะแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาเสหติด

การวิเคราะห์ประเมินปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ศึกษาพลวัตความเปลี่ยนแปลงในเชิงลึกของปัจจัยแวดล้อมเพื่อสร้างกรอบสภาพปัญหา (Issue Framing) ให้สามารถทำความเข้าใจและมองภาพรวมของปัญหาเสหติดอย่างครอบคลุมมากขึ้นในทุกมิติ ทั้งในระดับโลก (Mega Trend) และระดับประเทศ โดยวิเคราะห์จากปัจจัย ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง (Political) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสังคม (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ (Environment) และด้านกฎหมายและนโยบายภาครัฐ (Legal and Policy) เพื่อหาประเด็นที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) มีพลวัตและความเป็นไปได้ที่จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหาเสหติดในช่วงเวลา ๕ ปี ของนโยบายและแผนฯ โดยอาศัยความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลบนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ และสังเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็น Critical Factors จากทุกปัจจัยเพื่อสร้างฉันทศน์แห่งอนาคตของสถานการณ์ปัญหาเสหติด ดังนี้

๒.๑ ปัจจัยด้านการเมือง (Political)

๒.๑.๑ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน

ข้อมูลจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) ปี ค.ศ. ๒๐๒๑ ระบุว่า สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน เอื้อให้กระบวนการผลิตและค้ายาเสพติดอยู่ในภาวะเหนือการควบคุม และมีแนวโน้มจะส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยช่องโหว่จากความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองในการเพิ่มอิทธิพลและฉกฉวยโอกาสเปิดช่องทางให้กลุ่มอาชญากรและขบวนการค้ายาเสพติดเร่งผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติด รวมทั้งสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติด โดยเฉพาะในห่วงโซาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ที่หลายประเทศมีมาตรการปิดประเทศ ทำให้แหล่งผลิตใหญ่ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำไม่สามารถขนส่งไปยังประเทศเหล่านั้นได้ จึงระบายยาเสพติดจำนวนมากเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์หน้าด่านสำคัญ อาศัยโครงสร้างอำนาจอิทธิพลตามแนวชายแดน ส่งผลให้เกิดการนำเข้ายาเสพติดจำนวนมาก ประกอบกับราคายาเสพติดที่ถูกกดตามอุปสงค์ที่ล้นตลาด เป็นปัจจัยกระตุ้นการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศ รวมไปถึงการเป็นพื้นที่พักคอยเพื่อกระจายยาเสพติดและถูกใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศปลายทางในภูมิภาคอื่นของโลก สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ และท้าทายต่อการจัดการภัยคุกคามที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

๒.๑.๒ การเกิดภูมิทัศน์ใหม่ทางการเมืองและความมั่นคง

รูปแบบการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ที่กำลังเริ่มก่อตัวขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสมดุลอำนาจของโลก โดยประเทศจีน ก้าวขึ้นมามีบทบาทในเวทีโลกควบคู่กับสหรัฐอเมริกา ประกอบกับวิกฤตสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจและระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป เข้าสู่ระบบโลกาภิวัตน์เสี่ยงเสี้ยว (Fragmented Globalization) ที่หลายประเทศมีความเป็นชาตินิยมมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการปิดประเทศระหว่างวิกฤตสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายระบบพหุภาคีนิยมแบบเดิม ห่วงโซ่อุปทานของโลกจะถูกขับเคลื่อนด้วยสองขั้วอำนาจระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา นำมาซึ่งการสร้างสมดุลอำนาจผ่านการเป็นพันธมิตรในมิติที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้น ทิศทางที่ประเทศไทยต้องเผชิญจะขึ้นอยู่กับนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยกับทั้งสองขั้วอำนาจ และเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ ดังนั้นการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย ต้องมีความสมดุลและยึดผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก

๒.๒ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๒.๑ ช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมไทย (Poverty Gap)

จากรายงานศึกษาขององค์การอนามัยโลก (WHO) ปี ค.ศ. ๒๐๐๓ ได้กล่าวถึงแนวคิด “ปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ (Social Determinants of Health)” โดยระบุว่า ปัญหาการเสพติดมีความสัมพันธ์กับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือยังมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำเท่าใด ความเสี่ยงในการติดยาเสพติดจะสูงขึ้นเท่านั้น และกลายเป็นปัญหาซ้ำซ้อนที่ยากจะแก้ไข ต้องพึ่งพายาเสพติดไปจนถึงระดับที่ขาดไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถขยับขึ้นทางสังคมไปสู่จุดที่หลุดพ้นจากความด้อยเปรียบได้เลย สอดคล้องกับข้อมูลจากรายงานยาเสพติดโลก ปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ของ UNODC ที่พบว่าประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงกว่าจะมีแนวโน้มในการใช้ยาเสพติดมากกว่า หรือในรายงานฉบับปี ค.ศ. ๒๐๑๖ ที่ระบุว่าความยากจนและการขาดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนนั้น เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรหันไปข้องเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชเสพติดผิดกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ของไทยในห้วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมา พบว่ายังมีช่องว่างความเหลื่อมล้ำสูง ข้อมูลจาก

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ระบุว่า มีความแตกต่างระหว่างผู้มีรายได้มากที่สุดกับน้อยที่สุดสูงกว่า ๒๐ เท่า สะท้อนถึงการกระจุกตัวของรายได้ในกลุ่มบน และการแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจรวมถึงการกระจายความเจริญยังไม่ทั่วถึงไปสู่คนกลุ่มล่างและพื้นที่นอกเขตเมือง ในส่วนของด้านการศึกษา พบว่าคนรวยมีโอกาสเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรีร้อยละ ๖๕.๖ สูงกว่าคนจนที่มีเพียงร้อยละ ๓.๘ และเป็นคนในเขตเมืองมากกว่าในเขตชนบทค่อนข้างมาก ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสถานะแวดล้อมที่ไม่เอื้อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้เท่าที่ควร จนหันเข้าสู่วงจรรยาเสพติดและอาจนำไปสู่วัฏจักรปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ตลอดจนปัญหานักโทษคดียาเสพติดล้นคุกที่เกี่ยวเนื่องตามมา

๒.๒.๒ ความเปราะบางทางเศรษฐกิจจากภาวะวิกฤตของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19)

สถานการณ์การแพร่ระบาดอย่างรุนแรงและต่อเนื่องของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ส่งผลกระทบต่อโลกและประเทศไทยในหลายมิติ โดยเฉพาะเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงรูปแบบพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ทำให้ห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งระบบต้องเปลี่ยนแปลงไปในระยะยาว เศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตติดลบ ตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงรูปแบบ อัตราการว่างงานสูงขึ้น รายได้ครัวเรือนลดลงในหลายภาคธุรกิจ ในขณะที่หนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับสูง และมีเยาวชนหลุดจากระบบการศึกษามากขึ้น ไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพิ่มทวีคูณ โดยประชากรกลุ่มเปราะบางมีแนวโน้มได้รับผลกระทบมากที่สุด หากไม่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันนี้ได้ สุ่มเสี่ยงต่อโอกาสในการเข้าสู่วงจรรยาเสพติดและการกระทำผิดซ้ำได้ง่ายขึ้น และหากภาวะการแพร่ระบาดนี้ดำเนินต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมภายหลังการสิ้นสุดวิกฤตให้กลับมาอยู่ในระดับเดิม การทำให้ประชากรไทยกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่ดีและสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ เป็นอีกประเด็นที่ยังมีปัจจัยผันผวนสูงและมีความท้าทายมากเช่นกัน

๒.๓ ปัจจัยด้านสังคม (Social)

๒.๓.๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร (Aging Society)

โครงสร้างประชากรโลกกำลังมุ่งสู่สังคมสูงวัยอย่างต่อเนื่องและเต็มรูปแบบในระยะ ๕ - ๑๐ ปี ข้างหน้า ข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ ปี ค.ศ. ๒๐๒๐ คาดการณ์ว่า ภายในปี พ.ศ. ๒๕๙๓ ประเทศไทย จะเป็น ๑ ใน ๑๐ ประเทศ ที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นมากที่สุดในโลก โดยภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จะมีประชากรสูงอายุมากถึงประมาณร้อยละ ๒๐.๑ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged Society)” เป็นประเทศแรก ๆ ในภูมิภาค ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานซึ่งเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง รวมถึงอัตราส่วนการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานและภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น อาจส่งผลให้เกิดการพึ่งพาแรงงานข้ามชาติมากขึ้น จนนำไปสู่การขยายตัวของการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งภายในและระหว่างประเทศ ทำให้รูปแบบของสังคมไทยปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น ช่องว่างความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น ตลอดจนเกี่ยวเนื่องไปถึงปัญหาทางสถานะจิตใจของวัยแรงงาน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีสถิติการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา เป็นอีกปัจจัยเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ปัญหาเสพติดในวัยแรงงาน

๒.๓.๒ การเปลี่ยนแปลงของช่องว่างความต่างระหว่างช่วงอายุ (Generation Gap)

แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรในรุ่น (Generation) ใหม่ โดยเฉพาะรุ่นวาย ซี อัลฟา และหลังอัลฟา มีสัดส่วน และทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และค่านิยมการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากประชากรในรุ่นก่อน เกิดเป็นช่องว่างของความต่างระหว่างช่วงอายุ (Generation Gap) ส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นภาคส่วนสำคัญที่มีผลต่อ

การตัดสินใจของเด็กและเยาวชน เมื่อสมาชิกในบ้านมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันน้อยลงอันเนื่องมาจากการให้คุณค่าต่อสิ่งรอบตัวที่แตกต่างกันระหว่างวัย เกิดความไม่เข้าใจกัน รวมถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่ทำให้ครอบครัวไทยมีความเปราะบางมากขึ้น มีความเป็นปัจเจก (Individualize) สูงขึ้น มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งหน้าน้อยลง เกี่ยวเนื่องไปยังปัญหาทางสภาพจิตใจ สุ่มเสี่ยงที่จะเป็นต้นเหตุของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

๒.๓.๓ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดแรงงาน (Future of Work)

สืบเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้การพัฒนาทางเทคโนโลยีและรูปแบบการใช้ชีวิตในสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้ตลาดแรงงานรวมถึงรูปแบบการทำงานเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ การเข้ามามีบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ ทำให้งานหลายประเภทที่เคยใช้แรงงานคนและมีลักษณะของการทำซ้ำเป็นแบบแผนถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักร และมีแนวโน้มที่จะขยายไปยังงานประเภทอื่น ๆ โดยข้อมูลจากรายงาน Economist Intelligence Unit Report ปี ค.ศ. ๒๐๒๐ คาดการณ์ว่าจะส่งผลให้อัตราการว่างงานของประเทศไทยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๕ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ ประชากรในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเป็นแรงงานที่มีทักษะความสามารถเฉพาะทาง โดยเฉพาะทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป วัยแรงงานจำนวนมากที่ไม่ได้มีทักษะในสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการ อาจมีโอกาสน้อยลง หางานยากขึ้น เกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้มีศักยภาพและผู้ขาดโอกาส นอกจากนี้ ค่านิยมของรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป ลดการพึ่งพาสำนักงาน (Work from Everywhere) สามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่น ทำให้หลายภาคส่วนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจ้างงานเป็นแบบชั่วคราวหรือระยะสั้น เกิดการขยายตัวมากขึ้นของแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองทางแรงงาน กระทบต่อความมั่นคงในชีวิต ซึ่งการปรับตัวที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการอยู่รอดนี้ ส่งผลต่อสถานะทางจิตใจ สุ่มเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวงจรยาเสพติด

๒.๓.๔ การเติบโตของเมือง (Urbanization)

ความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อยกระดับสถานภาพทางสังคม ทำให้ผู้คนมุ่งแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจในพื้นที่เมือง ประกอบกับประเทศไทยมีการพัฒนาเมืองในรูปแบบเอกรนครหรือเมืองโตเดี่ยวที่ศูนย์กลางความเจริญกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวง ส่งผลให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่พื้นที่เมืองมากขึ้น รวมไปถึงแรงงานข้ามชาติที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เกิดการเคลื่อนย้ายผ่านแดนทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ประชากรแฝงมากขึ้นจนเกิดเป็นชุมชนแออัด มีความหลากหลายในสังคมและวัฒนธรรมสูง รวมไปถึงความเหลื่อมล้ำที่สูงขึ้น ทรัพยากรและสวัสดิการตามโครงสร้างของรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับผู้คนในเมืองได้อย่างครอบคลุมและมีคุณภาพเท่าที่ควร มีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างมีนัยสำคัญ ความเจริญของเมืองที่รุดหน้าอย่างต่อเนื่องควบคู่มาด้วยการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มากขึ้น โดยเฉพาะในบริบทของสถานบันเทิง รวมทั้งการลักลอบลำเลียงยาเสพติดที่แฝงมากับการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ ซึ่งนับว่าเป็นอีกหนึ่งความท้าทายของการบริหารจัดการพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด

๒.๓.๕ การใช้ชีวิตตามวิถีปกติใหม่ (New Normal Life)

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและพฤติกรรมในหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน และการเร่งให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ปรากฏเป็นรูปธรรมเร็วขึ้น นอกเหนือจากมิติด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแล้ว มิติที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด คือรูปแบบพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชากรในสังคม ผลจากมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคมทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลายกิจกรรมในชีวิตประจำวันถูกแทนที่ด้วยดิจิทัล กระบวนการซื้อขายสินค้าและบริการมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ รวมไปถึงการลดลงของการปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

มีแนวโน้มที่จะส่งผลให้เกิดความเครียดและวิตกกังวลเพิ่มมากขึ้น และอาจเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตที่ตามมา โดยเฉพาะในประชากรกลุ่มเปราะบาง

๒.๔ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology)

๒.๔.๑ ความท้าทายใหม่ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ (The Fourth Industrial Revolution)

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ ยุคของการต่อยอดและผสมผสานเทคโนโลยีที่มีขอบเขตแตกต่างกันเข้าด้วยกัน ผลักให้โลกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็นสังคมดิจิทัล (Digital Transformation) โดยมีภาวะวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลแขนงต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analysis) การนำกระบวนการ Machine Learning และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติ (Automation and Robotics) ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูง และยุคใหม่ที่กำลังใกล้เข้ามาด้วยอัตราเร่งที่มากขึ้น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลเกี่ยวเนื่องให้เกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลงของกระบวนการค้าขายเสพติดด้วยเช่นกัน

๒.๔.๒ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด (Disruptive Technology)

กระแสโลกาภิวัตน์ที่ยังคงเดินหน้าอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ประกอบกับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) เป็นปัจจัยเร่งให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในหลายมิติ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและวิถีชีวิตที่เป็นความปกติใหม่ (New Normal) ในหลายรูปแบบ รวมทั้งช่วยเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ให้เร็วยิ่งขึ้น อาทิ การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีดิจิทัลในทุกมิติของชีวิตประจำวัน การขยายตัวของสื่อสังคมออนไลน์ การเติบโตของการค้าออนไลน์และธุรกิจการขนส่งทั้งในและระหว่างประเทศ ธุรกิจทางการเงินในรูปแบบดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานและวิถีชีวิตที่มีความเป็นปัจเจกมากขึ้น รวมไปถึงความสุขในชีวิตที่ลดลงของผู้คนในระหว่างภาวะวิกฤต ล้วนแล้วแต่อำนวยความสะดวกให้เกิดช่องทางการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่หลากหลายและสะดวกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเพิ่มศักยภาพของภาครัฐในการปราบปรามและแก้ไขปัญหาเสพติดได้เช่นเดียวกัน

๒.๔.๓ การเติบโตของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

สื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Media มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยข้อมูลจากรายงานสถิติดิจิทัลในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ พบว่า ประชากรไทยใช้งานอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมากถึงร้อยละ ๖๙ และใช้เวลาเฉลี่ยมากถึงประมาณ ๑๓ ชั่วโมง/วัน โดยมีการใช้งานกิจกรรมหลายรูปแบบผ่านระบบออนไลน์ อาทิ การซื้อขายสินค้าและบริการ ธุรกิจทางการเงิน บริการด้านสุขภาพ การศึกษาเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แนวคิด วัฒนธรรม ความเชื่อต่าง ๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตน และการมาถึงในอนาคตอันใกล้ของเทคโนโลยีเมตาเวิร์ส (Metaverse) ที่เป็นการสื่อสารแบบ Real-time ไม่สามารถเก็บหลักฐานหรือข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ (Log File) ในการติดตามตรวจสอบได้ สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น ทั้งการซื้อขายยาเสพติด การล่อลวง ฉ้อโกง หรือกระทำความผิดอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมทั้งการขยายเครือข่ายวงจรยาเสพติด นอกจากนี้ ค่านิยมความต้องการการยอมรับจากสังคม โดยเฉพาะในประชากรที่เป็นเยาวชน มีแนวโน้มทำให้เกิดพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมาย หรือถูกล่อลวงด้วยภาพลักษณ์ปรุงแต่งเกินจริง หากอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการสร้างความเชื่อและทัศนคติที่ดี

๒.๔.๔ เทคโนโลยีการผลิตสินค้าและบริการอัจฉริยะ (Smart Production System)

จากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในภาคการผลิต มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลหลากหลายแขนงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการ รวมไปถึงเทคโนโลยีการผลิตยาเสพติดที่มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น อาทิ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิต การใช้เทคโนโลยีในการปรับเปลี่ยนสารสังเคราะห์ในรูปแบบที่หลากหลาย การใช้ระบบอัตโนมัติควบคุมการผลิตจากระยะไกลด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูง การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analysis) เพื่อวิเคราะห์ทิศทางการตลาดหรือพฤติกรรมผู้เสพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างเฉพาะเจาะจง ส่งผลให้ตลาดการค้ายาเสพติดมีแนวโน้มเติบโตยิ่งขึ้น

๒.๔.๕ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Commercial Technology)

ตลาดการค้าออนไลน์ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในวงการพาณิชย์กรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแพลตฟอร์มการค้าหลากหลายช่องทาง ทั้งใน Marketplace โดยตรง และผ่าน Social Media เนื่องจากสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างง่ายดาย ทั้งในรูปแบบเปิดเผยและปกปิดตัวตน สะดวกต่อทั้งผู้ค้าและผู้บริโภค ส่งผลไปถึงการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจขนส่ง เป็นผลเกี่ยวเนื่องให้มีการค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบ โดยการลักลอบขนส่งยาเสพติดผ่านระบบโลจิสติกส์ต่าง ๆ ถูกตรวจพบจำนวนมากในห้วงเวลาที่ผ่านมา และมีแนวโน้มที่จะเกิดการพัฒนารูปแบบการขนส่งยาเสพติดแบบใหม่ในอนาคตเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่

๒.๔.๖ เทคโนโลยีการเงินไร้พรมแดนสู่การขยายตัวของอาชญากรรมในยุคดิจิทัล (Cybercrime)

การเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจการค้าและบริการรูปแบบต่าง ๆ ที่ดำเนินการบนเทคโนโลยีบล็อกเชน (Block Chain) ซึ่งซื้อขายแลกเปลี่ยนโดยสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrencies) เป็นช่องทางตลาดในรูปแบบที่กำลังได้รับความนิยม จากความทันสมัย รวดเร็ว ได้รับผลประโยชน์มากกว่า ไม่มีหน่วยงานกลางในการควบคุม และไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตน ระบบจะบันทึกเพียงประวัติการทำธุรกรรมเท่านั้น การติดตามตรวจสอบเพื่อระบุตัวตนจึงทำได้ยากกว่าเดิม อาจกล่าวได้ว่าเป็นเสมือนเว็บมืดอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลายและไม่ผิดกฎหมาย ทำให้บล็อกเชนและสกุลเงินดิจิทัลเป็นอีกช่องทางของการค้ายาเสพติด การฟอกเงิน การกระทำความผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และอาชญากรรมไซเบอร์รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาชญากรมีการปรับตัวหลีกเลี่ยงการตรวจจับการกระทำผิดโดยใช้เทคโนโลยีที่ล้ำหน้ามากกว่า และปัจจุบันยังขาดกฎหมายในการควบคุมที่ชัดเจน แม้บล็อกเชนและสกุลเงินดิจิทัลจะยังไม่ใช่ช่องทางการค้ายาเสพติดหลักในประเทศไทย แต่หากยังไม่มีการควบคุมและป้องกันที่มีประสิทธิภาพ คาดการณ์ได้ว่าอาจเกิดการกระทำความผิดกฎหมายผ่านบล็อกเชนมากขึ้นในอนาคต

๒.๕ ปัจจัยด้านสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ (Environment)

๒.๕.๑ การลักลอบขนส่งยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำทวีความรุนแรง

ด้วยลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยบริเวณภาคเหนือตอนบนมีอาณาเขตติดกับพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นฐานการผลิตยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวสำคัญของกลุ่มอาชญากรยาเสพติด ข้อมูลจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) ในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ ระบุว่า ในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหายาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แหล่งผลิตในรัฐฉานมีการพัฒนากระบวนการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ รวมถึงมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มอาชญากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านโครงสร้างเคมี ทำให้สามารถผลิตยาเสพติดได้ในปริมาณที่สูงขึ้นและมีความหลากหลายมากขึ้น โดยพบว่าปริมาณการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจำนวนมากจากแหล่งผลิตเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศไทย

โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีน ที่มีปริมาณการจับยึดเพิ่มสูงขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และเป็นพื้นที่ทางผ่าน เพื่อกระจายการขนส่งยาเสพติดไปยังประเทศปลายทางอื่น ๆ ทำให้ชายแดนภาคเหนือและภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นพื้นที่ด่านหน้าที่ต้องเฝ้าระวังพิเศษ โดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์ ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19)

๒.๕.๒ วงจรปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์และโครงสร้างอิทธิพลตามแนวชายแดน

ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา บางส่วนมีบทบาทเกี่ยวพันกับ กระบวนการผลิต ค้า และลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ มีการสืบทอดโครงสร้างอำนาจ เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มชาติพันธุ์และขยายอิทธิพลตามแนวชายแดนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ในหลายมิติ บางพื้นที่สามารถเข้าไปมีอิทธิพลในหน่วยงานท้องถิ่น นำมาซึ่งการเอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการค้า ยาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติทั้งในทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บางส่วนประสบ ปัญหาความยากจนและไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีเพียงพอ มีแนวโน้มสูงเสี่ยงที่จะเข้าสู่วงจรการกระทำ ผิดกฎหมาย ทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการค้ายาเสพติด อาชญากรรมต่าง ๆ หรือตกเป็นเหยื่อของขบวนการ ค้ามนุษย์ เกิดเป็นวงจรปัญหาที่ไม่สิ้นสุด เป็นประเด็นที่มีความท้าทายอย่างมากต่อการจัดการความมั่นคง ของประเทศ

๒.๕.๓ การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและโลจิสติกส์แห่งภูมิภาคอาเซียน

ประเทศไทยมีจุดแข็งด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่สามารถเป็นศูนย์กลางการค้าและการขนส่ง ในภูมิภาค การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา จึงควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางโลจิสติกส์ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน มุ่งสู่การเป็นจุดเชื่อมต่อ การขนส่งของภูมิภาคในทุกรูปแบบ (Hub for Connectivity) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าระหว่าง ภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีการรวมกลุ่มพหุภาคีเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน และระหว่างภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยที่เอื้ออำนวย ต่อการขนส่ง มีโอกาสเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นเส้นทางลักลอบขนส่งยาเสพติดและเป็นจุดกระจายยาเสพติดในภูมิภาค มากขึ้นเช่นกัน

๒.๖ ปัจจัยด้านกฎหมายและนโยบายภาครัฐ (Legal and Policy)

๒.๖.๑ กรอบการแก้ไขปัญหาเสพติดของโลกสู่ประมวลกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย

นโยบายยาเสพติดกระแสใหม่จากผลสรุปของการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ สมัยพิเศษว่าด้วยปัญหาเสพติดโลก (United Nations General Assembly Special Session 2016 : UNGASS 2016) ได้ถูกนำไปปรับใช้ในหลายประเทศ เป็นทิศทางการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนฐานแนวคิด ของสิทธิมนุษยชน มองปัญหาเสพติดในมิติเชิงสาธารณสุข ทรัพยากรมนุษย์ และเกี่ยวพันกับปัญหา เชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าเป็นแค่ปัญหาอาชญากรรม มีกรอบนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การยุติความคิด “ยาเสพติดเป็นอาชญากรรม” ลดการตีตราทางสังคม ใช้นโยบายทางอาญาแบบอ่อนตัว ๒) ส่งเสริมการพัฒนามาตรการทางเลือกรูปแบบใหม่ในการจัดการปัญหาที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและความยั่งยืน ๓) ใช้สาธารณสุขนำการแก้ปัญหา ลดอุปสงค์โดยการให้ความสำคัญกับสุขภาพ สิทธิ และความปลอดภัยของบุคคล ๔) มุ่งปราบปรามโครงสร้างการค้าและองค์กรอาชญากรรมที่เป็นแกนหลักสำคัญ ๕) เฝ้าระวังการค้าและการเสพ ยาเสพติดในรูปแบบใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดและมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ๖) กำหนดมาตรการแนวทาง ในการเข้าถึงสารเสพติดเพื่อใช้ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ๗) ยกระดับความร่วมมือระหว่าง ประเทศในทุกมิติ คำนึงถึงการบูรณาการ และยึดหลักความรับผิดชอบร่วมกัน โดยนโยบายดังกล่าวได้นำไปศึกษา และพัฒนามาสู่การจัดทำ “ประมวลกฎหมายยาเสพติด” ของประเทศไทย

๒.๖.๒ ดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก (The Global Drug Policy Index 2021)

ดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก (GDPI) ถูกจัดทำขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๒๐๒๑ โดยเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศด้านยาเสพติด เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบ ประเมินผล และเปรียบเทียบนโยบายยาเสพติดระดับชาติในแต่ละประเทศ โดยจัดอันดับคะแนนเพื่อบ่งชี้ว่านโยบายด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศมีความสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน สุขภาพ และการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติมากน้อยเพียงใด ประกอบไปด้วย ๗๕ ตัวบ่งชี้ ๒๑ ตัวชี้วัดกลุ่มนโยบาย ครอบคลุมใน ๕ มิติ นโยบาย ได้แก่ ๑) การปราศจากการพิจารณาและตอบสนองที่รุนแรง ๒) การตอบสนองต่อความยุติธรรมทางอาญาอย่างเหมาะสม ๓) สุขภาพและการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติด ๔) ความพร้อมและการเข้าถึงสารควบคุมพิเศษระดับสากลเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดและทนทุกข์ทรมาน และ ๕) การพัฒนาทางเลือก โดยประเทศไทยได้คะแนนรวมทั้งหมด ๓๔ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๒๔ จากทั้งหมด ๓๐ ประเทศ ซึ่งเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของโลกแล้ว พบว่าตัวชี้วัดที่ยังมีคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่ ๑) การวิสามัญฆาตกรรม ๒) ทางเลือกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๓) การให้ความสำคัญกับนโยบายด้านสุขภาพและการลดอันตรายจากยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมนอกเหนือไปจากการสนับสนุนงบประมาณ และ ๔) การเข้าถึงสารควบคุมพิเศษเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม ในมิติของดัชนีด้านการพัฒนาทางเลือก ประเทศไทยได้รับคะแนนสูงสุดและถูกจัดไว้เป็นอันดับ ๑ ซึ่งดัชนี GDPI เป็นหนึ่งกรอบสำคัญที่ควรพิจารณาในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของโลก และเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพด้านการจัดการปัญหาเสพติดของประเทศไทยในเวทีโลก

๒.๖.๓ ทิศทางหลักในการพัฒนาของโลกตามวาระการพัฒนายั่งยืน (SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยองค์การสหประชาชาติ คือกรอบทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของโลกในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายเป็นกรอบแนวทางให้แต่ละประเทศร่วมดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความเป็นสากล เชื่อมโยง และเกื้อหนุนกันระหว่างประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชนท้องถิ่น ในส่วนของประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดทั้งหมด ๒ เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ ๓ การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคมและชุมชน (Good Health and Well - Being) มุ่งเน้นการเสริมสร้างการป้องกันและการบำบัดรักษาผู้เสพติดที่ใช้สารในทางที่ผิดอย่างครอบคลุม และเป้าหมายที่ ๑๖ การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน (Peace and Justice Strong Institutions) ซึ่งจากรายงานตัวชี้วัด SDGs Index ปี ๒๐๒๑ พบว่ายังเป็นตัวชี้วัดที่มีสถานะความท้าทายมากในการบรรลุ ทั้งในระดับประเทศและในระดับภูมิภาคอาเซียน โดยประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ คือการจัดการปัญหาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น การยกระดับกระบวนการยุติธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และการจัดการด้านการบำบัดรักษาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน ครอบคลุม และเพียงพอ

๒.๖.๔ ประมวลกฎหมายยาเสพติด

ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีเจตนารมณ์เพื่อปรับกรอบการดำเนินงานด้านยาเสพติดของประเทศไทยให้สอดคล้องกับทิศทางของโลก และสามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาตลอดห่วงโซ่กระบวนการอย่างเป็นระบบและเป็นเอกภาพ โดยได้กำหนดแนวทางเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานของภาครัฐในหลายมิติ ได้แก่ การกำหนดกลไกความรับผิดชอบของหน่วยงานในการบริหารจัดการงานด้านยาเสพติดของประเทศ การจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดใหม่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด การกำหนดพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา

การศึกษาวิจัยตัวยาเสพติดเพื่อประโยชน์ทางวิชาการในพื้นที่ปฏิบัติการที่กำหนด และการจัดทำแพลตฟอร์ม/กลไก หรือระบบปฏิบัติการใหม่เพื่อรองรับการดำเนินงานของภาครัฐอย่างบูรณาการตามแนวทางที่ประมวลกฎหมาย ยาเสพติดกำหนดไว้

๒.๖.๕ การปรับตัวของภาครัฐในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการภาครัฐแบบบูรณาการ

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุค VUCA World ที่มีความผันผวนและ ทำทายอย่างมาก ภาครัฐต้องมีการปรับตัวมากขึ้นต่อการรับมือภัยคุกคามในยุคดิจิทัล เพราะอาชญากรรม ยาเสพติดในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อหลีกเลี่ยงการติดตามตรวจสอบ โดยใช้ช่องโหว่จากเทคโนโลยี และนวัตกรรมในยุคดิจิทัลที่มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เกิดเป็นอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่มีแนวโน้มเติบโต อย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ในขณะที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐบางส่วนยังไม่มีสมรรถนะด้านดิจิทัล เพียงพอสำหรับการรับมือภัยคุกคามนี้ อีกทั้งยังมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีต่ำและขาดการบูรณาการข้อมูล ระหว่างองค์กรที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วเพียงพอ นอกจากนี้ กฎหมายบางส่วนโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิด อาจยังไม่สอดคล้องกับลักษณะการกระทำความผิดทางดิจิทัล ในปัจจุบัน ทำให้มีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมไซเบอร์ อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ อาชญากรรม ไซเบอร์เป็นปัญหาข้ามชาติ ไร้พรมแดน แต่หน่วยงานรักษากฎหมายมักจะถูกจำกัดด้วยอำนาจรัฐ (Authority) ในแต่ละประเทศ การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ (Law Enforcement) จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ภาครัฐ ต้องหาแนวทางกำหนดนโยบายการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ และความมั่นคงระหว่างประเทศ

๓. ฉากทัศน์อนาคตของสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด

การขับเคลื่อนนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ในปัจจุบัน ประกอบกับวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ที่เป็นปัจจัย เร่งการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายในหลายรูปแบบ การกำหนดกรอบนโยบายภายใต้สถานการณ์ที่มีความผันผวนสูงนั้น จำเป็นต้องพิจารณาทุกปัจจัยแวดล้อม ในประเด็นที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Force) มีพลวัตและความเป็นไปได้ที่จะส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด ในห้วงระยะเวลา ๕ ปี เป็นกรอบในการวิเคราะห์ทิศทางเพื่อการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับประเทศไทย เมื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้และผลกระทบจากทุกปัจจัยแล้ว สามารถวิเคราะห์ฉากทัศน์แห่งอนาคต ของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยได้ ดังนี้

ฉากทัศน์ที่ ๑ วิกฤตการณ์สารเสพติดสังเคราะห์

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ที่พบแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดและ ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ คือ เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า และ ไอซ์) ที่พบการจับกุมได้ในหลายพื้นที่ทั่วโลก ตลอดทศวรรษที่ผ่านมาจนแตะระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ แหล่งผลิตยาเสพติดขนาดใหญ่ที่สำคัญของโลกตั้งอยู่ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ แหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ส่งผลให้การจับกุมในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การผลิต เมทแอมเฟตามีนในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ มีความบริสุทธิ์สูงในขณะที่ราคา กลับถูกลง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากหลายปัจจัยที่ส่งเสริม ไม่ว่าจะเป็นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ยังคงสามารถ ลำเลียงเข้าสู่แหล่งผลิตได้ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติและการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเคมี ที่ใช้ในกระบวนการผลิต ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้กลุ่มองค์กรอาชญากรรม

ข้ามชาติสามารถอาศัยช่องโหว่ลักลอบนำเข้าสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ฉกฉวยโอกาสในการเร่งผลิต ส่งผลให้การผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำขยายตัวมากขึ้น

การผลิตยาเสพติดจากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำที่ขยายตัวมากขึ้น จะส่งผลโดยตรงต่อสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยในอีก ๕ ปีข้างหน้า เนื่องจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ติดกับแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ เมื่ออุปทานยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้น การลักลอบลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นตามมา ประเทศไทยจะถูกใช้เป็นพื้นที่พักคอยเพื่อกระจายยาเสพติดส่งต่อไปยังประเทศที่สาม และมีความเสี่ยงที่สูงขึ้นต่อการแพร่ระบาดภายในประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ทั้งคืออาชญากรรมและผู้มีอาการทางจิตเวชจากยาเสพติดที่จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เป็นภัยคุกคามที่ทำลายต่อการรับมือในอนาคต

ฉากทัศน์ที่ ๒ ไทยเป็น Connectivity Hub ของการลักลอบลำเลียงยาเสพติดข้ามชาติ

ภูมิรัฐศาสตร์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลมากต่อสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์หน้าด่านที่สำคัญซึ่งติดกับแหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ประกอบกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มอาชญากรยาเสพติดข้ามชาติในพื้นที่ ส่งผลให้มียาเสพติดจำนวนมากจากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำถูกระบายเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งวงจรปัญหาโครงสร้างอำนาจอิทธิพลตามแนวชายแดน ที่เอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้พื้นที่ชายแดนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้ามากที่สุดและจำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ

นอกจากนี้ ประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกใช้เป็น Connectivity Hub ของเส้นทางลักลอบขนส่งและกระจายยาเสพติดจากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก จากลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่แหล่งผลิต กอปรกับนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยเพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อการขนส่งของภูมิภาค รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน อีกทั้งข้อจำกัดจากภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ที่ทำให้เกิดการแทรกแซงของเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน และเร่งให้เกิดรูปแบบใหม่ ๆ ในการลักลอบขนส่งและค้ายาเสพติดข้ามชาติ ในขณะที่แนวปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศยังคงมีข้อจำกัด จึงเป็นช่องโหว่ให้อาชญากรสามารถฉกฉวยโอกาสในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดข้ามชาติได้อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

ฉากทัศน์ที่ ๓ ภาวะท่วมท้นของอุปทาน ปัจจัยขับเคลื่อนห่วงโซ่การแพร่ระบาดยาเสพติดในประเทศ

การแพร่ระบาดยาเสพติดของประเทศไทย ถูกขับเคลื่อนด้วยอุปทานการผลิตภายนอกประเทศ ส่งผลให้ความรุนแรงของสถานการณ์ยังไม่ลดระดับลง และมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่อง ความต้องการยาเสพติดในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น เกิดเป็นภาวะท่วมท้นของทั้งอุปทานและอุปสงค์ยาเสพติด ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการใช้ยาเสพติดในประเทศเพิ่มขึ้น โดย ยาบ้า ยังเป็นยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดมากที่สุดภายในประเทศ ขณะที่ไอซ์ เฮโรอีน และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมีแนวโน้มการแพร่ระบาดสูงขึ้น และมีรูปแบบที่หลากหลาย เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดพฤติกรรมและการเสพยาเสพติดจากการผสมสารเสพติดหลายชนิด หรือ Drug Cocktails รูปแบบใหม่ ๆ ที่มีแนวโน้มแพร่ระบาดและสร้างผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

สถานการณ์การค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์มีแนวโน้มเติบโตมากขึ้น Social Media เป็นช่องทางในการซื้อขายและขยายโครงข่ายการค้ายาเสพติดที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเติบโตของธุรกิจการขนส่งรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้ยาเสพติดเข้าถึงกับผู้เสพมากขึ้น ทำให้มีแนวโน้มของผู้เข้าสู่วงจรยาเสพติดทั้งรายเก่าและรายใหม่เพิ่มสูงขึ้นตามมา ทั้งในมิติของผู้เสพและผู้ค้า ขณะที่ปัญหานักโทษล้นคุก เป็นอีกประเด็นทำลายที่ต้องเร่งหาทางรับมือ ผลกระทบสืบเนื่องจากการแพร่ระบาดสูงอย่างต่อเนื่องของยาเสพติดในประเทศไทย

ภาวะกฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) และการแก้ไขปัญหาลูกเสือไม่ครบวงจรที่ทำให้มีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมทางเพศซ้ำ รวมทั้งมุมมองของสังคมในปัจจุบันต่อผู้เสพยาเสพติดที่ไม่เอื้อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข วัฒนธรรมยาเสพติดจึงเข้ามามีบทบาทไม่สิ้นสุด และหากไม่สามารถจัดการปัญหานักโทษล้นคุกได้ ไม่เพียงแต่วัฒนธรรมอาชญากรรมที่สร้างผลกระทบต่อสังคมเท่านั้น ยังเป็นการสูญเสียงบประมาณแผ่นดินในการบริหารจัดการเรือนจำเกินจำเป็น รวมถึงสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยเฉพาะวัยแรงงานที่เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ในห้วงเวลาแห่งการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ

ฉากทัศน์ที่ ๔ จิตเวชจากยาเสพติด วิกฤตซ่อนเร้น

ผู้เสพยาเสพติดที่มีอาการทางจิตเวชมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด สืบเนื่องจากผลของการขับเคลื่อนอุปทานปริมาณมากจากแหล่งผลิตภายนอกประเทศที่ยังไม่ลดระดับความรุนแรง และยาเสพติดมีราคาถูก ทำให้ผู้เสพยาเสพติดยังสามารถจัดหาเสพยาเสพติดมาเสพยาได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ภาวะการเสพยาเสพติดเรื้อรัง และส่งผลให้เกิดอาการทางจิตเวชในที่สุด อีกทั้งแนวทางการรองรับเพื่อบำบัดรักษาผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวชที่ยังไม่ครอบคลุม และเพียงพอกับจำนวนผู้ป่วยในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้ป่วยที่ยังไม่ได้รับการรักษา ยังคงใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน เกิดเป็นภัยซ่อนเร้นในสังคม สุ่มเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความเสียหายต่ออาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างต่อสังคมในอนาคต หากยังไม่สามารถลดระดับความรุนแรงของปัญหาได้

นอกจากนี้ ผลกระทบด้านสุขภาพจากการใช้ยาเสพติดเป็นอีกประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ จากอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้ยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างผู้เสพยาเสพติดที่มีความผิดปกติทางสุขภาพกายกับความผิดปกติทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล โรคทางจิตเวช ที่เพิ่มมากขึ้น มาตรการลดอันตรายจากยาเสพติด จึงควรถูกนำมาศึกษาและวางแนวทางเพื่อรองรับและปรับใช้กับประเทศไทยอย่างเหมาะสม

การให้ความสำคัญกับมิติด้านสุขภาพ เป็นไปตามกรอบแนวคิดใหม่ของทิศทางนโยบายยาเสพติดโลก มุ่งเน้นการ “บริหารจัดการผู้เสพยา” มีแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน มองปัญหาเสพยาเสพติดในมิติของสาธารณสุข ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบ มองผู้เสพยาเป็นผู้ป่วยที่มีปัญหาทางสุขภาพ สาธารณสุขและเกี่ยวพันกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูคนมนุษย์ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นก้าวแรกของการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งวงจรร้อย่างยั่งยืนในอนาคต และสอดคล้องกับประเด็น “ความมั่นคงทางสุขภาพ (Health Security)” ที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญ

ฉากทัศน์ที่ ๕ วงจรปัญหายาเสพติดภายใต้ความเปราะบางของสังคม

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มของปัญหายาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญ วิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) เป็นอีกตัวแปรสำคัญที่ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมทั่วโลกเกิดความสั่นคลอนและเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อการเกิดปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญภาวะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤตโรคระบาด ตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากผลกระทบของ Technology Disruption การลดลงของวัยแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ เยาวชนหลุดจากระบบการศึกษาหรือมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ช่องว่างความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นในทุกมิติ ทั้งความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้านการกระจายความเจริญในพื้นที่ และด้านการศึกษา ซึ่งไม่เอื้อให้กลุ่มเปราะบางผู้ด้อยเปรียบทางสังคมสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหายาเสพติด รวมไปถึงพฤติกรรมการใช้ชีวิตท่ามกลางวิกฤตและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต ตัวแปรเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบเป็นห่วงโซ่ต่อรูปแบบและคุณภาพชีวิตของประชากรในสังคม โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบมากที่สุด มีความเสี่ยงที่วงจรรายาเสพติดจะเข้ามามีบทบาทได้ง่ายขึ้น และเกิดเป็นวงจรการกระทำผิด

ซ้ำที่ไม่สิ้นสุด นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมด้านอื่น ๆ ตามมา เป็นประเด็นเชิงโครงสร้างที่มีความท้าทาย และต้องมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาทั้งระบบอย่างครบวงจร

ความท้าทายจึงไม่ใช่แค่การปราบปราม แต่เป็นการป้องกันจากต้นเหตุ โดยการ “ฟื้นฟูและพัฒนาทุนมนุษย์” พัฒนานโยบายทางเลือก ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม ยุติแนวคิดว่ายายาเสพติดเป็นอาชญากรรม ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบ มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่มีปัญหาทางสุขภาพ สาธารณสุข และเกี่ยวพันกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนพัฒนานโยบายทางเลือก แสวงหาแนวทางการใช้ประโยชน์จากพืชเสพติดและพืชในการกำกับควบคุมของรัฐเพื่อประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และการสร้างมูลค่าเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กรอบการแก้ไขปัญหายาเสพติดของโลก และดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก (Global Drugs Policy Index)

ฉากทัศน์ที่ ๖ การเติบโตของอาชญากรรมยาเสพติดในยุคดิจิทัล

การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเป็นประเด็นที่มีพลวัตสูงและมีความท้าทายต่อสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในทุกมิติ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การลักลอบขนส่ง และรูปแบบการค้า กลุ่มอาชญากรยาเสพติดมีการปรับตัวเพื่อหลบหนีการปราบปรามโดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และอาศัยช่องโหว่ในการลักลอบกระทำผิดกฎหมาย นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมยาเสพติดในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime) ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับเพื่อจัดการกับการกระทำผิดทางดิจิทัลที่ชัดเจนและครอบคลุมมากพอเมื่อเทียบกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งภาครัฐยังมีความพร้อมต่ำในการรับมือภัยคุกคามในยุคดิจิทัล ทั้งในแง่ของทักษะและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ และโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลที่มีการบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและมีประสิทธิภาพเพียงพอ

การปรับตัวและแสวงหาประโยชน์ทางเทคโนโลยีของกลุ่มอาชญากรทำให้การค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีทางการเงินที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) บล็อกเชน (Blockchain) และสกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency) เป็นช่องทางและเครื่องมือในการซื้อขายและขยายโครงข่ายการค้ายาเสพติดให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น การติดตามตรวจสอบเพื่อระบุตัวตนทำได้ยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การมาถึงของเทคโนโลยีเมตาเวิร์ส (Metaverse) ในอนาคตอันใกล้ เป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่น่ากังวลไม่น้อย เนื่องจากการสื่อสารเป็นไปในรูปแบบ Real time ทำให้ไม่สามารถเก็บหลักฐานหรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ (Log File) ของการติดต่อสื่อสารได้ และปัจจุบันยังไม่มีแนวทางการจัดการที่ชัดเจน จึงอาจเป็นช่องทางที่มีความเสี่ยงต่อการลักลอบซื้อขายและขยายเครือข่ายยาเสพติดในอนาคต โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มถูกล่อลวงด้วยภาพลักษณ์ที่ปรุงแต่งเกินจริง ไม่เพียงความเสี่ยงจากการเป็นช่องทางการค้ายาเสพติดเท่านั้น ยังอาจมีความเสี่ยงในเรื่องของการถูกล่อลวง ฉ้อโกง การรับจ้างเปิดบัญชี การค้ำมนุษย์ และการฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติผ่านสินทรัพย์ดิจิทัล ที่เป็นประเด็นต้องเฝ้าระวังในอนาคต

๔. ประเด็นปัญหาเชิงยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ปัจจัยทางสถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยใช้เครื่องมือทางวิชาการ “Strategic Foresight” ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของทุก Critical Factors และประเมินฉากทัศน์ความเป็นไปได้และผลกระทบในอนาคต บนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ ทำให้ทราบทิศทางแนวโน้มของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในทุกมิติ และสามารถกำหนดประเด็นปัญหาเชิงยุทธศาสตร์ในห้วง ๕ ปีของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เพื่อออกแบบมาตรการ/แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างสอดรับและครอบคลุม ดังนี้

๔.๑ ประเด็นวิกฤต

๔.๑.๑ การผลิตยาเสพติดสังเคราะห์ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น เป็นผลจากหลายปัจจัยที่ส่งเสริมให้ศักยภาพการผลิตเพิ่มสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือการลักลอบนำเข้าสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ชนิดที่ยังไม่ถูกควบคุมมาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเคมีเพื่อใช้ในการผลิต ส่งผลให้สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งในมุมของการลำเลียงผ่านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สามและการแพร่ระบาดภายในประเทศ

๔.๑.๒ สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติด ยังคงถูกลำเลียงเข้าสู่พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำได้ เป็นผลมาจากลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของแหล่งผลิตยาเสพติดที่อยู่ติดกับประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสารเคมีขนาดใหญ่และมีปริมาณการส่งออกเป็นอันดับ ๑ ของโลก รวมทั้งเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน ที่ทำให้ปฏิบัติการบางส่วนต้องเข้ารักษาความสงบเรียบร้อยจนส่งผลต่อการลดระดับความเข้มข้นของปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติด ทำให้กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถอาศัยช่องโหว่ลักลอบนำเข้าสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ได้มากขึ้น

๔.๑.๓ อุปทาน (Supply) ยาเสพติดถูกระบายเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น เห็นได้จากปริมาณของกลางที่จับยึดได้ในแต่ละครั้งที่มีปริมาณค่อนข้างสูง บ่งชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการลักลอบนำเข้าของกลุ่มการค้ายาเสพติดที่เร่งนำเข้ามาปริมาณมากในพื้นที่ที่มีโอกาส เป็นผลสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้านที่เอื้อให้กระบวนการผลิตและค้ายาเสพติดรายใหญ่อยู่ในภาวะเหนือการควบคุม อาศัยช่องโหว่ในการเพิ่มอิทธิพล ฉกฉวยโอกาสในการเร่งผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย

๔.๑.๔ การลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากสามเหลี่ยมทองคำเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์หน้าด่านสำคัญ มีเส้นทางการลักลอบนำเข้าที่กระจายหลายทิศทาง ทั้งพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก

๔.๑.๕ สถานการณ์การแพร่ระบาดยาเสพติดมีแนวโน้มที่แพร่ระบาดมากขึ้น ตามการขับเคลื่อนของอุปทานการผลิตยาเสพติดนอกประเทศ จนเกิดเป็นภาวะท่วมท้นของทั้งอุปทานและอุปสงค์ยาเสพติด (Excess Supply – Excess Demand) กอปรกับกลยุทธ์การค้าของกลุ่มนักค้าที่ทำให้ราคายาเสพติดถูกลง กระตุ้นให้เกิดการใช้ยาเสพติดภายในประเทศมากขึ้น

๔.๒ ประเด็นท้าทาย

๔.๒.๑ การทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดรายสำคัญ มีความเชื่อมโยงกับธุรกิจการฟอกเงินผู้มีอิทธิพล และการเมืองท้องถิ่น มีปัจจัยหลายอย่างที่สร้างความท้าทายในการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างอิทธิพล การเอื้อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น และการปรับตัวของกลุ่มนักค้ายาเสพติดโดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการเงินสมัยใหม่ ทำให้การติดตามตรวจสอบและทำลายโครงสร้างเป็นไปได้ยากขึ้น

๔.๒.๒ การลดทอนศักยภาพการผลิตยาเสพติดในแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ สกัดกั้นยาเสพติด เคมีภัณฑ์และสารตั้งต้น ทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ยุติการเป็นพื้นที่ทางผ่านในการส่งต่อยาเสพติดไปยังประเทศที่สาม และผลักดันให้เป็นวาระแห่งภูมิภาค เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีการปฏิบัติการร่วมให้เกิดผลชัดเจนเป็นรูปธรรม

๔.๒.๓ การปราบปรามการค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น จากการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีทางการเงินที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้แพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเฉพาะ Social Media เป็นช่องทางในการซื้อขายและขยายโครงข่ายการค้ายาเสพติดที่มีแนวโน้ม

ขยายตัวและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น โดยเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการใช้ Social Media มากที่สุด

๔.๒.๔ การปฏิรูปกลไกแก้ปัญหาผู้เสพทั้งระบบ ตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยสร้างความตระหนักแก่สังคม มองผู้เสพเป็นปัญหาในมิติเชิงสาธารณสุข และสัมพันธ์กับปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มิใช่เพียงอาชญากรรม ดำเนินนโยบายโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนและคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ มุ่งให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมทั้งปฏิรูปกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคมของผู้ใช้สารเสพติด ให้มีความเป็นเอกภาพ มีมาตรฐานระดับสากล และสอดคล้องประสานตลอดกระบวนการทำงาน

๔.๒.๕ การปรับสมดุลของมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ครบวงจร ตั้งเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงานจริง เพื่อให้สามารถหลุดพ้นจากวังวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เป็นกับดักแห่งความล้มเหลวในทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งการปราบปรามกลุ่มแรงงานมากกว่าการทำลายโครงสร้าง การแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่ครบทุกขั้นตอน ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำในเกณฑ์สูง จนมีนักโทษล้นคุกติดอันดับต้น ๆ ของโลก ก่อให้เกิดสภาพเขาวงกตของการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาซ้ำซากต่อเนื่อง หากไม่สามารถหลุดพ้นจากวังวนนี้ได้ ก็ยากที่จะลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดลง

๔.๓ ประเด็นข้อเร่งด่วน/เฝ้าระวัง

๔.๓.๑ ประเทศไทยสู่เสี่ยงต่อการถูกใช้เป็น Connectivity Hub ในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ จากลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และนโยบายการค้าเสรี รวมถึงการมีเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีโอกาสถูกกลุ่มนักค้าหรือกลุ่มอาชญากรยาเสพติดข้ามชาติใช้เป็นเส้นทางการลักลอบขนส่งและเป็นจุดกระจายยาเสพติด รวมทั้งสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ ในภูมิภาค

๔.๓.๒ การลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากภูมิภาคอื่นของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยที่ผ่านมามีพบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ผ่านทางอากาศยานต่าง ๆ และชายแดนทางบก รวมทั้งทางพัสดุไปรษณีย์ระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยประเทศต้นทางส่วนใหญ่มาจากทวีปยุโรปและอเมริกาใต้

๔.๓.๓ กลุ่มนักค้ายาเสพติดทั้งรายใหญ่และรายย่อยมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนรูปแบบการลักลอบขนส่งผ่านทางระบบโลจิสติกส์ช่องทางต่าง ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสภาพสังคมมากขึ้น

๔.๓.๔ ผู้ที่เข้าสู่วงจรยาเสพติดรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งผู้เสพและผู้ค้า โดยปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ ทั้งความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้านการกระจายความเจริญในพื้นที่ และด้านการศึกษา ซึ่งไม่เอื้อให้กลุ่มเปราะบางผู้ด้อยเปรียบทางสังคมสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหายาเสพติด เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนเข้าสู่วงจรยาเสพติดมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่มีสถิติผู้เสพและผู้ค้ารายใหม่เพิ่มสูงขึ้นกว่าปีก่อนหน้าเกือบเท่าตัว เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนเกี่ยวโยงในหลายมิติที่ต้องเฝ้าระวังเพื่อหาทางแก้ไขที่เหมาะสม

๔.๓.๕ ผู้กระทำผิดซ้ำมีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งผู้ค้าและผู้เสพ นอกเหนือจากปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับปัญหาทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำในสังคมแล้ว อีกปัจจัยหนึ่งคือมุมมองของสังคมในปัจจุบันต่อผู้เสพและผู้ต้องโทษคดียาเสพติด ที่ไม่เอื้อให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถมีโอกาสใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขเท่าที่ควร จึงมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ จนส่งผลให้เกิดปัญหานักโทษคดียาเสพติดล้นคุกที่เกี่ยวข้องตามมา

๔.๓.๖ ผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอาการทางจิตเวชมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น สืบเนื่องจากผลของการขับเคลื่อนอุปทานภายนอกประเทศที่ยังคงไม่ลดระดับความรุนแรง และมีแนวโน้มราคาถูกลง ผู้เสพจึงยังสามารถจัดหายาเสพติดมาเสพได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่ออาการทางจิตเวชอันเนื่องมาจากการเสพยาเสพติด

ในระดับที่มากเกินไปและไม่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา อีกทั้งระบบการบำบัดรักษาผู้เสพที่มีอาการทางจิตเวชในปัจจุบันยังไม่เพียงพอและครอบคลุม

๔.๓.๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเอื้อประโยชน์แก่กระบวนการค้ายาเสพติด รวมถึงการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในกระบวนการสืบสวนจับกุม ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวม และลดทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐ

๔.๓.๘ การใช้วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีรูปแบบที่หลากหลาย กลุ่มนักค้าที่มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิตในรูปแบบใหม่จากการประยุกต์/ปรับเปลี่ยนสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่หลากหลาย และในกลุ่มนักเสพยาที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมกรรมการเสพยาที่แตกต่างออกไป เกิดเป็น Drug Cocktails รูปแบบใหม่ ๆ ที่แพร่ระบาดและสร้างผลกระทบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

๔.๔ ประเด็นคุกคาม

๔.๔.๑ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเข้ามามีบทบาทในการค้ายาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตยาเสพติดเป็นระดับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่มีโครงสร้างการค้าที่สลับซับซ้อน เพื่อรองรับตลาดยาเสพติดภายนอกประเทศที่นับวันจะมีการขยายตัวมากขึ้น

๔.๔.๒ อาชญากรรมดิจิทัลและอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากการปรับตัวของกลุ่มนักค้ายาเสพติด แสวงประโยชน์จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี โดยเฉพาะนวัตกรรมบล็อกเชน (Block Chain) และสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrencies) อีกทั้งการมาถึงของเทคโนโลยีเมตาเวิร์ส (Metaverse) ในอนาคตอันใกล้ จะเป็นอีกช่องทางของการค้ายาเสพติด การฟอกเงิน การกระทำความผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัยยาเสพติด

๔.๕ ประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

๔.๕.๑ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-๑๙) ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้สามารถรับมือและเตรียมความพร้อมในการเยียวยาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติ และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของประเทศ งบประมาณส่วนใหญ่จึงถูกใช้ไปกับการฟื้นฟูประเทศเป็นหลัก และภายใต้วิกฤตปัญหายาเสพติดที่มีมากขึ้นทุกวัน แต่ศักยภาพของภาครัฐมีข้อจำกัดอย่างมากในด้านงบประมาณ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

๔.๕.๒ การบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนให้สอดประสานและเป็นเอกภาพตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด ทั้งในส่วนของกลไกการทำงาน และระบบฐานข้อมูลที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๔.๖ ประเด็นต่อยอดและยกระดับประสิทธิภาพ

๔.๖.๑ การยกระดับขีดความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ จากภัยคุกคามยาเสพติด ในฐานะประเทศแกนกลางที่มีบทบาทนำในภูมิภาค เสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยในการกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเวทีประชาคมโลก ขยายแนวคิดใหม่และคงบทบาทสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความร่วมมือ ตลอดจนเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับในระดับสากล

๔.๖.๒ การเพิ่มขีดความสามารถทางเทคโนโลยี ทั้งในแง่ของการสนับสนุนทรัพยากร และการต่อยอดพัฒนาเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามยาเสพติดในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๖.๓ การปรับตัวของเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ทั้งในแง่ของการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เสริมสร้างทักษะองค์ความรู้ที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยพัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มเติมทักษะใหม่ (Reskill) รวมไปถึงการเสริมสร้างสมรรถนะเชิงบุคคล (Soft skill) ที่จำเป็นต่อการทำงานในยุคศตวรรษที่ ๒๑ และในแง่ของการปรับเปลี่ยนมุมมองและกระบวนการทัศนในการปฏิบัติงานตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายอาชญากรรม

๔.๖.๔ การพัฒนานโยบายทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย บนพื้นฐานการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและการฟื้นฟูมนุษย์ เช่น การลดทอนความเป็นอาชญากรรม การเบี่ยงเบนคดี การลดอันตรายจากอาชญากรรม การส่งเสริมทางเลือกในการประกอบอาชีพ เป็นต้น และผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

๔.๖.๕ การบริหารจัดการสถานการณ์อาชญากรรมตามบริบทเชิงพื้นที่ กำหนดสถานะของพื้นที่ตามสภาพการณ์ เพื่อให้สามารถวางกลไก กลยุทธ์ แนวทาง และมาตรการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทและประเด็นปัญหาที่แตกต่างกันในพื้นที่แต่ละประเภท

๔.๖.๖ การเพิ่มประสิทธิภาพปัจจัยเชิงบวกและลดปัจจัยเสี่ยง ให้ความสำคัญกับการลดความต้องการอาชญากรรม และการลดผลกระทบต่อสังคม เสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยและความเข้มแข็งตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ครอบครัว สังคม เผื่อระวังความเสี่ยงในสื่อสังคมออนไลน์ พัฒนาทักษะชีวิตโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล

ส่วนที่ ๔

วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และเป้าหมาย

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นยุทธศาสตร์ในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ และลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด จนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย

๑.๒ เพื่อให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นการบูรณาการนโยบายและแผนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน

๑.๓ เพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการ ประสานการปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ กำกับติดตามและประเมินผลทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒. กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ประกอบด้วย ๔ กรอบแนวคิด ดังนี้

๒.๑ กรอบแนวคิดที่ ๑ ทิศทางและนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก (United Nations General Assembly Special Session 2016 : UNGASS 2016)

๒.๑.๑ ทิศทางในมิติสุขภาพ ใช้สาธารณสุขนำการแก้ปัญหาและลดอุปสงค์ยาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับสุขภาพ สิทธิ และความปลอดภัยของบุคคล ส่งเสริมการแก้ไขปัญหายาสุขภาพกายและจิตใจที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดในระดับปัจเจกอย่างครอบคลุมและครบวงจร (Balanced-comprehensive and integrated approach) โดยใช้แนวทางบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับอาการและระดับความรุนแรงของการเสพติด ในสถานบำบัดที่มีการรับรองคุณภาพ มีความเป็นมาตรฐานสากล รวมถึงการฟื้นฟูสถานภาพทางสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อป้องกันการกลับไปใช้ซ้ำ

๒.๑.๒ ทิศทางในมิติอาชญากรรม มุ่งลดอุปทานและผลกระทบจากอาชญากรรมยาเสพติด ตลอดจนอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องจากยาเสพติด โดยการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติตัดวงจรการเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนมุมมองของการปราบปรามยาเสพติด โดยมุ่งไปที่การปราบปรามโครงสร้างการค้าและองค์กรอาชญากรรม ทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดที่เป็นแกนหลักสำคัญ มากกว่ากลุ่มแรงงานยาเสพติดรายย่อย ให้ความสำคัญกับภารกิจด้านข่าวสารและการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวดเร็ว ทันเวลา มีการบูรณาการฐานข้อมูล และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารจัดการ

๒.๑.๓ ทิศทางในมิติสิทธิมนุษยชน ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนในการจัดการปัญหายาเสพติดมากขึ้น ทั้งในเชิงสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการเข้าถึงและใช้สารเสพติดในการบำบัดทางเลือก การบริการสาธารณสุขรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้การควบคุม และในเชิงสังคม อาทิ การคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง คุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม การคำนึงถึงการถูกตีตราเมื่อติดยาเสพติดหรือมีสมาชิกครอบครัวใช้

ยาเสพติด และการลดทอนความเป็นอาชญากรรม ยุติความคิด “ยาเสพติดเป็นอาชญากรรม” ตลอดจนกำหนดนโยบายการดำเนินงานต่าง ๆ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

๒.๑.๔ ทิศทางการจัดการกับความท้าทายใหม่ มุ่งเน้นการเฝ้าระวังสารเสพติดกลุ่มวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทชนิดใหม่ ๆ หรือ New Psychoactive Substances (NPS) ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบใหม่อย่างแพร่หลายและยังไม่ได้อยู่ในการควบคุมของอนุสัญญายาเสพติดระหว่างประเทศ รวมไปถึงการเฝ้าระวังการค้าและการเสพในรูปแบบใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดและมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ตลอดจนภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติด

๒.๑.๕ ทิศทางการพัฒนาทางเลือก ส่งเสริมการพัฒนาทางเลือกในการจัดการปัญหาเสพติดรูปแบบใหม่ ที่มุ่งเน้นความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา อาทิ การปรับนโยบายทางอาญาแบบอ่อนตัว ได้แก่ การลดอันตรายจากยาเสพติด (Harm Reduction) การลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) การเบี่ยงเบนคดี (Diversion) เพื่อกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมตามสัดส่วนความผิด และเปิดทางเลือกที่กว้างขึ้น นอกเหนือไปจากการจำคุก ให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม ควบคุมไปกับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตในสังคม เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างครบวงจรและยั่งยืน

๒.๑.๖ ทิศทางการควบคุมและใช้ประโยชน์สารเสพติด พิจารณากำหนดมาตรการแนวทางการควบคุมการเข้าถึงสารเสพติดเพื่อใช้ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ พัฒนากลไกระบบบริการเชิงสุขภาพเพื่อการบำบัดทางเลือก ภายใต้การกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายและบทลงโทษ การสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก เพื่อรองรับมาตรการทางเลือกอย่างครอบคลุม

๒.๑.๗ ทิศทางความร่วมมือระหว่างประเทศ ยกกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกมิติ ทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ การสนับสนุนเทคโนโลยีและเทคนิคเฉพาะทาง การสนับสนุนด้านงบประมาณ การสนับสนุนข้อมูลการข่าว และการบังคับใช้กฎหมายสากลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักความร่วมมือร่วมกัน คำนึงถึงการบูรณาการและแนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาเสพติดของโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ กรอบแนวคิดที่ ๒ ประมวลกฎหมายยาเสพติด

๒.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงในประมวลกฎหมายยาเสพติด มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ โดยจำแนกระดับการเปลี่ยนแปลง ได้ดังนี้

๑) การเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิรูป โดยเฉพาะการแก้ไขและการดำเนินการต่อผู้เสพ ถือเป็นระดับความเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในประมวลกฎหมายยาเสพติด เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่กรอบความคิดในการมองปัญหาผู้เสพ มีกลไกและเครื่องมือใหม่ ๆ รองรับ มีระบบปฏิบัติการใหม่ทั้งกระบวนการ

๒) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะเพิ่มอำนาจและมีจุดเน้นที่ชัดเจน ได้แก่ การเพิ่มอำนาจให้กับกลไกด้านการปราบปรามและมุ่งเน้นทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดเป็นหลัก โดยการเพิ่มเครื่องมือและอำนาจในการปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดเพิ่มขึ้น

๓) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะเปิดช่องทางให้คล่องตัวขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการกำหนดสถานะตัวยาเสพติด ให้สามารถปรับเปลี่ยนสถานะได้สะดวกมากขึ้น

๔) การปรับปรุงบทบาท กลไกในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้ชัดเจนมากขึ้น โดยกำหนดบทบาทคณะกรรมการ ป.ป.ส. ให้เป็นกลไกรับผิดชอบหลักในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีบทบาทอำนาจกำหนดการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ

๒.๒.๒ หลักและกรอบความคิดประมวลกฎหมายยาเสพติด มีกรอบความคิดใหม่ที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑) กรอบความคิดเกี่ยวกับผู้เสพ

- ๑.๑) มองการแก้ปัญหาผู้เสพในเชิงลดผลกระทบต่อสังคม ชุมชน เป็นสำคัญ
- ๑.๒) มีหลักการในการแก้ปัญหาผู้เสพเป็นแบบปัจเจกบุคคล ไม่เหมารวมวิธีการแก้ไขปัญหาให้ความสำคัญในการหาข้อมูลรายบุคคล
- ๑.๓) การแก้ปัญหาผู้เสพโดยยึดหลักทางสาธารณสุข และต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหาลึกซึ้ง ไม่ใช่มองเป็นปัญหาเชิงอาชญากรรม
- ๑.๔) ใช้ระบบสมัครใจของผู้เสพเป็นหลัก การจับกุมผู้เสพตามกฎหมายเป็นแนวทางการรองและมีเงื่อนไข เช่น ผู้ไม่ยินยอมบำบัดโดยสมัครใจ ผู้ที่ก่ออันตรายแก่ผู้อื่นและสังคม ผู้ที่ก่ออันตรายที่เกิดจากอาการทางจิตเวช เป็นต้น

๒) กรอบความคิดเกี่ยวกับผู้ค้า

- ๒.๑) มุ่งเน้นการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ การปราบปรามเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมผู้จ้างวาน นายทุน ผู้บงการ และผู้ที่มีความผิดร้ายแรงตามเงื่อนไขของกฎหมาย
- ๒.๒) เน้นพฤติการณ์มากกว่าปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้
- ๒.๓) เน้นการทำลายและตัดโครงสร้างทางการเงินของกลุ่มเครือข่าย ขยายเครื่องมือการสืบสวน ขยายอำนาจการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยไม่ต้องเชื่อมโยงกับคดีอาญา และการริบทรัพย์สินตามมูลค่า
- ๒.๔) ปรับโทษความผิดตามฐานความผิดที่ได้กระทำเป็นขั้น ๆ ตามพฤติการณ์และพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่

๓) กรอบความคิดเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

- ๓.๑) มองตัวยาเสพติดแบบยืดหยุ่นมากขึ้น ไม่ได้มองเป็นโทษแต่เพียงอย่างเดียว
- ๓.๒) มีการนำตัวยาเสพติดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การแพทย์ และการเสริมรายได้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคชุมชน
- ๓.๓) มีความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนสถานะของตัวยาเสพติดได้มากขึ้น

๔) กรอบความคิดเกี่ยวกับมาตรการ มีกรอบความคิดในมาตรการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ไม่จำกัดแบบที่ผ่านมา เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อน ได้แก่

- ๔.๑) มาตรการต่อผู้เสพ ได้แก่ การดำเนินการต่อผู้เสพตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ทั้งการบำบัดรักษาที่เหมาะสม การเสพอย่างถูกกฎหมายบางตัวยา การเบี่ยงเบนคดี การลดทอนความเป็นอาชญากรรม การลดอันตรายจากยาเสพติด การใช้การคุมประพฤติและวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ขึ้นกับปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ
- ๔.๒) มาตรการต่อพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดพื้นที่ และการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษ
- ๔.๓) มาตรการต่อการใช้อำนาจพิเศษ ได้แก่ การดำเนินการศึกษาวิจัย การลดอันตรายจากยาเสพติด การแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งการปลูก ผลิต เสพ ครอบครอง ให้สามารถดำเนินการได้โดยไม่ผิดกฎหมายในพื้นที่ที่กำหนด

๕) กรอบความคิดเกี่ยวกับการจัดการ ได้แก่ การสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการ โดยกำหนดกลไกให้มีความเป็นเอกภาพ การกำหนดให้มีแผนงานบูรณาการ ซึ่งจะมีผลต่อการบูรณาการในระดับต่าง ๆ

๒.๒.๓ การนำประมวลกฎหมายยาเสพติดไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ การบูรณาการ การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่สุด มีหลักในการบูรณาการ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๑) การบูรณาการบุคคลเป้าหมาย ได้แก่

๑.๑) การบูรณาการต่อผู้เสพ ในฐานะปัจเจกบุคคล จะต้องมีการดำเนินการที่แตกต่างกัน ตามเงื่อนไขของแต่ละคน ซึ่งเริ่มต้นจากการคัดกรอง การจำแนกระดับการเสพติด การส่งเข้าบำบัดรักษา ตามอาการเสพติด การช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพทางสังคมตามความเหมาะสมของบุคคล การใช้วิธีทางกฎหมาย ที่เหมาะสม รวมทั้งการใช้มาตรการทางเลือกใหม่ ๆ ต่อผู้เสพ เช่น บุคคลใดควรใช้ Harm Reduction บุคคลใด ยังจำเป็นต้องพึ่งยาต่อไป บุคคลใดที่เป็นอันตรายต่อสังคมและชุมชน เป็นต้น

๑.๒) การบูรณาการต่อบุคคลที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดตามเป้าหมาย การดำเนินการต่อผู้ค้า ต้องการบูรณาการการทำงานอย่างมาก จึงจะสามารถรวบรวมพยานหลักฐานของหน่วยต่าง ๆ ได้ตามที่ปรากฏ ในประมวลกฎหมายยาเสพติด

๒) การบูรณาการพื้นที่ปฏิบัติการ ในแต่ละพื้นที่จะประกอบด้วยบุคคลที่มีบทบาท พฤติการณ์ ที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นผู้ค้าระดับต่าง ๆ เป็นผู้ใช้/เริ่มใช้ ผู้เสพ ผู้เสพติด ผู้ติดเรื้อรัง ผู้ติดที่ส่งผลกระทบต่อ อากาศทางจิตเวช ผู้ใช้ยาที่ถูกกฎหมาย ผู้ปลูกพืชเสพติด ผู้ใช้ยาเสพติดในการบำบัดรักษา หมอพื้นบ้านที่ใช้ยาเสพติด รักษา กลุ่มชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากยาเสพติด ฯลฯ แต่ละกลุ่มบุคคลเหล่านี้ จำเป็นต้องมีมาตรการ แนวทางและ กลยุทธ์ ความเร่งด่วน ความจำเป็น และจัดลำดับในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน การแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ จึงจะประสบผลสำเร็จ ตรงกันข้ามหากเป็นการแก้ไขปัญหาแบบแยกเดี่ยว ไม่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่าง หน่วยงานจะส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๓) การบูรณาการมาตรการและการใช้กลยุทธ์ คือ การหาความสัมพันธ์ของการใช้มาตรการใด กลยุทธ์ใดในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เป็นลำดับ ก่อน - หลัง หรือ การติดตามความสำคัญเร่งด่วน มาก - น้อย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด เพราะถ้าส่งสัญญาณ ไม่ถูกต้อง จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาต่อเนื่อง เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด ส่งเสริมให้ใช้มาตรการบำบัด สมัยครีเอทีฟเป็นหลัก แต่เมื่อถึงการปฏิบัติกลับมีมาตรการจับกุมปราบปรามเป็นหลัก อาจจะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ได้

๔) การบูรณาการกลไก คือ การจัดให้มีกลไกที่เป็นตัวกลางในการบริหารจัดการ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด จึงเป็นสิ่งต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อใช้กลไกตัวกลางนี้ในการกำหนดบุคคลและพื้นที่ เป้าหมาย และการใช้มาตรการ กลยุทธ์ แนวทางเข้าดำเนินการอย่างสอดคล้องกัน จึงต้องมีกลไกบริหารจัดการ แบบบูรณาการ ตั้งแต่ระดับส่วนกลางและพื้นที่จนถึงพื้นที่ปฏิบัติการ

๕) การบูรณาการการส่งต่อไปยังหน่วยบริการต่าง ๆ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มีการกำหนดในลักษณะการเชื่อมต่อเป็นห่วงโซ่ที่สัมพันธ์กัน ดังนั้นการทำให้เกิด การส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในเรื่องการส่งต่อที่เป็นห่วงโซ่ของผู้ค้าและห่วงโซ่ผู้เสพ หากห่วงโซ่ส่วนใดสะดุดลง จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาทั้งสิ้น หลักความคิดและการบูรณาการภายใต้กรอบใหม่ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างแท้จริง เพื่อให้เครื่องมือในประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้รับการปฏิบัติอย่างครบถ้วนและเหมาะสม

๒.๓ กรอบแนวคิดที่ ๓ ดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก

ดัชนีนโยบายยาเสพติดโลก (The Global Drug Policy Index 2021) ถูกจัดทำขึ้นโดยเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศด้านยาเสพติด เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบ ประเมินผล และเปรียบเทียบนโยบายยาเสพติดระดับชาติในแต่ละประเทศ โดยจัดอันดับคะแนนเพื่อบ่งชี้ว่านโยบายด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศมีความสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน สุขภาพ และการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติมากน้อยเพียงใด ซึ่งประกอบไปด้วย ๓๕ ตัวบ่งชี้ ๒๑ ตัวชี้วัดกลุ่มนโยบาย ครอบคลุมใน ๕ มิติ นโยบาย ได้แก่

มิติที่ ๑ การปราศจากการพิจารณาและตอบสนองที่รุนแรง การพิจารณาโทษและการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อผู้ต้องหาคดียาเสพติดต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ไม่มีการกระทำที่รุนแรงเกินความจำเป็น หลีกเลี่ยงการลงโทษประหารชีวิต การวิสามัญฆาตกรรม การใช้นโยบายทางการทหาร การจำคุกตลอดชีวิต และการกักขังโดยไม่ยินยอม หรือการบังคับบำบัด

มิติที่ ๒ การตอบสนองต่อความยุติธรรมทางอาญาอย่างเหมาะสม การดำเนินการภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องดำเนินอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมเป็นที่ตั้ง ไม่มีการเลือกปฏิบัติ พิสูจน์ตามหลักโทษประหารชีวิต การวิสามัญฆาตกรรม การใช้นโยบายทางการทหาร การจำคุกตลอดชีวิต และการกักขังโดยไม่ยินยอม หรือการบังคับบำบัด

มิติที่ ๓ สุขภาพและการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติด ส่งเสริมการให้ความสำคัญกับสิทธิในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและการลดอันตรายอย่างครอบคลุม เสมอภาค และเท่าเทียม มีการดำเนินโครงการและสนับสนุนงบประมาณด้านการลดอันตรายสำหรับผู้บริโภคสารเสพติด ในนโยบายยาเสพติด หรือนโยบายและแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงความมีประสิทธิภาพและความยั่งยืนของนโยบายในอนาคต

มิติที่ ๔ ความพร้อมและการเข้าถึงสารควบคุมพิเศษระดับสากลเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดและทนทุกข์ทรมาน ส่งเสริมการให้ความสำคัญกับสิทธิการเข้าถึงสารควบคุมพิเศษได้จริงอย่างครอบคลุม เสมอภาค และเท่าเทียม ภายใต้การควบคุมของรัฐและข้อกำหนดที่เหมาะสม

มิติที่ ๕ การพัฒนาทางเลือก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเลือกในนโยบายยาเสพติดที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับบริบทการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของการดำเนินนโยบาย

๒.๔ กรอบแนวคิดที่ ๔ ทิศทางหลักในการพัฒนาของโลกตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs: Sustainable Development Goals) ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยองค์การสหประชาชาติ คือ กรอบทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของโลกในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายเป็นกรอบแนวทางให้แต่ละประเทศร่วมดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเป็นสากล เชื่อมโยง และเกื้อหนุนกันระหว่างประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีการดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชนท้องถิ่น ในส่วนของประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดทั้งหมด ๒ เป้าหมาย ประกอบด้วย

เป้าหมายที่ ๓ การสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของคนในสังคมและชุมชน (Good Health and Well - Being) มุ่งเน้นการเสริมสร้างการป้องกันและการบำบัดรักษาผู้เสพติดใช้สารในทางที่ผิดอย่างครอบคลุม

เป้าหมายที่ ๑๖ การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม และใช้กฎหมายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน (Peace and Justice Strong Institutions)

๓. วิสัยทัศน์

สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด ด้วยมาตรการทางเลือกใหม่ สู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

๔. เป้าหมายหลักและตัวชี้วัด

๔.๑ เป้าหมายหลัก

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย

๔.๒ ตัวชี้วัด

๑. สัดส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง
๒. ร้อยละของคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง
๓. ร้อยละความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันปราบปราม

และแก้ไขปัญหายาเสพติด

๕. กรอบทิศทางการแก้ไขปัญหา

๕.๑ บริหารจัดการแก้ไขปัญหาผู้เสพอย่างบูรณาการ โดยยึดหลักปัจเจกบุคคล บนพื้นฐานของหลักการทางสาธารณสุขและสิทธิมนุษยชน เพื่อลดผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม

๕.๒ มุ่งปราบปราม ทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดในระดับต่าง ๆ ด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน และบูรณาการอำนาจทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ บนพื้นฐานของการใช้กฎหมายที่เป็นธรรม ยึดหลักนิติธรรม และสิทธิมนุษยชน

๕.๓ ป้องกันผู้ที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ลดผลกระทบต่อสังคม สร้างพื้นที่ปลอดภัยและภูมิคุ้มกันให้ประชากรทุกช่วงวัยปลอดภัยจากยาเสพติด

๕.๔ ขยายนโยบายทางเลือกในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความเหมาะสม เพื่อเพิ่มมิติของการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดให้กว้างมากขึ้นตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดได้กำหนดไว้ สร้างมูลค่าให้กับการพัฒนาพืชเสพติดในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ การศึกษาวิจัย และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เหมาะสม

๕.๕ ขยายการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่แบบบูรณาการ ให้ครอบคลุมบริบทของปัญหา ยาเสพติดในทุกมิติ เน้นการส่งเสริมและขยายบทบาทของกลไกในระดับพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และองค์กรต่าง ๆ บนพื้นฐานของกระจายบทบาทและทรัพยากรอย่างเหมาะสม

๕.๖ ประเทศไทยเป็นแกนกลางในหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ การส่งเสริม การประสานงาน และการติดตามการดำเนินการความร่วมมือระหว่างประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน นอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

ส่วนที่ ๕

นโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ มุ่งเน้นการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ โครงสร้างนโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วย นโยบายและแผน ๖ ด้าน ๔๕ แนวทาง ได้แก่

๑. นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย ๘ แนวทาง
๒. นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย ๔ แนวทาง
๓. นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด ประกอบด้วย ๕ แนวทาง
๔. นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด ประกอบด้วย ๖ แนวทาง
๕. นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ประกอบด้วย ๕ แนวทาง
๖. นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ๑๗ แนวทาง

๑. นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด

ป้องกันยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพแวดล้อมในอนาคต และกรอบแนวคิดใหม่ ด้วยการเสริมสร้างให้กลุ่มเป้าหมายรู้เท่าทันยาเสพติด มีทัศนคติและแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ลดปัจจัยเสี่ยง และเพิ่มปัจจัยบวกเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับป้องกันกลุ่มเป้าหมายไม่ให้อยู่เกี่ยวกับยาเสพติดและการใช้ยา ในทางที่ผิด รวมทั้งดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยจากยาเสพติด โดยยึดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม

นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป้าหมาย

ประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายรู้เท่าทันยาเสพติดและมีความปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด

๒. ตัวชี้วัด

สัดส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง

๓. แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มประชากรให้รู้เท่าทันและไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

แนวทางที่ ๑ เสริมสร้างความรู้เท่าทันและป้องกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชน

แนวทางย่อยที่ ๑.๑ เสริมสร้างความรู้เท่าทันยาเสพติดผ่านหลักสูตรการเรียนการสอน ในสถานศึกษาทุกระดับ พัฒนาหลักสูตร สื่อการสอน เทคนิคการสอน ทักษะครูผู้สอน กระบวนการจัดการเรียน การสอนที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาทุกระดับให้มีความรู้เท่าทันกับปัญหายาเสพติด เสริมสร้าง ทักษะทางสมองในการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) และทักษะชีวิต (Life skills) เพื่อป้องกันการ เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกกรณีทั้งการเสพและการค้ายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๑.๒ เสริมสร้างความรู้เท่าทันยาเสพติดในเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัยด้วยสื่อชุดความรู้ที่เหมาะสม พัฒนาชุดความรู้ รูปแบบสื่อ ช่องทางการสื่อสาร ตลอดจนกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ รู้เท่าทันผลกระทบ และไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมทั้งการใช้จ่ายในทางที่ผิด

แนวทางที่ ๒ ป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงานด้วยพลังความร่วมมือของผู้ประกอบการและเครือข่ายแรงงาน

แนวทางย่อยที่ ๒.๑ เสริมสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อสร้างความปลอดภัยจากยาเสพติดแก่กลุ่มแรงงานในระบบ ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด การดูแลลูกจ้าง/แรงงานที่ใช้ยาเสพติดให้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่เหมาะสม ให้โอกาสแรงงานที่ผ่านการบำบัดรักษาเข้าทำงาน และสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ลูกจ้าง/แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งรณรงค์สร้างความเข้าใจถึงผลกระทบของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้ลูกจ้าง/แรงงานมีความรู้เท่าทันและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกกรณีทั้งการเสพและการค้ายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๒.๒ เสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มแรงงานนอกระบบ เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานกับกลุ่มแรงงานนอกระบบ พัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารกับกลุ่มแรงงานนอกระบบ รวมทั้งพัฒนารูปแบบวิธีการสื่อสารและป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสมกับแรงงานนอกระบบแต่ละกลุ่ม เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้รู้เท่าทันปัญหาเสพติด และป้องกันไม่ให้เกิดไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกกรณี

แนวทางย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มแรงงานทั้งในและนอกระบบเพิ่มช่องทางให้กลุ่มแรงงานทั้งในและนอกระบบสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาฝีมือและทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การเข้าถึงงาน เงินทุนช่วยเหลือ ตลอดจนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งให้ความรู้ พัฒนาทักษะและแหล่งให้คำปรึกษาแนะนำในการป้องกันตนเองและครอบครัวจากปัญหาเสพติด

แนวทางที่ ๓ สร้างกระแสความตื่นตัวในสังคมให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติด

รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป กลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งการเสพและการค้า เช่น การสร้างการรับรู้ในเรื่องกฎหมาย บทลงโทษในการรับจ้างเปิดบัญชีธนาคารให้กลุ่มนักค้ายาเสพติด การรับจ้างขนลำเลียงยาเสพติด เป็นต้น และป้องกันปัญหาเสพติดโดยการสื่อสารผ่านผู้นำที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อกลุ่มเป้าหมาย เช่น ราชัญชาวบ้าน ผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำทางศาสนา เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

แนวทางที่ ๔ ป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิต

ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชากรในทุกกลุ่มทุกช่วงวัยที่มีความเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งการเสพและการค้า รวมถึงกลุ่มที่เคยมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการส่งเสริมให้มีเป้าหมายชีวิต มีการวางแผนอนาคต ให้ความรู้และจัดอบรม ฝึกทักษะวิชาชีพ ฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิต รวมทั้งกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างคุณค่าในตนเอง มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายในการดูแลกลุ่มเป้าหมาย เพื่อลดความเสี่ยงในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

แนวทางที่ ๕ ป้องกันยาเสพติดในระดับครอบครัว

ส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวให้เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันสมาชิกให้ปลอดภัยจากปัญหา ยาเสพติด โดยให้ความรู้ด้านทักษะทางสมองในการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสม สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ทั้งด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านอาชีพและรายได้ เพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษาปัญหา ยาเสพติดและปัญหา ต่าง ๆ ให้แก่ครอบครัว ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนและพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Platform)

แนวทางที่ ๖ เสริมสร้างพลังในการป้องกันยาเสพติดด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน

แนวทางย่อยที่ ๖.๑ ส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหา ยาเสพติด โดยดำเนินการตามลักษณะของสภาพปัญหา ดังนี้

๑) หมู่บ้าน/ชุมชนชายแดนที่มีการนำเข้า ยาเสพติด ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยยึดหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ด้วยการพัฒนาพื้นที่และความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวทางการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน ส่งเสริมความรู้และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรับแนวคิดในการดำรงชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม สื่อสารสร้างการรับรู้เกี่ยวกับบทลงโทษตามกฎหมาย ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้า ยาเสพติด ปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยอาศัยผู้นำที่มีอิทธิพลทางความคิด ตลอดจน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดความเข้มแข็ง และจัดให้มีกลไกในการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหา ยาเสพติด

๒) หมู่บ้านพักยาเสพติด จัดให้มีกลไกเฝ้าระวัง โดยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสอดส่อง และตรวจตราการลักลอบนำ ยาเสพติดเข้ามาพักในพื้นที่ และแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) หมู่บ้าน/ชุมชนทางผ่านและเลี้ยวด่าน จัดให้มีกลไกในการเฝ้าระวัง สอดส่อง และตรวจตรา ปัญหาการลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งส่งเสริมการแจ้งเบาะแสและข่าวสารแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔) หมู่บ้าน/ชุมชนแพร่ระบาดของยาเสพติด เพิ่มความสามารถของแกนนำประชาชนในการวิเคราะห์ ปัญหาและศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เสริมสร้างกลไกการเฝ้าระวัง สอดส่อง และตรวจตราปัญหาหรือผลกระทบ ที่เกิดจากยาเสพติด สืบค้นหากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และลด ผลกระทบที่เกิดจากปัญหา ยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๖.๒ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วไป โดยพัฒนาศักยภาพผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งผู้นำตามตำแหน่งหน้าที่ ผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำทางความคิด และ ประชาชนชาวบ้าน ระดมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ ชุมชนในการเฝ้าระวังยาเสพติด ป้องกันและช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ และ สุขภาพของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนปรับแนวคิด/ทัศนคติในการดำรงชีวิต ด้วยการพัฒนาแบบองค์รวม ที่ยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยจากปัญหา ยาเสพติดตามหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”

แนวทางที่ ๗ ควบคุมปัจจัยเสี่ยงด้วยการจัดระเบียบสังคม

วิเคราะห์และพัฒนารูปแบบกลไกการเฝ้าระวังและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่เหมาะสม และระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างมาตรการ กฎกติกา/ระเบียบในการจัดการและควบคุมปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน หอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ คอนโด ฯลฯ และพื้นที่เสี่ยงรอบสถานศึกษา รวมทั้งนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการสอดส่องเฝ้าระวัง และรักษาพื้นที่ให้มีความปลอดภัยจากปัญหาเสพติด ลดระบบนิเวศเชิงลบ เสริมสร้างระบบนิเวศเชิงบวก เพื่อเป็นพื้นที่ดำเนินกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

แนวทางที่ ๘ เสริมสร้างการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Platform)

แนวทางย่อยที่ ๘.๑ ส่งเสริมการสื่อสารและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ พัฒนาเนื้อหา และวิธีการสื่อสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกแพลตฟอร์มอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและดำเนินการสร้างความรู้เท่าทันยาเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยจากปัญหาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๘.๒ สร้างเครือข่ายในการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยการส่งเสริมให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาท/อิทธิพลต่อความคิดเห็นประชาชนในสื่อสังคมออนไลน์ (Influencer) เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อป้องกันยาเสพติด ขยายช่องทางให้ผู้ใช้สื่อในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์สามารถมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อเฝ้าระวังและแจ้งเตือนปัญหาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์มอย่างเหมาะสม เพื่อร่วมกันเสริมสร้างความปลอดภัยจากปัญหาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๘.๓ พัฒนาระบบเฝ้าระวังและควบคุมปัญหาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ส่งเสริมให้มีการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการเฝ้าระวังการโฆษณาหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด และการใช้ยาในทางที่ผิด การชักชวนให้เสพ ตลอดจนการใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในการค้ายาเสพติด เพื่อดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องกับกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม แจ้งเตือนให้รู้เท่าทันเนื้อหาสื่อในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ รับรู้ถึงโทษทางกฎหมายหากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายเพื่อปิดกั้นการเข้าถึงการค้ายาเสพติดในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

๔. โครงการที่มีความสำคัญสูง

๑. โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการป้องกันยาเสพติด
๒. โครงการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมเพื่อการป้องกันยาเสพติด
๓. โครงการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในสื่อสังคมออนไลน์

๒. นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด

การปราบปรามยาเสพติดในอดีต เน้นหนักไปที่การใช้มาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย โดยการลงโทษส่งผลให้มีผู้ถูกจับกุมจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกฐานความผิดเพิ่มขึ้น ผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวนมากถูกจับกุมคุมขังจนนำไปสู่ภาวะนักโทษล้นคุก แต่ผู้กระทำผิดที่ถูกจับกุมส่วนใหญ่เป็นผู้เสพ ผู้ครอบครองยาเสพติด นักค้ารายย่อย มือชน/มือลำเลียง ซึ่งจัดเป็นแรงงานยาเสพติดที่มีการทดแทนได้ แต่การปราบปรามโครงสร้างการค้ายาเสพติดรายสำคัญและองค์กรอาชญากรรมยังทำได้น้อย กรอบคิดและทิศทางใหม่ของการปราบปรามยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดจึงมุ่งเน้นการปราบปรามไปที่การทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับสำคัญมากกว่ากลุ่มแรงงานยาเสพติด ด้วยการเพิ่มเครื่องมือ อำนาจทางกฎหมายให้ดำเนินการ ได้แก่ เน้นการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมที่มีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เน้นการปราบปรามบุคคลที่มีบทบาทเป็นหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ/จัดการในเครือข่าย โดยมาตรการที่ใช้กับคนกลุ่มนี้คือมาตรการลงโทษทางอาญาที่เด็ดขาดและรุนแรง มาตรการสมคบ และให้อำนาจดำเนินการต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบในการปราบปรามทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติด โดยยึดหลักการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม ยึดหลักนิติธรรม บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ขจัดการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม การใช้อำนาจในทางที่ผิด การทุจริต คอร์รัปชัน การแสวงประโยชน์โดยมิชอบและการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป้าหมาย

ปราบปรามทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด

๒. ตัวชี้วัด

๒.๑ ร้อยละของการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณการจับกุมยาเสพติดทั้งประเทศ

๒.๒ ร้อยละของคดียาเสพติดที่มีการสืบสวน ขยายผล จากการจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

๓. แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์

แนวทางที่ ๑ สกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์

การสกัดกั้นการลักลอบนำเข้า ส่งออก นำผ่านยาเสพติด เพื่อเป็นการหยุดยั้งยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ และไม่ให้เกิดการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านของยาเสพติดเพื่อส่งต่อไปยังประเทศที่สาม รวมถึงการสกัดกั้นการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านของการลักลอบลำเลียงสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เข้าไปยังพื้นที่แหล่งผลิตยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๑.๑ สกัดกั้นชายแดนทางบก ดำเนินการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้า - ส่งออกยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ไม่ให้เข้าสู่ตอนในของประเทศ หรือใช้เป็นเส้นทางนำผ่านยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ไปยังประเทศที่สามหรือเข้าไปยังแหล่งผลิตยาเสพติดในประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง โดยการสืบสวน สอบสวน ขยายผล จับกุม และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผู้มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับกรกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการสกัดกั้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางย่อยที่ ๑.๒ สกัดกั้นทางท่าอากาศยาน ดำเนินการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้า - ส่งออก ยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ในพื้นที่เป้าหมายท่าอากาศยานนานาชาติระหว่างประเทศ และโครงการความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าอากาศยานนานาชาติ (Airport Interdiction Task Force : AITF) และการขนส่งผ่านพัสดุภัณฑ์ไปรษณีย์ระหว่างประเทศ โดยการสืบสวน ขยายผล จับกุม และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการสกัดกั้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางย่อยที่ ๑.๓ สกัดกั้นทางน้ำ/ท่าเรือ ดำเนินการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้า - ส่งออก ยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ผ่านช่องทางศุลกากร และโครงการความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าเรือสากล (Seaport Interdiction Task Force : SITF) โดยการสืบสวน ขยายผล จับกุม และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการสกัดกั้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางที่ ๒ ปราบปรามการลักลอบลำเลียงยาเสพติดในพื้นที่ตอนในของประเทศ

แนวทางย่อยที่ ๒.๑ ปราบปรามการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตามเส้นทางคมนาคม บูรณาการ การตั้งด่าน จุดตรวจ/จุดสกัดในเส้นทางคมนาคมทั้งเส้นทางหลักและเส้นทางรอง โดยปรับเปลี่ยนช่วงเวลา ตามสถานการณ์และข้อมูลการข่าวที่เหมาะสม นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการปราบปรามการลักลอบ ลำเลียงยาเสพติด เช่น เครื่อง X-Ray เครื่องตรวจหาสารเสพติด ระบบ License Plate ฯลฯ รวมไปถึงการพัฒนา ทักษะบุคลากรประจำด่าน จุดตรวจ/จุดสกัด การบูรณาการใช้เทคโนโลยีและฐานข่าวเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ในการปราบปรามการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๒.๒ ปราบปรามการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านระบบคมนาคมทุกประเภท ระบบโลจิสติกส์ (logistics) บริษัทบริการขนส่งสินค้า/พัสดุไปรษณีย์ทั้งของภาครัฐและเอกชน การตรวจค้นระบบ ขนส่งสินค้า/พัสดุไปรษณีย์ทั้งของภาครัฐและเอกชน ประสานขอความร่วมมือสถานประกอบการภาคเอกชน บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เผื่อระวังไม่ให้เครือข่ายการค้ายาเสพติดใช้เป็นช่องทางในการลักลอบลำเลียง ยาเสพติด และแจ้งเบาะแสข่าวสารยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อการสืบสวนและขยายผล จับกุม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสืบสวน ปราบปรามยาเสพติด เพื่อทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด

แนวทางที่ ๓ ปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๓.๑ ปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติด ผู้บงการหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลัง องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ด้วยการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน ขยายผลไปสู่การจับกุม และการใช้มาตรการทางทรัพย์สิน การบังคับใช้กฎหมาย และการใช้กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบในการปราบปราม ทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติด โดยยึดหลักการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม ยึดหลักนิติธรรม บนพื้นฐาน สิทธิมนุษยชน ขจัดการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม การใช้อำนาจในทางที่ผิด การแสวงประโยชน์โดยมิชอบ และการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้

แนวทางย่อยที่ ๓.๒ ปราบปรามการค้ายาเสพติดออนไลน์ อาชญากรรมยาเสพติด ทางเทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ หรือสังคมโลกเสมือนในการติดต่อซื้อขายยาเสพติด โดยใช้เครื่องมือ ที่ทันสมัยในการสืบสวนทางเทคโนโลยี การสืบสวนทางไซเบอร์ การสืบสวนทางการเงินผ่านช่องทางออนไลน์ การใช้สกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency) ในการซื้อขายยาเสพติด เพื่อสืบสวนขยายผลจนนำไปสู่การทำลาย เครือข่ายการค้ายาเสพติดออนไลน์ และพัฒนาระบบเผื่อระวังการค้ายาเสพติดออนไลน์เพื่อสนับสนุนการสืบสวน และใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีตามกฎหมาย

แนวทางย่อยที่ ๓.๓ ปราบปรามนักค้ายาเสพติดในพื้นที่แพร่ระบาดยาเสพติด พื้นที่พักยาเสพติด แหล่งมั่วสุ่ม เพื่อลดการแพร่ระบาดยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน การปิดล้อมตรวจค้นพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่พักยาเสพติด พื้นที่เสี่ยง แหล่งมั่วสุ่มยาเสพติด การดำเนินการตามข้อร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อลดความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติด

แนวทางที่ ๔ ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ดำเนินการทางวินัยและบังคับใช้กฎหมายลงโทษกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ความช่วยเหลือขบวนการค้ายาเสพติด รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจในทางที่ผิด การทุจริต คอร์รัปชัน และการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

๔. โครงการที่มีความสำคัญสูง

๑. โครงการสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์
๒. โครงการสืบสวน ปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติด

๓. นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด

กรอบแนวคิดและทิศทางของการทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับสำคัญ ด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน มีการเพิ่มเครื่องมือ อำนาจทางกฎหมายให้ดำเนินการทางการเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดให้มากขึ้น ขยายอำนาจการดำเนินการต่อคดีทรัพย์สินคดียาเสพติดโดยไม่ผูกกับคดีอาญา การดำเนินการต่อทรัพย์สินตามแนวทางการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value based confiscation) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่จะมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานปราบปรามยาเสพติดดำเนินการปราบปรามทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้าและการเงินของกลุ่มการค้ายาเสพติดได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป้าหมาย

ทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน

๒. ตัวชี้วัด

ร้อยละของการดำเนินมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินคดียาเสพติด

๓. แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สิน เพื่อทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด

แนวทางที่ ๑ ขยายผลคดียาเสพติดเพื่อนำไปสู่การยึด อายัดทรัพย์สิน

ดำเนินการสืบสวน สอบสวน ปราบปราม ขยายผล ผู้ค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติด เพื่อนำไปสู่การดำเนินมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

แนวทางที่ ๒ พัฒนารูปแบบการยึด อายัดทรัพย์สินคดียาเสพติด

พัฒนารูปแบบในการยึด อายัดทรัพย์สินคดียาเสพติด การยึด อายัดทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง การยึด อายัดทรัพย์สินทดแทน และการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value Based Confiscation) โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานสืบหาทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติดหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ขยายไปสู่การใช้มาตรการการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value Based Confiscation)

แนวทางที่ ๓ เร่งรัดการพิจารณาการตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด

กำหนดกลไกในการกำกับ ติดตาม เร่งรัด และตรวจสอบสำนวนคดีการตรวจสอบทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติดหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

แนวทางที่ ๔ บูรณาการความร่วมมือและดำเนินมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามแนวทางในประมวลกฎหมายยาเสพติดและภายใต้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและเสริมสร้างแนวร่วมในการตรวจหาทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยประสานความร่วมมือทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงิน ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สินทรัพย์ดิจิทัล และการแจ้งเบาะแสแหล่งที่มาหรือซุกซ่อนทรัพย์สินคดียาเสพติด รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบข้อมูลคดียาเสพติดกับศาล อัยการ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการยึดอายัดทรัพย์สิน บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีดำเนินมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติดและภายใต้กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรการทางภาษีตามประมวลรัษฎากร เป็นต้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางที่ ๕ บริหารจัดการกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๕.๑ การเร่งรัดดำเนินงานตรวจสอบ และติดตามผลคำพิพากษาคดียาเสพติดที่มีการตรวจสอบทรัพย์สิน

แนวทางย่อยที่ ๕.๒ การเร่งรัด ติดตาม บังคับคดี ให้ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๕.๓ การจัดเก็บรักษาทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาสภาพและคงสถานะมูลค่าทรัพย์สิน ตลอดจนเร่งรัดการขายทอดตลาด รวมทั้งจำหน่ายทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๕.๔ การดำเนินการจัดสรรเงินสินบนให้กับประชาชนผู้แจ้งเบาะแสที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และจัดสรรเงินรางวัลให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

๔. โครงการที่มีความสำคัญสูง

๑. โครงการทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน

๔. นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด

กรอบแนวคิดในการมองปัญหาผู้เสพยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มองผู้เสพเป็นปัญหา ด้านสุขภาพ สาธารณสุขและเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม มากกว่าปัญหาในเชิงอาชญากรรม มีการวางระบบ บริหารจัดการผู้เสพใหม่ โดยวางระบบที่เชื่อมต่อขยายไปจนถึงการติดตามช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้กับ ผู้เสพที่เข้ารับการบำบัดรักษาอย่างครบวงจร ตลอดจนใช้วิธีการอื่น ๆ นอกเหนือจากการบำบัดรักษา ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์และวางแผนการดูแลผู้เสพที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ตั้งอยู่บนพื้นฐาน สิทธิมนุษยชนและคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ มุ่งลดผลกระทบต่อสุขภาพ ชุมชน และสังคม โดยส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้โอกาสผู้เสพยาเสพติดสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างยั่งยืน

นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป้าหมาย

๑.๑ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคมของผู้เสพยาเสพติดเกิดความสอดคล้องประสานเป็นเอกภาพ ตลอดกระบวนการ

๑.๒ ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม

๒. ตัวชี้วัด

๒.๑ ร้อยละของการดำเนินการพัฒนาหน่วยบริการบำบัด (ศูนย์คัดกรอง/สถานพยาบาล/สถานฟื้นฟู สมรรถภาพ/ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม) ให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด

๒.๒ ร้อยละของผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น

๓. แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาแนวทางการดำเนินงานบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ให้เหมาะสมกับผู้เสพยาเสพติด

แนวทางที่ ๑ การนำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา

แนวทางย่อยที่ ๑.๑ สร้างการรับรู้ปรับเปลี่ยนมุมมองของสังคมทุกภาคส่วนต่อผู้เสพยาเสพติด ว่าเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุข และมีความสัมพันธ์กับปัญหาในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาโดยสมัครใจและเข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตลอดจนลดการตีตราทางสังคม

แนวทางย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมให้ผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาโดยวิธีสมัครใจ โดยเสริมสร้างปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการบำบัดรักษาโดยสมัครใจมากขึ้น สร้างการรับรู้แก่ผู้เสพและครอบครัว เกี่ยวกับสิทธิในการรับการรักษา สถานที่รักษา ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติก่อน/ระหว่าง/หลังการบำบัดรักษา รวมทั้งการสื่อสาร รณรงค์ให้ผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แนวทางย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาแนวทางต่าง ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น รณรงค์ประชาสัมพันธ์ การจัดชุดปฏิบัติการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดรักษา ตั้งแต่การค้นหา ชักชวนผู้เสพเข้าบำบัดรักษา และดูแลผู้เสพอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและคงอยู่ในระบบอย่างต่อเนื่อง ลดความเสี่ยงในการกลับเข้าสู่ วงจรการกระทำผิดซ้ำ หรือกระทำอันตรายต่อสังคม

แนวทางที่ ๒ การคัดกรองผู้เสพยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๒.๑ จัดตั้งศูนย์คัดกรองผู้เสพยาเสพติดและขยายจำนวนศูนย์คัดกรองให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ พัฒนาบุคลากร ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานการคัดกรองของกระทรวงสาธารณสุข

แนวทางย่อยที่ ๒.๒ พัฒนารูปแบบการคัดกรองผู้เสพยาเสพติด ให้เชื่อมโยงการทำงานตั้งแต่ขั้นตอนการค้นหาผู้เสพยาเสพติด การจำแนกการคัดกรองสภาพการเสพยาเสพติด การประเมินความรุนแรงของการเสพยาเสพติด และภาวะความเสี่ยงทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่มีมาตรฐาน ตลอดจนการวางแผนการรักษาและการส่งต่อผู้เสพยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคมอย่างเหมาะสม

แนวทางที่ ๓ การบำบัดรักษาที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับผู้เสพยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาสถานบำบัดรักษาหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้มีคุณภาพตามมาตรฐานทางสาธารณสุข ขยายจำนวนสถานบำบัดรักษาหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในการรองรับผู้เสพยาเสพติดอย่างเพียงพอ ตลอดจนเพิ่มช่องทางในการเข้ารับการบำบัดรักษาที่มากขึ้น เพื่อให้ผู้เสพยาเสพติดสามารถเข้าถึงการบำบัดรักษา และพัฒนารูปแบบวิธีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้มีความเหมาะสมตามลักษณะของผู้เสพยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้เสพยาเสพติด อาทิ Community Based Treatment and Rehabilitation (CBTx) โดยการใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดูแลช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดให้ได้รับการดูแลตั้งแต่การป้องกัน การค้นหา การคัดกรอง จูงใจให้เข้ารับการบำบัดรักษาตามสภาพความรุนแรง สร้างปัจจัยเชิงบวกให้เกิดการยอมรับและให้โอกาสในการเลิกยาเสพติด รวมทั้งการติดตามดูแลช่วยเหลือทางสังคม ประสานการทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

แนวทางย่อยที่ ๓.๓ พัฒนาการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติดที่เสี่ยงจะส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชน เช่น ผู้ติดยาเสพติดเรื้อรัง ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาการทางจิตเวช โดยการรณรงค์สร้างการรับรู้ของชุมชนและสังคมในการเฝ้าระวังผู้เสพยาเสพติดที่มีความเสี่ยง การพัฒนาแนวทางการค้นหา ดูแลและส่งต่อเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาที่เหมาะสม รวมถึงการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม ให้มีองค์ความรู้ในการดูแลผู้เสพยาเสพติดอย่างเหมาะสม อาทิ การลดอันตรายจากยาเสพติด และการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิตเวช รวมทั้งพัฒนาช่องทางในการให้ความช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติด โดยให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม

แนวทางที่ ๔ การฟื้นฟูสภาพทางสังคมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เสพยาเสพติดอย่างเหมาะสมและครอบคลุมทุกพื้นที่

แนวทางย่อยที่ ๔.๑ จัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนด โดยให้ขยายจำนวนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้ครอบคลุมกับการให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ประเภทต่าง ๆ แก่ผู้เสพยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา เพื่อให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมสามารถให้บริการด้านสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

แนวทางย่อยที่ ๔.๒ พัฒนาระบบการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ทั้งสถานที่ บุคลากร งบประมาณ ระบบ กลไก โครงสร้างในการปฏิบัติงาน และข้อมูล เพื่อให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมสามารถให้คำแนะนำ ปกป้อง และช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา การให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการสังคม ที่อยู่อาศัย

เป็นการชั่วคราว การช่วยเหลือเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา เงินทุนสงเคราะห์ และการสงเคราะห์อื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพแก่ผู้เสพยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา

แนวทางย่อยที่ ๔.๓ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการยอมรับและให้โอกาสผู้เสพยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติดเข้าทำงาน รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social enterprise) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต รวมทั้งแสวงหาแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือด้วยสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม

แนวทางที่ ๕ พัฒนามาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม

แนวทางย่อยที่ ๕.๑ พัฒนาแนวทางดำเนินการโดยกระบวนการศาล โดยมุ่งเบี่ยงเบนโทษจำคุก และสร้างมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก ทั้งนี้คำนึงถึงสภาพปัจเจกบุคคลของผู้เสพยาเสพติด เสริมสร้างกระบวนการสืบเสาะและแก้ไข เช่น การให้คำปรึกษาแก่ผู้เสพยาเสพติด ทั้งในระหว่างพิจารณาคดี และหลังมีคำพิพากษา รวมทั้งการส่งตัวจำเลยเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล หรือการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นวิธีการอื่นเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกำหนดเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติมาใช้แทนการลงโทษ

แนวทางย่อยที่ ๕.๒ พัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้เสพยาเสพติดตามคำสั่งศาล และพัฒนาแผน/วิธีการปรับพฤติกรรมที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง สภาพแวดล้อม และภูมิหลังของผู้เสพยาเสพติด โดยไม่เลือกปฏิบัติ เสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพฤติกรรม และส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อป้องกันการกลับไปกระทำผิดซ้ำอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาแพลตฟอร์มกระบวนการบำบัดรักษายาเสพติดและการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

แนวทางที่ ๖ พัฒนากลไกและเชื่อมโยงระบบข้อมูลสนับสนุนการบริหารจัดการระบบการบำบัดรักษายาเสพติดและการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

แนวทางย่อยที่ ๖.๑ ประสานเชื่อมต่อกระบวนการทำงาน ตั้งแต่ขั้นตอนการค้นหา การคัดกรอง การส่งต่อเข้าสู่การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จนถึงการฟื้นฟูสภาพทางสังคมอย่างเป็นเอกภาพต่อเนื่องตลอดกระบวนการ และมีการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน

แนวทางย่อยที่ ๖.๒ พัฒนาระบบข้อมูลการค้นหา คัดกรอง การส่งต่อเข้าสู่การบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ และการฟื้นฟูสภาพทางสังคม รวมทั้งระบบข้อมูลผู้เสพยาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ทันสมัย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

๔. โครงการที่มีความสำคัญสูง

๑. โครงการส่งเสริมผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาโดยสมัครใจและเข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม
๒. โครงการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์คัดกรอง สถานพยาบาล สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม
๓. โครงการพัฒนาระบบบริการเพื่อการคัดกรอง บำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เสี่ยงจะส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชน
๔. โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม
๕. โครงการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ

๕. นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ

การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยให้เป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผ่านกลไกความร่วมมือในทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศอนุภูมิภาค กลุ่มแม่น้ำโขง มีบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศภูมิภาคอาเซียน ประเทศนอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศในการร่วมกันเฝ้าระวังสถานการณ์ การปฏิบัติการร่วมเพื่อสกัดกั้น ปราบปราม ทำลายเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมการค้ายาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ข้ามชาติ รวมถึง การผลักดันและพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป้าหมาย

๑.๑ ประเทศไทยมีบทบาทนำในการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง และการส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน นอกภูมิภาคอาเซียน และองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ

๑.๒ พัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ

๒. ตัวชี้วัด

๒.๑ ระดับความสำเร็จของบทบาทประเทศไทยในการผลักดันยุทธศาสตร์ แผนงาน และความร่วมมือ ด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

๒.๒ ระดับความสำเร็จของประเทศไทยในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการพัฒนา ศักยภาพ บุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

๓. แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางที่ ๑ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดในประเทศ อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติการ ผ่านกลไกความร่วมมือ ระหว่างประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดยเน้นความร่วมมือในการควบคุมสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ เพื่อลดทอนศักยภาพการผลิตยาเสพติดในแหล่งผลิตภายนอกประเทศ ทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด ระหว่างประเทศ ผลักดันให้เป็นวาระแห่งภูมิภาค และมีแผนปฏิบัติการร่วมอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่ ๒ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน และนอกภูมิภาค ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเสพติด

เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน และนอกภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเสพติด ในการปราบปราม สืบสวน สอบสวน ขยายผล แลกเปลี่ยนข้อมูลการข่าว ประสาน การปฏิบัติการร่วม การสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ตามแนวชายแดนทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ระบบโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ การเฝ้าระวังและทำลายเครือข่าย

อาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ อาชญากรรมยาเสพติดทางไซเบอร์ร่วมกัน ภายใต้กรอบและกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาบทบาทประเทศไทยในการเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือด้านยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน

แนวทางที่ ๓ พัฒนารูปแบบของประเทศไทยในการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน นอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๓.๑ ยกกระดับบทบาทและศักยภาพของประเทศไทยเพื่อเป็นประเทศแกนกลาง การประสานงานในภูมิภาคอาเซียนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยน การจัดทำฐานข้อมูลยาเสพติด การวิเคราะห์ติดตามสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน การสกัดกั้นยาเสพติดและเคมีภัณฑ์ ณ ท่าอากาศยานและท่าเรือของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

แนวทางย่อยที่ ๓.๒ พัฒนารูปแบบประเทศไทยในการดำเนินการเชิงรุกเพื่อแสวงหา ขยายและเชื่อมโยงหุ้นส่วนความร่วมมือและพัฒนาภูมิภาคความร่วมมือนอกภูมิภาคในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ความร่วมมือแลกเปลี่ยนการข่าว การสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ การสืบสวน สอบสวน ขยายผล ตัดวงจรการค้ายาเสพติดและเส้นทางการเงิน การสนับสนุนการฝึกอบรม งบประมาณ เครื่องมือ เทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์

แนวทางย่อยที่ ๓.๓ ยกย่องและรักษาบทบาทสำคัญของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยเข้าร่วมและรักษาสถานะสมาชิกภาพในกรอบความร่วมมือพหุภาคีกับองค์การระหว่างประเทศ ผ่านการแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและผลักดันแนวปฏิบัติของไทยให้ได้รับการบรรจุเป็นแผนการดำเนินงานร่วมกันภายใต้ข้อมติ หรือข้อตกลง/พันธกรณีระหว่างประเทศ เป็นผู้ดำเนินการขยายแนวคิดและปรับใช้แนวทางการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดแบบใหม่ รวมถึงการขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากล เผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด รวมถึงการพัฒนาทางเลือก เสริมสร้างความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศในการขยายและเชื่อมโยงหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสู่ระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค ตลอดจนยึดมั่นเจตนารมณ์ร่วมกับนานาชาติประเทศ ในการจัดการความท้าทายจากปัญหา ยาเสพติด เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับในระดับโลก

แนวทางที่ ๔ พัฒนาและผลักดันบทบาทของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

แนวทางย่อยที่ ๔.๑ พัฒนาและผลักดันบทบาทของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ โดยการดำเนินการของวิทยาลัยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ ในการพัฒนาและจัดหลักสูตร องค์ความรู้ในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการขยายหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศนอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศ ในการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร เทคโนโลยี นวัตกรรม และอุปกรณ์/เครื่องมือต่าง ๆ

แนวทางย่อยที่ ๔.๒ พัฒนาศูนย์กลาง งานวิชาการ และงานวิจัยระหว่างประเทศในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ การข่าว การสืบสวน ขยายผล การป้องกัน การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การลดอันตรายจากสารเสพติด การตรวจพิสูจน์ยาเสพติดและสารเคมี การพัฒนาทางเลือก การสำรวจและควบคุมพืชเสพติด เป็นต้น

แนวทางที่ ๕ พัฒนาการบริหารจัดการความร่วมมือด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไข ปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศ นอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศ ในการดำเนินการด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด การรับหรือให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร การสนับสนุน เทคโนโลยี นวัตกรรม การพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูล การสนับสนุนอุปกรณ์/เครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์และองค์ความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด และอุปกรณ์เฉพาะทางอื่น ๆ

๔. โครงการที่มีความสำคัญสูง

๑. โครงการความร่วมมือด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศ

๖. นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ

บริหารจัดการการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยการสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการ พัฒนากลไกระบบอำนวยการและ สนับสนุนการดำเนินงานให้มีความเชื่อมโยงประสานสอดคล้องในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ปรับกระบวนทัศน์และแนวทางการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พัฒนาทักษะและสมรรถนะการทำงาน ในยุคดิจิทัล ขยายขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ส่งเสริม การพัฒนา ศักยภาพวิจัย สร้างการรับรู้ ความตระหนัก ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

๑. เป้าหมาย

๑.๑ กระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความประสานสอดคล้อง ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการในทุกระดับ

๑.๒ สังคมปรับเปลี่ยนมุมมองต่อปัญหายาเสพติด ให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการ ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งสามารถรับมือกับปัญหายาเสพติดในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ภายใต้การกำกับดูแลและช่วยเหลือของภาครัฐ

๑.๓ ภาครัฐทันสมัย ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้อย่างบูรณาการ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ

๑.๔ บุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดมีทักษะและสมรรถนะสูง พร้อมรับมือกับภัยคุกคาม ของปัญหายาเสพติดในยุคดิจิทัล ภายใต้สภาวะการณ์ที่หลากหลาย ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี

๑.๕ สร้างคุณค่าจากการใช้ประโยชน์พืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ ในทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และเศรษฐกิจ

๒. ตัวชี้วัด

ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ

๓. แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การบูรณาการการทำงานในทุกระดับ

แนวทางที่ ๑ พัฒนากลไกอำนวยการ ระเบียบ กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๑.๑ ขับเคลื่อนกลไกเชิงนโยบายตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นกลไกหลักรับผิดชอบนโยบายด้านยาเสพติด โดยมี คณะกรรมการควบคุมยาเสพติด คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานในการกำหนดนโยบาย และจัดตั้งโครงสร้างองค์กรหรือกลไกรองรับ การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับนโยบาย เพื่อถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

แนวทางย่อยที่ ๑.๒ จัดโครงสร้างองค์กรหรือกลไกในการอำนวยการหรือกลไกในการขับเคลื่อน และออกแบบระบบการบริหารงานให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว กระชับ ทันสมัย ตอบสนองต่อบริบท การเปลี่ยนแปลงได้ในทุกมิติและสถานการณ์ กำหนดภารกิจของโครงสร้างองค์กรหรือกลไกที่ไม่ซ้ำซ้อน เน้นการทำงานแบบบูรณาการและเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน ตั้งแต่องค์กรหรือกลไกระดับอำนวยการในการ ถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ หรือ ศอ.ปส.) องค์กร หรือกลไกระดับภารกิจ (ศอ.ปส.กระทรวง/กรม/หน่วยงาน) และองค์กรหรือกลไกระดับพื้นที่ (ศอ.ปส.จ./กทม., ศป.ปส.อ./ข., ศป.ปส.อปท.) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

แนวทางย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาและปรับปรุงระเบียบ/กฎหมาย/ขั้นตอนแนวทาง หรือกลไก ในการบังคับใช้ต่อผู้กระทำผิดให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน สอดคล้องรองรับ กับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ไม่ขัดต่อบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และ ต้องไม่เกิดความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

แนวทางย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมด้านยาเสพติด โดยการวางระบบ หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่สืบสวน ปราบปราม และบังคับใช้กฎหมายด้านยาเสพติด ทุกระดับ ยึดหลักนิติธรรม การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงประโยชน์หรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด โดยให้มีมาตรการกำกับ ควบคุม ตรวจสอบพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด พัฒนาระบบการติดตามคดี พัฒนาระบบการ บังคับโทษของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับพฤติการณ์กระทำความผิดกับ การรับโทษตามกฎหมาย พัฒนาแนวทางการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมก่อนพ้นโทษ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคม ได้ตามปกติ

แนวทางย่อยที่ ๑.๕ จัดทำแนวปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เช่น เจ้าหน้าที่ ด้านการปราบปรามยาเสพติด ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน มีการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงประโยชน์หรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด โดยให้มีมาตรการกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ พฤติกรรมอย่างใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่ด้านบำบัดรักษายาเสพติด ให้ทราบถึงแนวปฏิบัติตามกระบวนการบำบัดรักษา และการส่งต่อตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

แนวทางย่อยที่ ๑.๖ สร้างขวัญกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด โดยปรับปรุงหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาบำเหน็จความชอบกรณีพิเศษให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านยาเสพติดอย่างเสมอภาคเป็นธรรมตามความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ

แนวทางที่ ๒ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

แนวทางย่อยที่ ๒.๑ พัฒนากลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ กระจายบทบาทในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยใช้หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมบทบาทกลไกภาคประชาชน ในฐานะที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมโดยตรง

แนวทางย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ร่วมกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยสร้างกระบวนการ ช่องทาง กลไก บทบาท ระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัว ปัจเจกบุคคล ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในทุกมิติ ทั้งการป้องกันคนในชุมชนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรม การแจ้งข้อมูลข่าวสารผู้ที่เข้าไปเกี่ยวกับยาเสพติด การมีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด รวมถึงการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคม และการให้โอกาสผู้ผ่านการบำบัดรักษากลับสู่สังคมและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

แนวทางย่อยที่ ๒.๓ ขยายเครือข่ายความร่วมมือหุ้นส่วนภาครัฐ ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคประชาชน ในการประสานความร่วมมือทั้งด้านองค์ความรู้ ทรัพยากร แหล่งงบประมาณ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนเชื่อมโยงการดำเนินงานกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เครือข่าย ธรรมรงค์ไม่สูบบุหรี่ เครือข่ายธรรมรงค์ตั้งเครื่องตีแอลกอฮอล์ เพื่อขยายกลไกการทำงานด้านการสื่อสารกับสังคม

แนวทางย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนากลไกในระดับพื้นที่ เพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคมและภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด

แนวทางที่ ๓ เสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เตรียมความพร้อมรับมือกับการจัดการปัญหาอาชญากรรม

แนวทางย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐด้านการปราบปรามยาเสพติด ให้มีความรู้ความสามารถในการบังคับใช้กฎหมาย วิธีการสืบสวน สอบสวน ขยายผล การสืบทรัพย์ การสืบสวนเส้นทาง การเงินควบคู่กับการสืบสวนพฤติกรรม การรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐาน การสืบสวนอาชญากรรมยาเสพติด ทางไซเบอร์ การติดตามเส้นทางการเงินในสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) เทคนิคการสืบสวนสินทรัพย์ดิจิทัล แนวทางปฏิบัติในการยึดอายัดทรัพย์สินรูปแบบใหม่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการสืบสวน การสกัดกั้นยาเสพติด การเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรม ทางไซเบอร์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินการจับกุม ดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม และดำเนินมาตรการทางทรัพย์สินในคดียาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๓.๒ เสริมสร้างสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เพื่อการจัดการปัญหาอาชญากรรมเชิงรุกและเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามในยุคดิจิทัล เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การพัฒนาและประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial Intelligence) การใช้งานระบบบล็อกเชน (Block Chain) และสกุลเงินดิจิทัล รวมทั้งแนวปฏิบัติในการจัดการข้อมูลตามแนวทางธรรมาภิบาล ภาครัฐ

แนวทางย่อยที่ ๓.๓ เสริมสร้างสมรรถนะเฉพาะทางในการจัดการปัญหาสุขภาพเสพติด สร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน โดยพัฒนาทักษะเดิม (Up Skill) และเพิ่มเติมทักษะใหม่ (Reskill) ทั้งในด้านการป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษายาเสพติด การตรวจพิสูจน์ยาเสพติด องค์ความรู้ทางวิชาการ ด้านตัวยา องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ องค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม กฎหมาย และแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางย่อยที่ ๓.๔ เสริมสร้างสมรรถนะเชิงบุคคล (Soft skill) ที่จำเป็นต่อการทำงาน ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อยกระดับการทำงานของบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการบริหารจัดการ เทคนิคการสื่อสาร การจัดการอารมณ์ การทำงานเป็นทีม อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการคิดรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงระบบ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นต้น

แนวทางย่อยที่ ๓.๕ เสริมสร้างการมีธรรมาภิบาลที่ดีในการปฏิบัติงาน ดำเนินการตามแนวทางของกฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ไม่มีการตอบสนองที่รุนแรงเกินจำเป็น หรือการเลือกปฏิบัติที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาฐานข้อมูล เทคโนโลยี และนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางที่ ๔ บูรณาการฐานข้อมูล เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๔.๑ บูรณาการฐานข้อมูลยาเสพติดตามแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government) โดยปรับปรุงรูปแบบ การจัดเก็บ และคุณภาพของข้อมูลให้เป็นไปตามมาตรฐานข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการใช้ประโยชน์ในระบบข้อมูลของหน่วยงานและระบบข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data) โดยมีการควบคุมดูแลความปลอดภัยของข้อมูลอย่างเป็นมาตรฐาน รวมถึงกำหนดบทบาท นโยบาย มาตรการแนวทาง ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านการบูรณาการข้อมูลในทุกมิติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลในการสนับสนุนภารกิจด้านการจัดการปัญหาสุขภาพเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางย่อยที่ ๔.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ขยายขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยี สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ครอบคลุม ทันสมัย และเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ ส่งเสริมและสนับสนุนการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ทางด้านเทคโนโลยี เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analysis) กระบวนการเรียนรู้ของระบบคอมพิวเตอร์ (Machine Learning) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things) รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial Intelligence) และระบบอัตโนมัติ (Automation) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงรุก และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงานในการบ่งชี้สภาพการณ์ของปัญหาในเชิงพื้นที่ เพื่อการรับมือและวางแนวทางการจัดการกับปัญหาได้อย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

แนวทางย่อยที่ ๔.๓ พัฒนาระบบสนับสนุนกลไกการดำเนินงานภาครัฐ ผลักดันการพัฒนา ระบบสารสนเทศด้านแผนงานและงบประมาณ การกำกับติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ และมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถบ่งชี้ผลลัพธ์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการดำเนินงานตามแผน นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางที่ ๕ พัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสนับสนุนการปราบปรามยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๕.๑ บูรณาการฐานข้อมูลยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด พัฒนาระบบข้อมูลด้านการปราบปรามยาเสพติด เชื่อมโยงข้อมูลการข่าวระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบูรณาการข้อมูลและใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการสืบสวน สอบสวน และขยายผล ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางย่อยที่ ๕.๒ พัฒนาและจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนการสืบสวน ขยายผล จับกุม และสกัดกั้นยาเสพติด นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสืบสวน พัฒนาเทคนิคการสืบสวน โดยผนวกร่วมกับเทคนิคการสืบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์ พัฒนาเทคโนโลยีการสืบสวนร่วมกับบริษัทผู้พัฒนาหรือผู้นำเข้าเทคโนโลยีการสืบสวนเพื่อให้ได้อุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการสืบสวน ขยายผลจับกุม และสกัดกั้นยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนางานวิชาการ และการศึกษาวิจัย สนับสนุนการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

แนวทางที่ ๖ พัฒนางานวิชาการและศึกษาวิจัย ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดของภาครัฐ ภาควิชาการ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา งานวิชาการด้านการใช้ประโยชน์จากยาเสพติด พืชเสพติด และพืชในกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ งานวิชาการด้านการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด รวมถึงการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านยาเสพติดในมิติต่าง ๆ เช่น การศึกษาด้านพฤกษศาสตร์ การศึกษานโยบายยาเสพติด การศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิชาการและศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ให้แก่สังคมในวงกว้าง นำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดงานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรมที่มีศักยภาพยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางที่ ๗ พัฒนาการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด ให้มีมาตรฐานสากล ขยายความร่วมมือของงานตรวจพิสูจน์ยาเสพติด ทั้งจากต่างประเทศและหน่วยงานตรวจพิสูจน์ภายในประเทศ สนับสนุนการพัฒนาระบบ และเชื่อมโยงข้อมูลการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดระหว่างหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การปรับกระบวนการทัศน์ สร้างการรับรู้ วัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์

แนวทางที่ ๘ ปรับกระบวนการทัศน์การดำเนินงานของบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด ตามกรอบแนวคิดของประมวลกฎหมายยาเสพติด สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก และการยอมรับในกรอบการดำเนินนโยบายยาเสพติดแนวใหม่ให้แก่บุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการต่อทั้งผู้ค้าและผู้เสพให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายยาเสพติด

แนวทางที่ ๙ สร้างมุมมองใหม่ของสังคมต่อปัญหายาเสพติด ส่งเสริมและสนับสนุนการสื่อสาร วัฒนธรรม ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และความตื่นตัวของสังคม ปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมต่อผู้เสพยาเสพติดบนฐานของนโยบายยาเสพติดแนวใหม่ มองผู้เสพยาเสพติดเป็นปัญหาในเชิงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเชิงเศรษฐกิจและสังคม มิใช่เพียงปัญหาในเชิงอาชญากรรม โดยสื่อสาร วัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบวิธีการและช่องทางที่ทันสมัย ครอบคลุม และเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางที่ ๑๐ พัฒนาประสิทธิภาพการลดอันตรายจากยาเสพติด (Harm reduction)

แนวทางย่อยที่ ๑๐.๑ พิจารณากำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยการลดอันตรายจากยาเสพติด และดำเนินมาตรการตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พัฒนาและขยายแนวทางการลดอันตรายจากยาเสพติดไปยังตัวยาเสพติดอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

แนวทางย่อยที่ ๑๐.๒ พัฒนาระบบฐานข้อมูล จากการสำรวจ ค้นหา วินิจฉัย คัดกรอง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อจำแนกบุคคลที่ควรได้รับการทางสุขภาพตามแนวทางการลดอันตรายจากยาเสพติด

แนวทางย่อยที่ ๑๐.๓ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการให้บริการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด ให้มีศักยภาพพร้อมรองรับการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุ่งเน้นการลดอันตรายเชิงสุขภาพ เพื่อป้องกันและลดอันตรายจากยาเสพติดที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ ผู้ใกล้ชิดและสังคม รวมทั้งพัฒนาแนวทางการเข้าถึงสารควบคุมพิเศษที่ใช้บรรเทาความเจ็บปวด และการสร้างทักษะทางสังคมเพื่อการลดอันตรายจากยาเสพติด

แนวทางที่ ๑๑ พัฒนาประสิทธิภาพการลดทอนความเป็นอาญา (Decriminalization)

พัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อลดการลงโทษหรือการยกเลิกโทษทางอาญาของการกระทำบางอย่างในคดียาเสพติด พัฒนาแนวทางการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) ด้วยการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ส่งเสริมการใช้มาตรการทางปกครอง การคุมประพฤติ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ด้วยวิธีการที่ปลอดภัยในการลงโทษ ผู้กระทำความผิดแทน รวมถึงการจัดทำหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของบุคคลและฐานความผิดที่สามารถลดทอนความเป็นอาชญากรรมให้เป็นมาตรฐาน โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

แนวทางย่อยที่ ๑๑.๑ พัฒนาแนวทางการลดทอนความเป็นอาญาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ใช้แนวทางการเบี่ยงเบนคดีในแต่ละขั้นตอน ทั้งในขั้นตอนการสอบสวนก่อนส่งฟ้อง และขั้นตอนอัยการก่อนส่งฟ้อง รวมทั้งขั้นตอนในชั้นศาลก่อนพิจารณาตัดสินคดี เพื่อลดการนำผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุก โดยเปลี่ยนไปสู่การรับโทษในวิธีอื่น แทนการรับโทษจำคุก

แนวทางย่อยที่ ๑๑.๒ พัฒนากลไก ระบบปฏิบัติการต่าง ๆ ตามแนวทางลดทอนความเป็นอาญาที่สำคัญ เช่น ระบบปฏิบัติการในวิธีการเพื่อความปลอดภัย ระบบปฏิบัติการในการส่งผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าบำบัดรักษา ระบบปฏิบัติการในวิธีการคุมประพฤติ โดยพัฒนาระบบปฏิบัติการให้เหมาะสมกับผู้เสพยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นต้น

แนวทางย่อยที่ ๑๑.๓ กำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในการลดทอนความเป็นอาญา การเบี่ยงเบนผู้เสพยาเสพติดและผู้กระทำความผิดที่เข้าเงื่อนไข สามารถเข้ารับ การบำบัดรักษา กิจกรรมจิตสังคมของศาล แทนการตั้งข้อกล่าวหาทางคดีเพื่อรับโทษตามกฎหมาย เพื่อลดจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่เข้าเงื่อนไข ไม่ต้องถูกจับกุมคุมขัง ทั้งนี้ ให้มีการขยายโครงการ หรือกิจกรรมดังกล่าวให้ครอบคลุมให้มากที่สุด เพื่อให้สัดส่วนการดำเนินการในแนวทางนี้ มีจำนวนมากขึ้น

แนวทางย่อยที่ ๑๑.๔ พัฒนารูปแบบเพื่อความปลอดภัย เหมาะสมกับการดำเนินการด้านยาเสพติด ให้มีประสิทธิภาพ โดยให้มีกิจกรรม คุณภาพงาน การกำกับ ควบคุม ติดตามผลที่เหมาะสม เช่น วิธีการปฏิบัติ ในการกักกัน วิธีการปฏิบัติในการห้ามเข้าเขตที่กำหนด วิธีการปฏิบัติในการเรียกประกันทัณฑ์บน วิธีการปฏิบัติ ในการส่งตัวเข้าสถานบำบัดรักษา วิธีการปฏิบัติในการห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง เป็นต้น

แนวทางที่ ๑๒ การใช้แนวทางการทำให้ถูกกฎหมาย (Legalization) ศึกษา วิจัย และพัฒนา นโยบายด้านตัวยาเสพติด ที่มีความเป็นไปได้ของการทำให้ยาเสพติด สารเสพติด พืชเสพติดบางชนิดเป็นสิ่งที่ ถูกต้องตามกฎหมายในบางระดับ และเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยมีแนวทางการกำกับ ควบคุมดูแล อย่างเหมาะสม เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อสังคม และเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มี ประสิทธิภาพ

แนวทางที่ ๑๓ การพัฒนาทางเลือก (Alternative Development)

พัฒนาทางเลือกเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่มีการลักลอบปลูกพืชเสพติด พื้นที่นำเข้าไป พื้นที่การค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ท้องที่ ท้องถิ่น และประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาอย่างยั่งยืน โดยยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และ ยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ยึดคนเป็นศูนย์กลางพัฒนาอย่างครบวงจรทั้งในมิติสุขภาพ สร้างทางเลือก ในการประกอบอาชีพ รายได้ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ของตน ให้หลุดพ้นจากวงจรปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ การควบคุม และใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ

แนวทางที่ ๑๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษ ของรัฐ ศึกษาวิจัย พัฒนาศักยภาพความรู้ด้านการพัฒนาสายพันธุ์ การเพาะปลูก การแปรรูปให้มีมาตรฐานและ มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาเป็นยาที่ใช้ ในทางการแพทย์ พัฒนาเป็นสารทดแทนที่ใช้ในการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดบางประเภท เพิ่มโอกาส ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสารควบคุมพิเศษ เพื่อบรรเทาความเจ็บปวดและทนทุกข์ทรมาน ตลอดจนเพิ่มความมั่นคง ทางยาให้กับประเทศไทย ส่งเสริมการผลิตในระดับเศรษฐกิจฐานรากชุมชนต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจระดับประเทศ โดยต้องศึกษาแนวทางรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในทุกมิติอย่างครอบคลุม และคำนึงถึงความเหมาะสม ตามบริบทของกฎหมาย สังคมไทย และประชาคมโลก

แนวทางที่ ๑๕ กำหนดพื้นที่ควบคุมการใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด ศึกษาวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสม และกำหนดเขตพื้นที่ในการทดลองเพาะปลูกพืชเสพติด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย การลดอันตรายจากการใช้ ยาเสพติด และการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดในมิติต่าง ๆ ภายใต้มาตรการควบคุมที่เหมาะสม และตรวจสอบได้ โดยการพัฒนากลไกความร่วมมือ กำหนดแนวทางการทดลองเพาะปลูกพืชเสพติด แนวทาง การนำพืชเสพติดไปใช้ประโยชน์ และมาตรการควบคุมการนำพืชเสพติดไปใช้ประโยชน์

แนวทางที่ ๑๖ ควบคุมพืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ ปรับบทบาท หน่วยงานของรัฐในการกำกับ ควบคุมการใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด และพืช ในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษ ของรัฐ ตั้งแต่ขั้นตอนการขึ้นทะเบียน การขออนุญาต การสร้างความเข้าใจ การส่งเสริมและพัฒนากลไก ความร่วมมือ/กลไกการดำเนินงาน การกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมตรวจสอบการนำไปใช้ประโยชน์ การเฝ้าระวังการนำไปใช้ในทางที่ผิด และการติดตามและรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อป้องกันการนำไปใช้ ในทางที่มิชอบ ป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน และประชาชนกลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยง ทางด้านสุขภาพ รวมถึงการปราบปรามพื้นที่ลักลอบปลูกพืชเสพติด ควบคุมไม่ให้นำไปผลิตเป็นยาเสพติด ชนิดร้ายแรงโดยดำเนินการสำรวจ ลาดตระเวน ป้องปราม ตัดทำลาย และปราบปรามพื้นที่ลักลอบปลูกพืชเสพติด ให้ทันต่อสถานการณ์ ตลอดจนสืบสวนปราบปรามผู้ลักลอบปลูกและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ลักลอบปลูก พืชเสพติด โดยดำเนินการบนพื้นฐานการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๘ การบริหารจัดการแก้ไขปัญหามลพิษที่แบบบูรณาการ

แนวทางที่ ๑๗ แก้ไขปัญหามลพิษที่แบบบูรณาการ

แนวทางย่อยที่ ๑๗.๑ กำหนดพื้นที่ตามมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหามลพิษที่สามารถกำหนดพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด เพื่อกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ (๑) การทดลองเพาะปลูกพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดหรือวัตถุดิบออกฤทธิ์ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดหรือวัตถุดิบออกฤทธิ์ (๒) ผลิตและทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติด (๓) เสพหรือครอบครองยาเสพติดตามประเภทและปริมาณที่กำหนด การกำหนดพื้นที่ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบ

แนวทางย่อยที่ ๑๗.๒ กำหนดพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหามลพิษ โดยต้องเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษรุนแรง หรือพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษรุนแรง เป็นพื้นที่เป้าหมายพิเศษในการปฏิบัติการ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการเฉพาะกิจ โครงสร้าง กลไก การจัดทำแผนการแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่พร้อมมอบหมายบทบาทภารกิจ บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งการจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เครื่องมืออุปกรณ์ และจัดสรรงบประมาณ ให้ประสานสอดคล้องและไม่เกิดความซ้ำซ้อน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหามาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ และประเมินสถานการณ์ปัญหามลพิษเป็นระยะ

แนวทางย่อยที่ ๑๗.๓ กำหนดพื้นที่เป้าหมายระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหามลพิษในแต่ละปี (พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด) เป็นพื้นที่ในการดำเนินการ เช่น พื้นที่ชายแดนที่เป็นพื้นที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติด พื้นที่พักยาเสพติด พื้นที่ทางผ่านหรือลำเลียงยาเสพติด เส้นทางในพื้นที่เสี่ยงด้านตรวจ/จุดตรวจยาเสพติด และพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นต้น โดยมีการประเมินระดับความรุนแรงของปัญหามลพิษในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อกำหนดสถานะของพื้นที่ให้เหมาะสม กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหามลพิษให้สอดคล้องเหมาะสมกับระดับความรุนแรงหรือสถานะของพื้นที่ รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน อย่างเป็นทางการ กำหนดบทบาทภารกิจ จัดสรรงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เพื่อการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่อย่างเหมาะสม

๔. โครงการที่มีความสำคัญสูง

๑. โครงการพัฒนาองค์ความรู้ งานวิชาการ และการศึกษาวิจัย เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหามลพิษ
๒. โครงการพัฒนาการใช้ประโยชน์พืชเสพติดและพืชในกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษ
๓. โครงการพัฒนาฐานข้อมูล เทคโนโลยี และนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหามลพิษ
๔. โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติด เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการจัดการกับปัญหามลพิษ

ส่วนที่ ๖

การนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

การขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดหรือบูรณาการให้สอดคล้องกับนโยบาย/แผนของกระทรวง/กรม นโยบายจะสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ ต้องมีการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างประสานสอดคล้อง ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับส่วนกลาง ระดับส่วนภูมิภาค และระดับพื้นที่ โดยอาศัยกลไกการบริหารจัดการในแต่ละระดับ การแบ่งมอบภารกิจหน่วยงานรับผิดชอบ กระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และขั้นตอนการติดตามและประเมินผล รวมถึงการกำหนดแนวทาง/มาตรการในกรณีที่มีความสำคัญรองรับการดำเนินงานตามนโยบายและแผน เพื่ออำนวยความสะดวกและบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ

๑. องค์กรหรือกลไกในแต่ละระดับ (Organization or Mechanism)

๑.๑ องค์กรหรือกลไกระดับนโยบาย (Agenda) ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการ ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการต่าง ๆ กำกับดูแล การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) รวมทั้งมีอำนาจกลั่นกรอง และอนุมัติแผนงาน โครงการ และกรอบงบประมาณ เพื่อการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในระดับภาพรวมและระดับพื้นที่

๑.๒ องค์กรหรือกลไกเฉพาะด้านตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ประกอบด้วย ๓ คณะกรรมการ ดังนี้

๑.๒.๑ คณะกรรมการควบคุมยาเสพติด มีปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ทำหน้าที่กำหนด มาตรการควบคุมยาเสพติดให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๑.๒.๒ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน มีปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดแนวทาง วางระเบียบเกี่ยวกับการสั่ง ตรวจสอบทรัพย์สินและการคืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว การเก็บรักษาทรัพย์สิน การนำทรัพย์สิน ออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์และการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ

๑.๒.๓ คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด มีรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรี มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แนวทาง และการดำเนินการด้านการพัฒนางานวิชาการ มาตรฐาน คุณภาพการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษา หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการคัดกรอง บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งระบบหรือข้อบังคับเพื่อควบคุม การบำบัดรักษาและระเบียบวินัยสำหรับศูนย์คัดกรอง สถานพยาบาล สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

๑.๓ องค์กรหรือกลไกระดับอำนาจการในการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) ที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๘๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้อำนวยการศูนย์ สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ทำหน้าที่อำนาจการ สั่งการ ประสานงาน ควบคุม กำกับดูแลและตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ตลอดจนหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑.๔ องค์กรหรือกลไกในการอำนาจการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน เพื่ออำนาจการ กำกับ ติดตาม เร่งรัด และสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑.๕ องค์กรหรือกลไกระดับภารกิจ (Function) ได้แก่ ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวง กรม หน่วยงาน รับผิดชอบการดำเนินงานตามภารกิจที่รับผิดชอบ โดยเน้นการบูรณาการแผนและงบประมาณ บูรณาการภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานให้เกิดเอกภาพ และมุ่งเน้นต่อการสนับสนุน การดำเนินงานระดับพื้นที่ รวมทั้งการกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด

๑.๖ องค์กรหรือกลไกระดับในพื้นที่ (Area) ประกอบด้วย

๑.๖.๑ ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) คณะกรรมการบริหาร การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร และศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.กทม.) โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้อำนวยการ ทำหน้าที่ในการบูรณาการแผนและงบประมาณ และอำนาจการกำกับดูแลการดำเนินงานการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศูนย์ประสานงานชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

๑.๖.๒ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/เขต (ศป.ปส.อ./ข.) โดยนายอำเภอ และผู้บัญชาการเขต เป็นผู้อำนวยการ ทำหน้าที่รับนโยบาย แนวทาง และแผนงานโครงการที่จังหวัดและกรุงเทพมหานคร กำหนด นำไปประสานการปฏิบัติการร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่

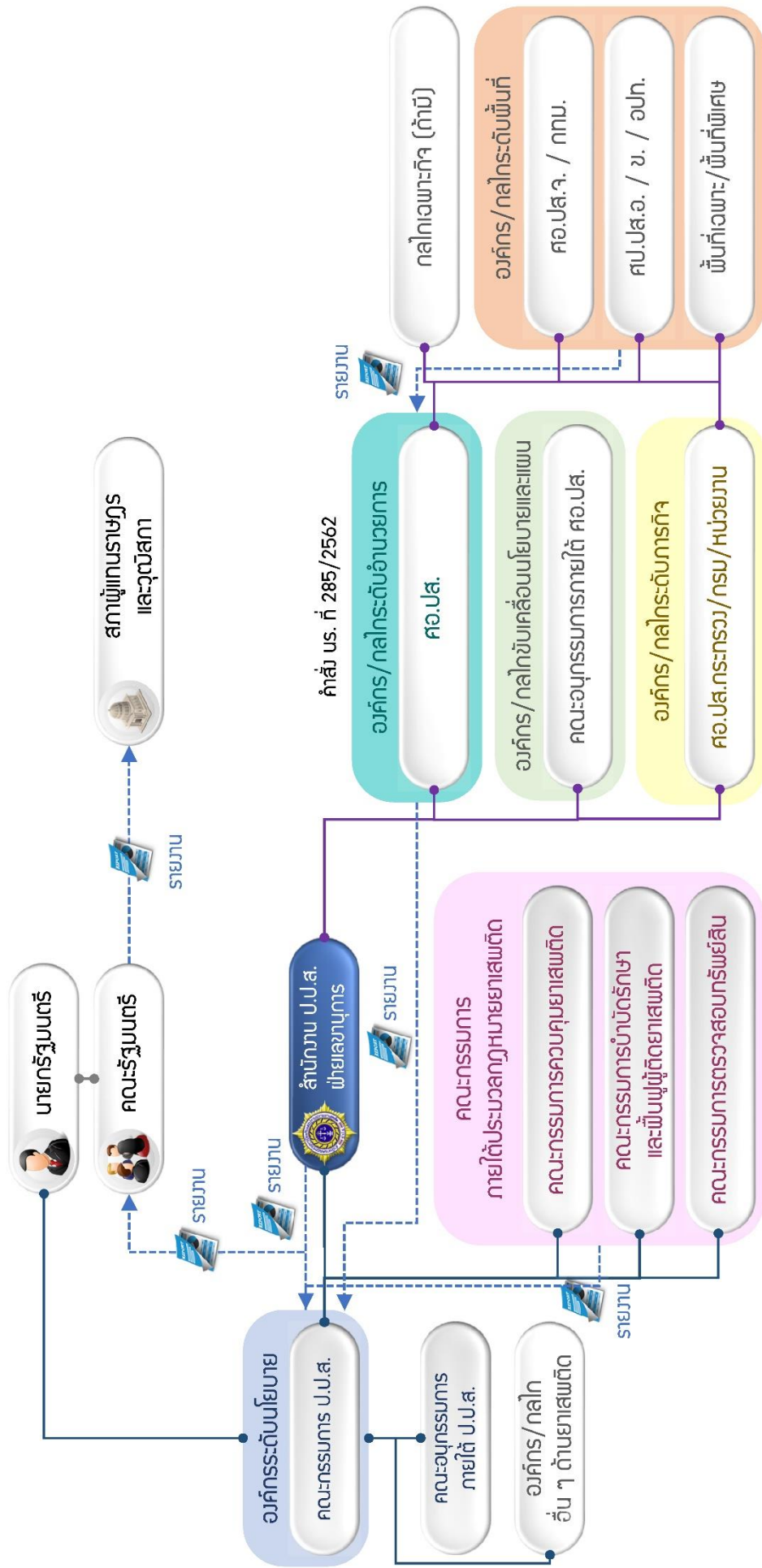
๑.๖.๓ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ศป.ปส.อปท.) โดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีเมือง/นคร/ตำบล/เมืองพัทยา) เป็นผู้อำนวยการ ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบ

๑.๖.๔ ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่เฉพาะ เพื่อเป็นกลไกการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ที่มีบริบทและสถานการณ์ปัญหาที่หลากหลายและแตกต่าง ไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้จะต้องมีการบูรณาการและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหลายหน่วยงาน

๑.๗ กลไกเฉพาะกิจ โดยศูนย์อำนาจการหรือศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจ ที่จัดตั้งขึ้นมารับผิดชอบภารกิจ เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะต้องใช้กำลังจากหลายหน่วยงานในการปฏิบัติให้บรรลุผล

๑.๘ องค์กรหรือกลไกอื่นที่ร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ หน่วยงาน ภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม เป็นต้น

แผนภาพองค์กรหรือกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดในแต่ละระดับ

๒. การแบ่งมอบภารกิจหน่วยงานรับผิดชอบ (Assignment)

๒.๑ กำหนดให้มีหน่วยรับผิดชอบในทุกนโยบายและแผน ทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน โดยกำหนดให้แต่ละนโยบายและแผนมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบทำหน้าที่บูรณาการ ดังนี้

๒.๑.๑ หน่วยงานหลัก หมายความว่า หน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ตามภารกิจ/อำนาจหน้าที่ของกระทรวง/กรม/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือมีการขับเคลื่อนในภาพรวมที่สำคัญต่อการดำเนินการตามแนวทางภายใต้ นโยบายและแผนให้บรรลุผล

๒.๑.๒ หน่วยงานสนับสนุน หมายความว่า หน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่โดยมีภารกิจ/อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในบางส่วนหรือภารกิจในลักษณะสนับสนุนให้การดำเนินงานตามนโยบายและแผนบรรลุผล

๒.๒ กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบพิจารณาจากสอดคล้องกับภารกิจ/อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ หน่วยงานรับผิดชอบให้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน

๒.๓ กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบให้ระบุเป็นระดับกระทรวง ทั้งนี้ กรณีที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงหน่วยเดียวหรือมีส่วนความสำคัญอย่างชัดเจน ให้ระบุเป็นระดับกรม

๒.๔ กำหนดหน่วยงานสนับสนุนเพิ่มเติมในห้วงระหว่างการขับเคลื่อนนโยบายและแผน ให้หน่วยงานหลักสามารถพิจารณากำหนดหน่วยงานสนับสนุนเพิ่มเติมในห้วงระหว่างการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๒.๕ กรณีที่นโยบายและแผนมีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน หรือไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. พิจารณามอบหมายเพื่อจัดทำนโยบายและแผนเฉพาะเรื่อง โดยจะให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก หรือมอบหมายหน่วยงานอื่นหรือให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติราชการและการประสานงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๕

๓. กระบวนการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation)

๓.๑ การแต่งตั้งกลไกในทุกระดับรองรับตามประมวลกฎหมายยาเสพติด แต่ละคณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่ออำนวยความสะดวกนโยบายและแผนให้ครบทุกคณะอนุกรรมการ

๓.๒ การจัดทำกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ ประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔

๓.๓ การชี้แจงทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายภาคประชาชน สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป เพื่อนำไปสู่การประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๓.๔ การจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนบูรณาการ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง แผนงานและโครงการที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ปัญหาและบริบทของพื้นที่

๓.๔.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติการภายใต้ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ โดยสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าภาพหลักในการบูรณาการให้ยึดหลักการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวทางของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นกรอบในการดำเนินการควบคู่กับการพิจารณา นำข้อมูล แนวทาง มาตรการ แผนงาน โครงการ และวงเงินงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

ตามที่ได้รับคำสั่งจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ บูรณาการให้เป็นภาพรวม กำหนดเป้าหมายและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และนำเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้ทุกหน่วยงานนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป

๓.๔.๒ การจัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงหรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ เป็นแนวทางหลัก ควบคู่กับการนำข้อมูล แนวทาง มาตรการ แผนงาน โครงการ และวงเงินงบประมาณของแต่ละหน่วยงานตามที่ได้รับคำสั่งจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ จัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงหรือหน่วยงานส่วนกลาง โดยคำนึงถึงบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบในภาพรวมและหน่วยงานระดับพื้นที่ โดยแยกเป็นแผนปฏิบัติการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนพื้นที่ให้ชัดเจน กรณีพื้นที่ที่มีปัญหาและต้องระดมสรรพกำลังของทุกส่วน ควรมีการจัดทำแผนเพิ่มเติมจากหน่วยงานส่วนกลางหรือหน่วยงานส่วนภูมิภาคเข้าไปสนับสนุนการปฏิบัติในทุกรูปแบบ เพื่อลดความรุนแรงของปัญหา ก่อนมอบหมายให้พื้นที่รับผิดชอบดำเนินการตามกระบวนการปกติต่อไป

๓.๔.๓ การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับพื้นที่ โดยศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัด/กรุงเทพมหานคร เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและบริบทของพื้นที่ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ มีการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น งบประมาณจากส่วนกลาง งบพัฒนาจังหวัด งบสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๕ กำหนดพื้นที่ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยต้องเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดรุนแรง หรือพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดรุนแรง เป็นพื้นที่เป้าหมายพิเศษในการปฏิบัติการ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการเฉพาะกิจโครงสร้าง กลไก การจัดทำแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่พร้อมมอบหมายบทบาทภารกิจ บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งการจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เครื่องมืออุปกรณ์ และจัดสรรงบประมาณ ให้ประสานสอดคล้องและไม่เกิดความซ้ำซ้อน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งมีการกำกับติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ และประเมินสถานการณ์ปัญหายาเสพติดเป็นระยะ

๓.๖ กำหนดพื้นที่เป้าหมายระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดในแต่ละปี (พื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด) เป็นพื้นที่ในการดำเนินการ เช่น พื้นที่ชายแดนที่เป็นพื้นที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติด พื้นที่พักยาเสพติด พื้นที่ทางผ่านหรือลำเลียงยาเสพติด เส้นทางในพื้นที่เสี่ยงด้านตรวจ/จุดตรวจยาเสพติด และพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นต้น โดยมีการประเมินระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อกำหนดสถานะของพื้นที่ให้เหมาะสม กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องเหมาะสมกับระดับความรุนแรงหรือสถานะของพื้นที่ รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องที่ ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน อย่างเป็นเอกภาพ กำหนดบทบาทภารกิจ จัดสรรงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เพื่อการจัดการแก้ไขปัญหายาในพื้นที่อย่างเหมาะสม

๓.๗ การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้เป็นไปในลักษณะการบูรณาการให้รวดเร็ว คล่องตัว มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลลัพธ์และผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นสำคัญ ทั้งงบประมาณส่วนกลางของส่วนราชการที่สนับสนุนหน่วยงานในพื้นที่ และงบประมาณของส่วนพื้นที่

ส่วนราชการ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด จะต้องบูรณาการกับงบประมาณที่ได้รับอุดหนุนจากภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งที่ได้จากการบริจาคเพิ่มเติมจากภาคประชาชน

๔. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้า ปัญหา/อุปสรรค และประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) จึงได้กำหนดให้มีการติดตามและประเมินผล ดังนี้

๔.๑ การรายงานผลการดำเนินงาน ให้ทุกหน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ประกอบด้วย ผลการใช้จ่ายงบประมาณ ผลการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน โดยมีรูปแบบและห้วงเวลาการรายงานตามที่กำหนด

๔.๒ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม ทั้งระดับนโยบาย แผน แนวทาง กลไก การประสานงานและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน โดยคณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๔.๓ การติดตามผลการดำเนินงานในระดับภารกิจ โดยมีผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการกระทรวง กรม หน่วยงาน ทำหน้าที่ในการตรวจ กำกับติดตามความคืบหน้าผลการดำเนินงานในระดับกระทรวง กรม และหน่วยงาน

๔.๔ การติดตามผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยมีคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานกำกับติดตามและประเมินผลระดับจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรประชาชน สื่อมวลชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

๔.๕ การติดตามและประเมินผล และสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งในระดับนโยบาย แนวทาง มาตรการ กลไกหรือการประสานงาน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในภาพรวมและในแต่ละพื้นที่ โดยสถาบันการศึกษาหรือองค์กรภายนอกที่เป็นกลาง

ทั้งนี้ให้ สำนักงาน ป.ป.ส. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้รับทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้เสนอรายงานพร้อมด้วยข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรี ต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factors)

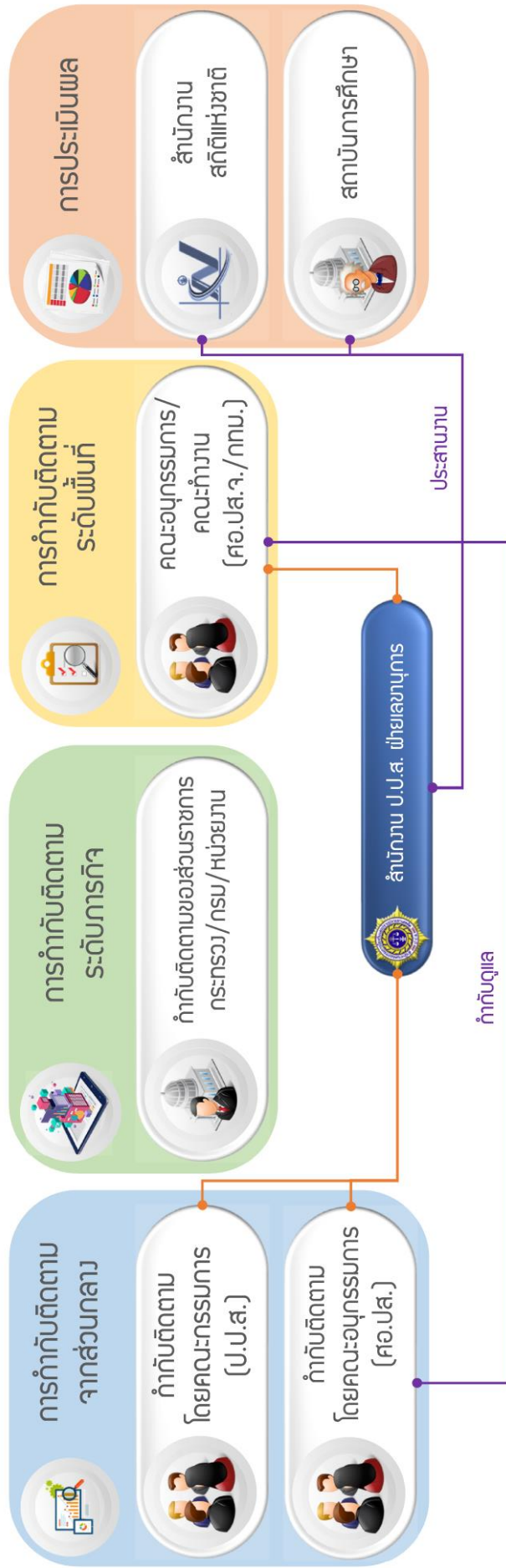
๕.๑ รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินการภารกิจที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในการดำเนินงาน

๕.๒ กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ในการกำหนด

จุดประสานหรือผู้รับผิดชอบ ทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดทำแผนงาน/โครงการ
ตลอดจนมีงบประมาณและสนับสนุนการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๕.๓ ภาคประชาสังคมยอมรับและให้การสนับสนุน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเปิด
โอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน
ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด

แผนภาพโครงสร้างกลไกการติดตามและประเมินผล

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่ยุทธศาสตร์

แผนที่ยุทธศาสตร์การปราบยาเสพติด

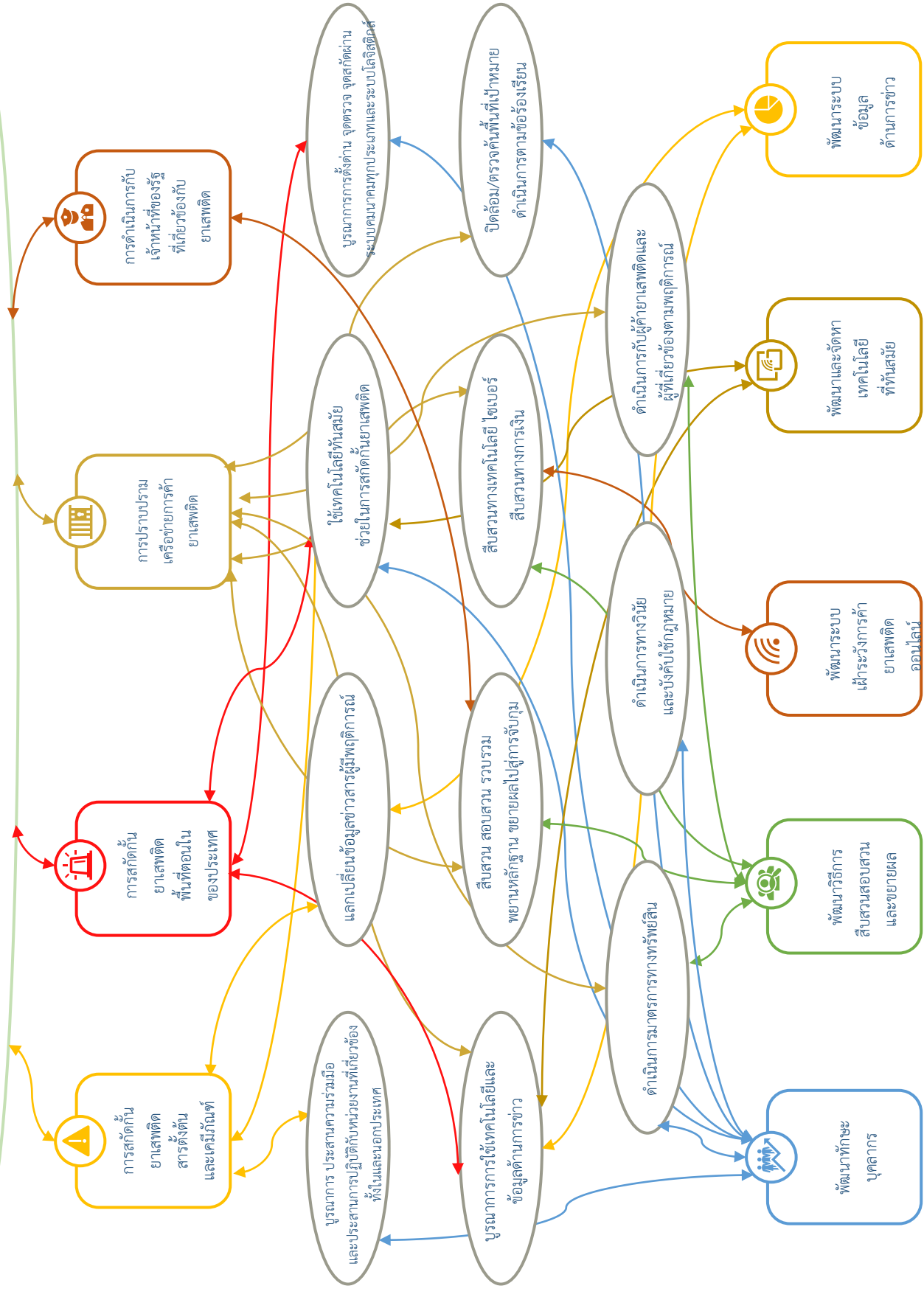
มิติที่ 1 :
ประสิทธิภาพตามพันธกิจ

มิติที่ 2 :
คุณภาพการให้บริการ

มิติที่ 3 :
ประสิทธิภาพการจัดการ

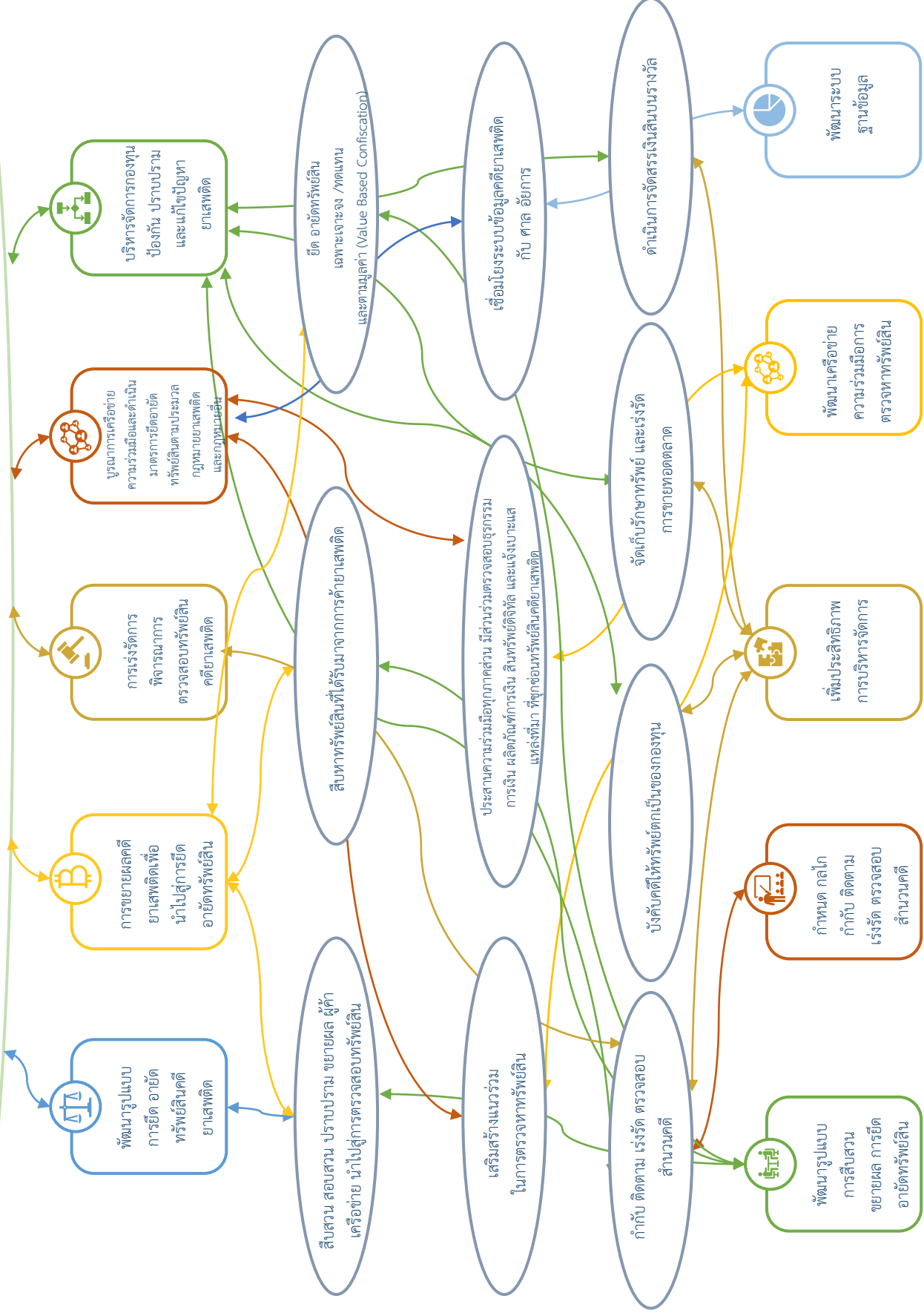
มิติที่ 4 :
การพัฒนาองค์กร

ปราบปรามทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด

แผนที่ยุทธศาสตร์การยกระดับทรัพย์สินดิจิทัล

ทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน

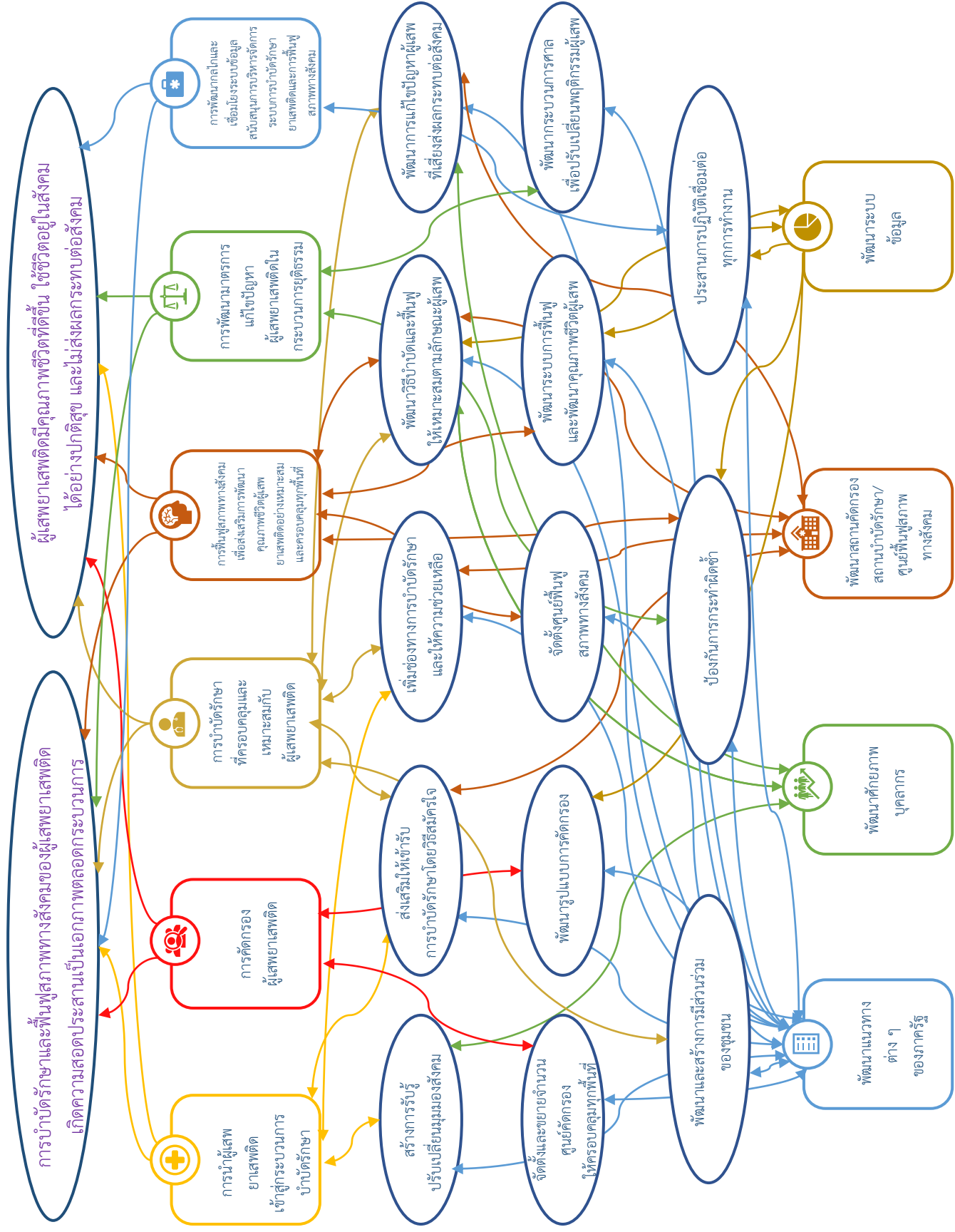
มิตที่ 1 : ประสิทธิภาพตามพันธกิจ

มิตที่ 2 : คุณภาพการให้บริการ

มิตที่ 3 : ประสิทธิภาพการจัดการ

มิตที่ 4 : การพัฒนาองค์กร

แผนที่ยุทธศาสตร์การบำบัดรักษาและพัฒนาฟื้นฟูสภาพทางสังคม

มิติที่ 1 :
ประสิทธิภาพตามพันธกิจ

มิติที่ 2 :
คุณภาพการให้บริการ

มิติที่ 3 :
ประสิทธิภาพการจัดการ

มิติที่ 4 :
การพัฒนาองค์กร

แผนที่ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ

มิติที่ 1 :
ประสิทธิผลตามพันธกิจ

การมีบทบาทนำในการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง และการส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศอาเซียน อนุภูมิภาคอาเซียน และ องค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ

พัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริมหากพัฒนาคุณภาพให้กับบุคลากร ด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

มิติที่ 2 :
คุณภาพการให้บริการ

เสริมสร้างความร่วมมือกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน และอนุภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบ จากปัญหาชายแดนติด

พัฒนาบทบาทเชิงรุกของประเทศไทยในการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

พัฒนาและผลักดันบทบาทของไทยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

พัฒนาระบบบริหารจัดการ ความร่วมมือด้านการป้องกัน ยาเสพติดระหว่างประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

มิติที่ 3 :
ประสิทธิภาพการจัดการ

ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ

ขยายความร่วมมือและพัฒนากลุ่มความร่วมมืออนุภูมิภาคอาเซียนในการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ

ส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน/อนุภูมิภาคภายใต้กรอบและกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ

ยกระดับและรักษาระบบความสัมพันธ์ของประเทศไทย ในเวทีระหว่างประเทศ

ส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ยกระดับบทบาทและศักยภาพของประเทศไทยเป็นแกนกลางประสานงานในภูมิภาคอาเซียน

มิติที่ 4 :
การพัฒนาองค์กร

ส่งเสริมความร่วมมือด้านการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

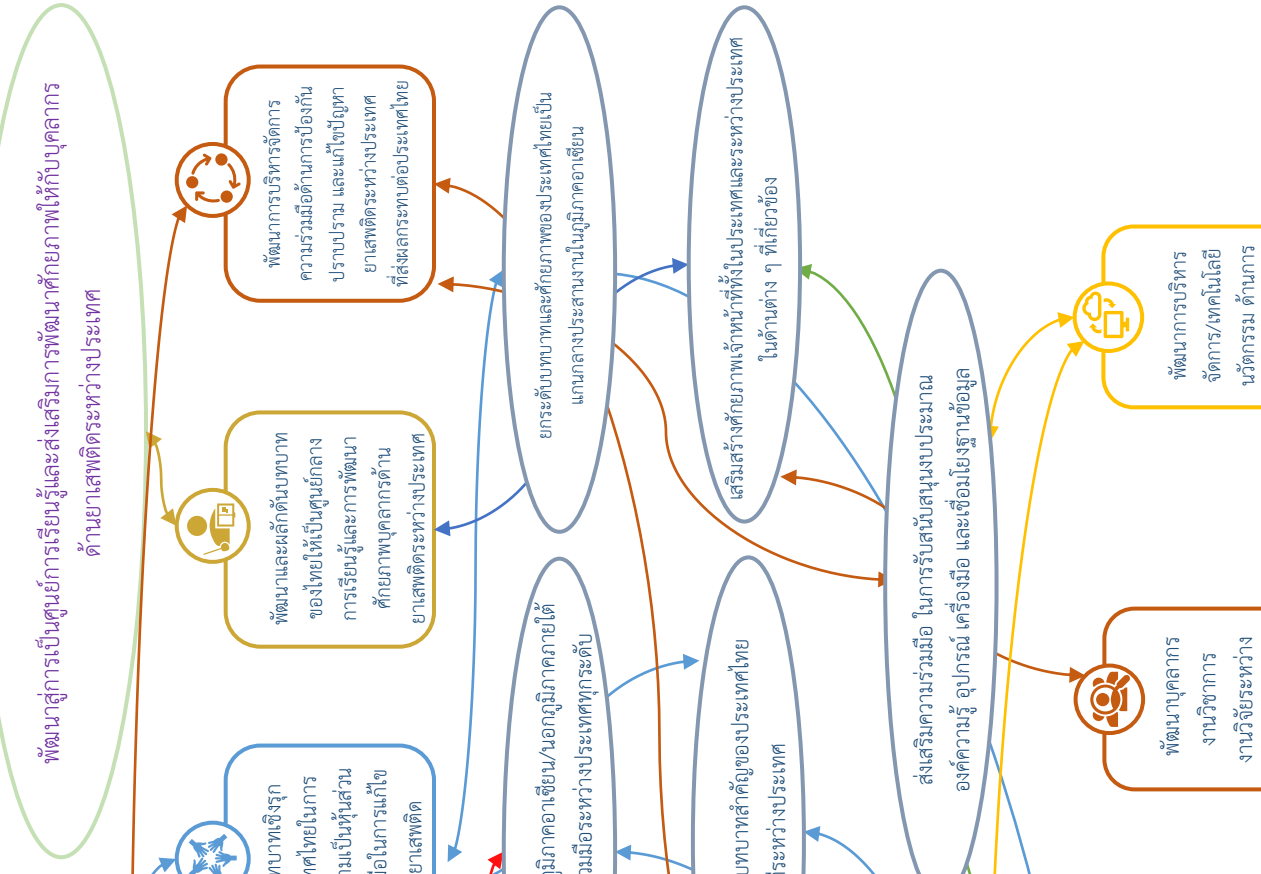
ส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันปราบปราม และเชื่อมโยงข้อมูลองค์ความรู้ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเชื่อมโยงข้อมูล

พัฒนาและจัดหลักสูตรที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับสากล

พัฒนาบุคลากรงานวิชาการ งานวิจัยระหว่างประเทศ

พัฒนาระบบบริหารจัดการ/เทคโนโลยี นวัตกรรม ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ส่งเสริมความร่วมมือ ในการรับสนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเชื่อมโยงข้อมูล

แผนที่ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ (1)

มิติที่ 1 :
ประสิทธิภาพ
ตามพันธกิจ

กระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพที่มีความประสานสอดคล้อง
ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

มิติที่ 2 :
คุณภาพ
การให้บริการ

พัฒนากลไก
อำนาจการ
ระงับ กฎหมาย
และกระบวนการ
ยุติธรรม

พัฒนากลไกเชิงนโยบายในการ
ขับเคลื่อนการดำเนินงานตาม
ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด

พัฒนากลไกเชิงพื้นที่ ที่กระจายบทบาท
อย่างเป็นระบบ ใช้ ม./ข. เป็นศูนย์กลาง
การแก้ไขปัญหา

มิติที่ 3 :
ประสิทธิภาพ
การจัดการ

พัฒนาระบบใหม่
ของสังคมต่อ
ปัญหาเสพติด

พัฒนาระบบระเบียบ/กฎหมาย
/ขั้นตอนแนวทาง ให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพ
และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของ
ทุกภาคส่วนร่วมกับภาครัฐในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติด

ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของ
ทุกภาคส่วนร่วมกับภาครัฐในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติด

พัฒนาระบบทบทวนพร้อมของพื้นที่ส่วน
ภาครัฐ ภาคเอกชน เชื่อมโยงเครือข่าย
รมรungskij.go.th

ส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ในเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่

มิติที่ 4 :
การพัฒนา
องค์กร

พัฒนากลไก
การบริหารจัดการ

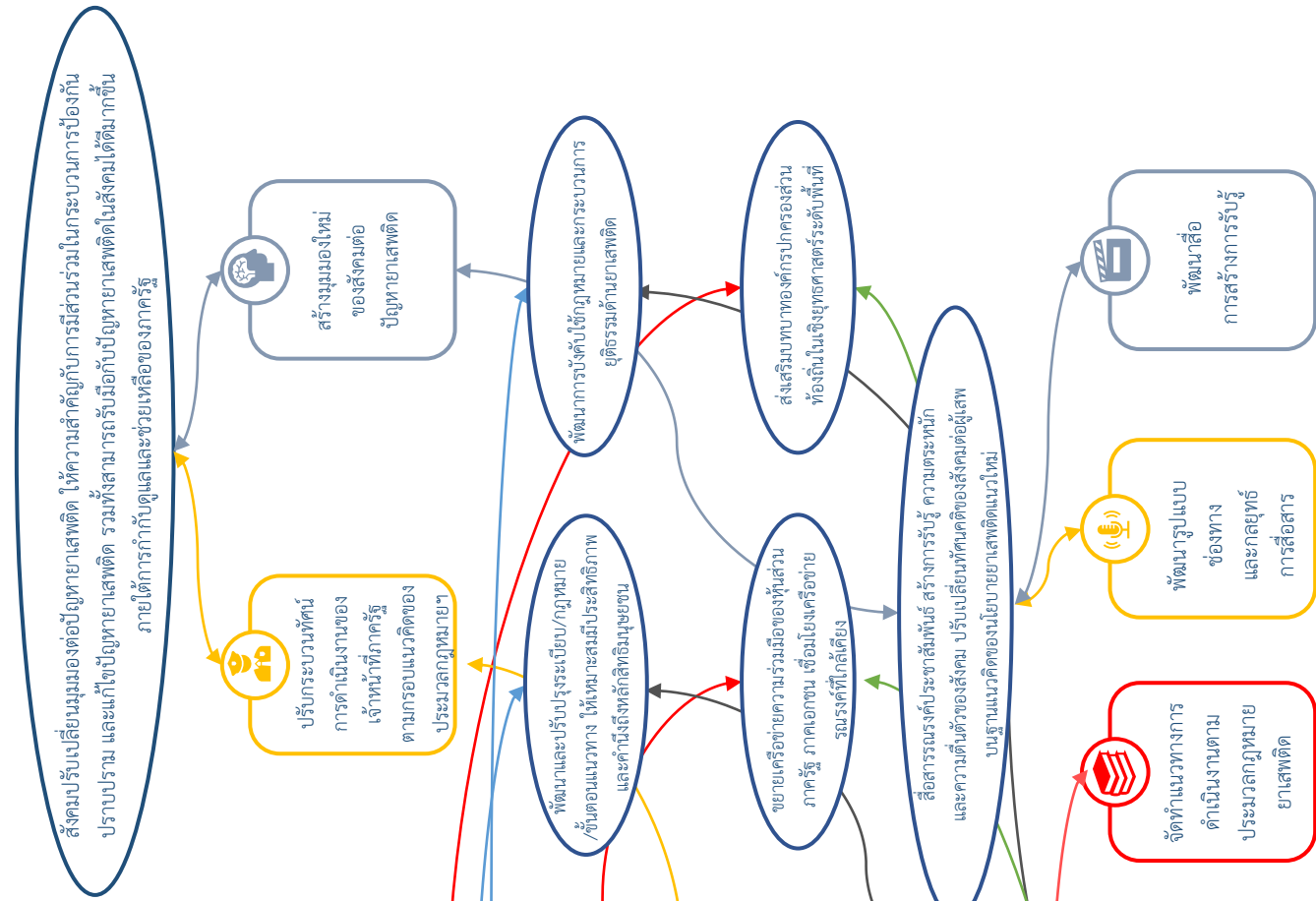
พัฒนาศูนย์ช่วย
ขยายหุ้นส่วน
การค้าเงินงาน

พัฒนาคุณภาพ
พัฒนาคุณภาพ

พัฒนาปรับเปลี่ยน
ช่องทาง
และกลยุทธ์
การสื่อสาร

จัดทำแนวทางการ
ดำเนินงานตาม
ประมวลกฎหมาย
อาญาเสพติด

พัฒนาสื่อ
การสร้างการรับรู้

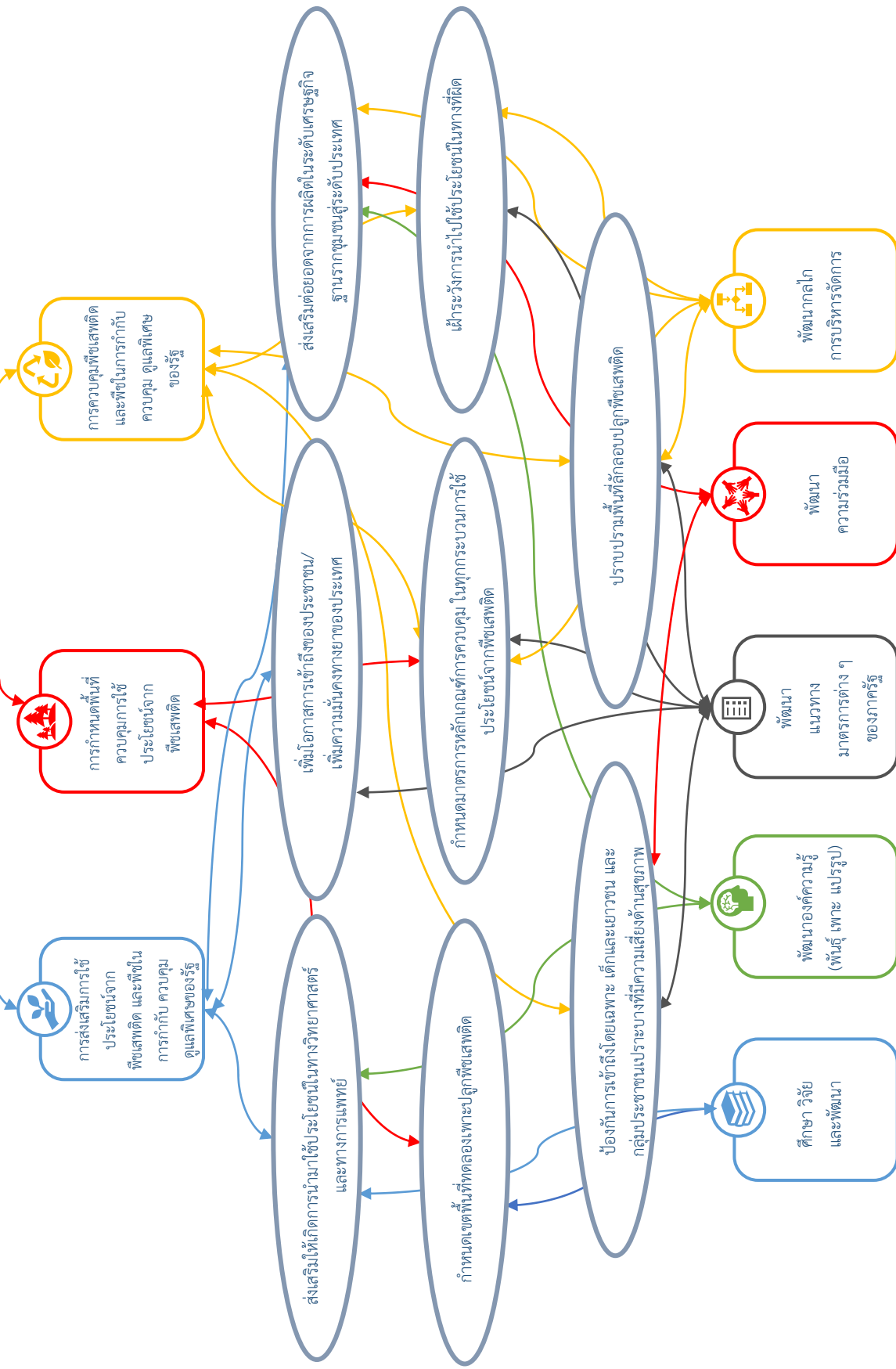

แผนที่ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ (4)

มิติที่ 1 :
ประสิทธิภาพ
ตามพันธกิจ

สร้างคุณค่าจากการใช้ประโยชน์จากพืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ เพื่อสร้างคุณค่าทั้งในทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และสร้างเศรษฐกิจฐานรากชุมชนไปสู่เศรษฐกิจระดับประเทศ

มิติที่ 2 :
คุณภาพ
การให้บริการ

มิติที่ 3 :
ประสิทธิภาพ
การจัดการ

มิติที่ 4 :
การพัฒนา
องค์กร

ภาคผนวก ข
คำอธิบายตัวชี้วัด

คำอธิบายตัวชี้วัดภาพรวม

ตัวชี้วัดที่ ๑ สัดส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง

หน่วยวัด : สัดส่วน

คำอธิบาย/นิยาม :

ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หมายถึง ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการเสพและการค้า โดยพิจารณาจาก

- ผู้ที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา โดยมีประวัติเข้ารับการบำบัดรักษาจากฐานข้อมูลด้านบำบัดรักษาอาทิ ระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.)
- ผู้ที่ถูกจับกุมในทุกข้อหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีประวัติจับกุมจากระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรม (Crimes) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประชากร หมายถึง ประชากรไทยทั้งหมด (ข้อมูลจากระบบสถิติทางการทะเบียน เว็บไซต์ของกรมการปกครอง)

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
๑๐ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๙.๕ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๙ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๘.๕ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๘ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ไม่เกิน ๘ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

$$\frac{\text{จำนวนประชากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด}}{\text{จำนวนประชากรไทยทั้งหมด}} \times ๑,๐๐๐$$

ตัวชี้วัดที่ ๒ ร้อยละของคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

คดีอาชญากรรม หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญาในฐานความผิด ดังนี้

๑. คดีอาชญากรรมที่กลุ่มที่ ๑ หมายถึง ข้อหาฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ ได้แก่

- ๑.๑ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา
- ๑.๒ ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนา
- ๑.๓ กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
- ๑.๔ ทำร้ายร่างกาย
- ๑.๕ ข่มขืนกระทำชำเรา
- ๑.๖ กระทำอนาจาร
- ๑.๗ กักขังหน่วงเหนี่ยว
- ๑.๘ ลักพาเรียกค่าไถ่

๒. คดีอาชญากรรมที่กลุ่มที่ ๒ หมายถึง ข้อหาฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ได้แก่

- ๑.๑ ลักทรัพย์
- ๑.๒ ชิงทรัพย์
- ๑.๓ ครอบครองทรัพย์
- ๑.๔ ขิงทรัพย์
- ๑.๕ ปล้นทรัพย์
- ๑.๖ ทำให้เสียทรัพย์
- ๑.๗ วางเพลิง

๓. คดีอาชญากรรมที่มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หมายถึง จำนวนคดีอาชญากรรม (คดีอาชญากรรมกลุ่มฐานความผิดข้อหาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ หรือ คดีอาชญากรรมกลุ่มฐานความผิดข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน) ที่มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติด (ทุกฐานความผิด) ในคราวเดียวกัน

คำเป้าหมาย :

คำเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
สัดส่วน คดีอาชญากรรมที่มี ผู้กระทำผิด เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดไม่เกิน ร้อยละ ๕ ของคดี อาชญากรรม (กลุ่มคดี อาชญากรรม กลุ่มฐานความผิด ข้อหาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และกลุ่มคดี ฐานความผิดข้อหา เกี่ยวกับทรัพย์สิน)	สัดส่วน คดีอาชญากรรมที่มี ผู้กระทำผิด เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดไม่เกิน ร้อยละ ๕ ของคดี อาชญากรรม (กลุ่มคดี อาชญากรรม กลุ่มฐานความผิด ข้อหาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และกลุ่มคดี ฐานความผิดข้อหา เกี่ยวกับทรัพย์สิน)	สัดส่วน คดีอาชญากรรมที่มี ผู้กระทำผิด เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดไม่เกิน ร้อยละ ๔ ของคดี อาชญากรรม (กลุ่มคดี อาชญากรรม กลุ่มฐานความผิด ข้อหาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และกลุ่มคดี ฐานความผิดข้อหา เกี่ยวกับทรัพย์สิน)	สัดส่วน คดีอาชญากรรมที่มี ผู้กระทำผิด เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดไม่เกิน ร้อยละ ๔ ของคดี อาชญากรรม (กลุ่มคดี อาชญากรรม กลุ่มฐานความผิด ข้อหาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และกลุ่มคดี ฐานความผิดข้อหา เกี่ยวกับทรัพย์สิน)	สัดส่วน คดีอาชญากรรมที่มี ผู้กระทำผิด เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดไม่เกิน ร้อยละ ๓ ของคดี อาชญากรรม (กลุ่มคดี อาชญากรรม กลุ่มฐานความผิด ข้อหาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และกลุ่มคดี ฐานความผิดข้อหา เกี่ยวกับทรัพย์สิน)	สัดส่วน คดีอาชญากรรม ที่มีผู้กระทำความผิด เกี่ยวเนื่องกับ ยาเสพติด ลดลง อย่างต่อเนื่อง

การคำนวณคำเป้าหมาย :

$$\frac{\text{จำนวนคดีอาชญากรรมที่มีผู้กระทำผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด}}{\text{จำนวนคดีอาชญากรรม (คดีอาชญากรรมกลุ่มฐานความผิดข้อหาเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ และ คดีกลุ่มฐานความผิดข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน)}} \times 100$$

**ตัวชี้วัดที่ ๓ ร้อยละความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน
ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด**

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวัดจากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับปานกลาง - มากที่สุด คำนวณเป็นค่าร้อยละ

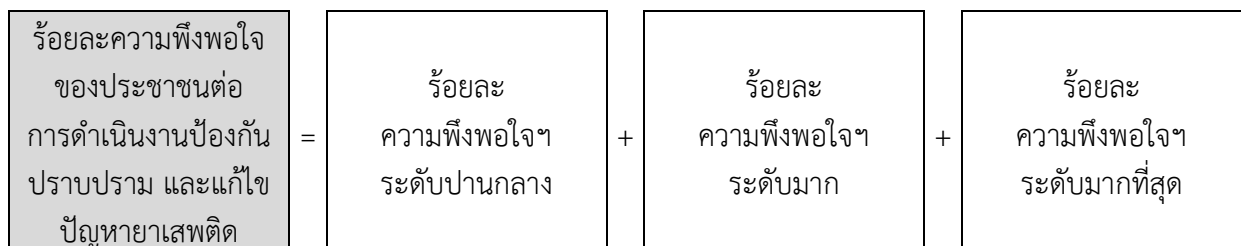
ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวัดจากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับปานกลาง - มากที่สุด คำนวณเป็นค่าร้อยละ

ค่าเป้าหมาย :

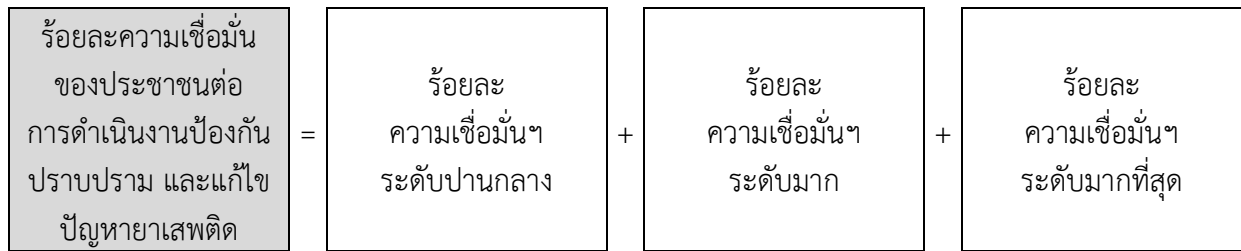
ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐	ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐	ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐	ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐	ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐	ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อยร้อยละ ๘๐

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

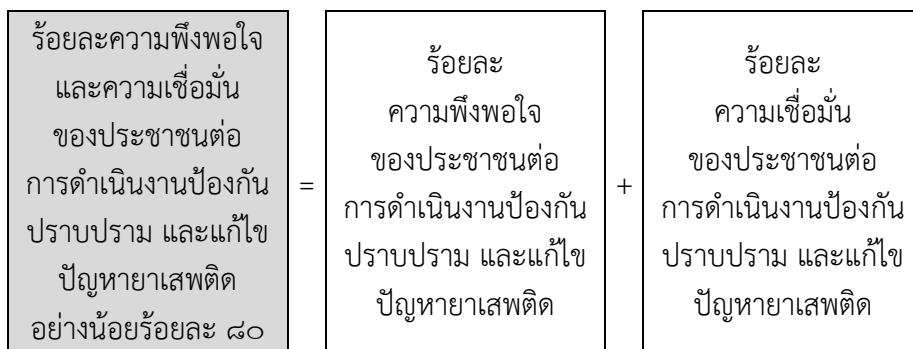
๑. ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒. ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓. ร้อยละความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างน้อยร้อยละ ๘๐

คำอธิบายตัวชี้วัดนโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด

เป้าหมาย : ประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายรู้เท่าทันยาเสพติดและมีความปลอดภัยจากปัญหาเสพติด

ตัวชี้วัด : สัดส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง

หน่วยวัด : สัดส่วน

คำอธิบาย/นิยาม :

ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หมายถึง ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการเสพและการค้า โดยพิจารณาจาก

- ผู้ที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา โดยมีประวัติเข้ารับการบำบัดรักษาจากฐานข้อมูลด้านบำบัดรักษาอาทิ ระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.)
- ผู้ที่ถูกจับกุมในทุกข้อหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีประวัติจับกุมจากระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรม (Crimes) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประชากร หมายถึง ประชากรไทยทั้งหมด (ข้อมูลจากระบบสถิติทางการทะเบียน เว็บไซต์ของกรมการปกครอง)

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
๑๐ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๙.๕ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๙ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๘.๕ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	๘ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ไม่เกิน ๘ คน ต่อ ประชากร ๑,๐๐๐ คน

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

$$\frac{\text{จำนวนประชากรที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด}}{\text{จำนวนประชากรไทยทั้งหมด}} \times ๑,๐๐๐$$

คำอธิบายตัวชี้วัดนโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด

เป้าหมาย : ปราบปรามทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ

ตัวชี้วัดที่ ๑ : ร้อยละของการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณกับการจับกุมยาเสพติดทั้งประเทศ

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

ร้อยละของการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณการจับกุมยาเสพติดทั้งประเทศ หมายถึง ปริมาณยาเสพติดทุกตัวยาที่สกัดกั้น (จับกุม) ได้ในพื้นที่ตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณยาเสพติดทุกตัวยา ที่จับกุมได้ทั้งประเทศ เพื่อเป็นการหยุดยั้งยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่ตอนในของประเทศ

การสกัดกั้นปริมาณยาเสพติดตามแนวชายแดน หมายถึง การสกัดกั้นการนำเข้า - ส่งออก จับกุม ตรวจยึดยาเสพติด ในพื้นที่ชายแดนทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ดังนี้

๑. การสกัดกั้นชายแดนทางบก เพื่อไม่ให้ยาเสพติดเข้าสู่ตอนในประเทศ โดยมีพื้นที่เป้าหมายการสกัดกั้น จับกุม ตรวจยึดยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวชายแดน ๑,๕๑๒ แห่ง ๑๒๖ อำเภอ ๓๑ จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้การปฏิบัติการกิจของกองทัพบก กองทัพเรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร กรมการปกครอง และ สำนักงาน ป.ป.ส.

๒. การสกัดกั้นทางอากาศในพื้นที่เป้าหมายท่าอากาศยานนานาชาติระหว่างประเทศ และภายใต้โครงการความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าอากาศยานนานาชาติ (Airport Interdiction Task Force : AITF) และการจับกุมพัสดุภัณฑ์ไปรษณีย์ระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้การปฏิบัติการกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองทัพอากาศ กรมศุลกากร ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด สำนักงาน ป.ป.ง. และสำนักงาน ป.ป.ส.

๓. การสกัดกั้นทางน้ำ/ท่าเรือ และภายใต้โครงการความร่วมมือปราบปรามยาเสพติดระหว่างท่าเรือสากล (Seaport Interdiction Task Force : SITF) ซึ่งอยู่ภายใต้การปฏิบัติการกิจของกองทัพบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร ศูนย์รักษาความปลอดภัย ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การท่าเรือแห่งประเทศไทย และสำนักงาน ป.ป.ส.

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ร้อยละ ๑๕ ของการสกัดกั้น ยาเสพติดตาม แนวชายแดน เปรียบเทียบกับ ปริมาณยาเสพติด ที่จับกุมทั้ง ประเทศ	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผล การดำเนินงาน ของปีที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผล การดำเนินงาน ของปีที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผล การดำเนินงาน ของปีที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผล การดำเนินงาน ของปีที่ผ่านมา	สกัดกั้นยาเสพติด ในพื้นที่เป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ และลดการใช้ ประเทศไทยเป็น ประเทศทางผ่าน ในการลักลอบ ลำเลียงยาเสพติด

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

$$\frac{\text{ปริมาณยาเสพติดทุกตัวยาที่สกัดกันได้ตามแนวชายแดน (ปี)}}{\text{ปริมาณยาเสพติดทุกตัวยาที่จับกุมได้ทั้งประเทศ (ปี)}} \times 100$$

ข้อมูลพื้นฐาน : ผลการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ตามค่านิยามใหม่

ปีงบประมาณ	รวมการสกัดกั้น ทางบกทางน้ำ ทางอากาศ (กิโลกรัม)	รวมการจับกุมยาเสพติด ทั้งประเทศ (กิโลกรัม)	ร้อยละของการสกัดกั้น ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ
ปี ๒๕๖๒	๘,๑๗๐.๙๐	๘๓,๘๘๓.๐๓	๙.๗๔
ปี ๒๕๖๓	๑๐,๔๗๙.๘๗	๖๖,๙๕๐.๖๑	๑๕.๖๕
ปี ๒๕๖๔	๒๓,๓๐๔.๕๒	๑๒๙,๕๔๑.๗๓	๑๗.๙๙
		เฉลี่ย ๓ ปี	๑๔.๔๖

ตัวชี้วัดที่ ๒ : ร้อยละของคดียาเสพติดที่มีการสืบสวน ขยายผล จากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

การสืบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐) หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด นอกจากนี้แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกลงกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

ทั้งนี้ รวมถึงการสืบสวนผู้กระทำความผิดก่อนและหลังการจับกุม การสืบสวนทรัพย์สินเส้นทางการเงิน การสืบสวนทางเทคโนโลยี และการใช้โทรศัพท์ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จนกระทั่งขยายผลไปสู่การบังคับใช้กฎหมายทุกข้อหาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด

คดียาเสพติด หมายถึง คดีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด (เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ) และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

ร้อยละของคดียาเสพติดที่มีการสืบสวน ขยายผล หมายถึง การสืบสวน ขยายผลจากการจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด (เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ) และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าว จนกระทั่งนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายทุกข้อหาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด เช่น การจับกุม การแจ้งข้อหาสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๙ เป็นต้น

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ร้อยละ ๕ ของคดียาเสพติดที่มีการสืบสวน ขยายผล	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑ จากผล การดำเนินงาน จากปีที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑ จากผล การดำเนินงาน จากปีที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑ จากผล การดำเนินงาน จากปีที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑ จากผล การดำเนินงาน จากปีที่ผ่านมา	คดียาเสพติดได้รับการสืบสวน ขยายผล เพื่อทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด

เงื่อนไข : การสืบสวน ขยายผล ในที่นี้ รวมถึงกรณีที่พนักงานสอบสวนดำเนินการให้พนักงานอัยการ มีคำสั่งฟ้องในข้อหาสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือฯ และมาตรา ๑๒๙ โดยไม่ผ่านการขออนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส.

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

$$\frac{\text{จำนวนคดีที่มีการสืบสวน ขยายผล}}{\text{จำนวนคดีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด}} \times 100$$

เงื่อนไข : การสืบสวน ขยายผล ในที่นี้ รวมถึงกรณีที่พนักงานสอบสวนดำเนินการให้พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องในข้อหาสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือฯ และมาตรา ๑๒๙ โดยไม่ผ่านการขออนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส.

รายละเอียดข้อมูลพื้นฐาน :

ปีงบประมาณ	จำนวนคดี ๕ ข้อหาสำคัญ (คดี)	จำนวนคำขอที่มีการอนุมัติแจ้งข้อหาและอนุมัติจับกุม (คำขอ)	ร้อยละ
๒๕๖๒	๘๑,๗๘๔	๔,๐๕๗	๔.๙๖
๒๕๖๓	๙๔,๒๓๗	๓,๖๗๓	๓.๘๙
๒๕๖๔	๘๖,๗๓๕	๓,๔๗๔	๔.๐๐
		เฉลี่ย ๓ ปี	๔.๒๘

หมายเหตุ : จากสถิติของการสืบสวน ขยายผลผู้ที่สมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ ที่เลขาธิการ ป.ป.ส. ได้มีการอนุมัติแจ้งข้อหาและจับกุม ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ สามารถดำเนินการได้เฉลี่ยร้อยละ ๔.๒๘ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติจึงกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการไว้ที่ ร้อยละ ๕

คำอธิบายตัวชี้วัดนโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด

เป้าหมาย : ทำลายเครือข่ายยาเสพติดด้วยมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน

ตัวชี้วัด : ร้อยละของการดำเนินมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินคดียาเสพติด

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

การดำเนินมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการ ซึ่งเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดในการกระทำความผิดเพื่อนำไปสู่การจับกุม นอกจากการสืบสวนพฤติการณ์แล้วยังมีการติดตามความเคลื่อนไหวของทรัพย์สิน และการทำธุรกรรมต่าง ๆ ทางการเงินที่เป็นปัจจัยหลัก ซึ่งผลที่ได้นอกจากจะให้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดในการกระทำความผิดแล้ว ยังสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการยึดอายัดหรือริบทรัพย์สิน อันเป็นการสืบสวนขยายผลยึดอายัดทรัพย์สินและเป็นการสืบสวนทางการเงินหรือเส้นทางของเงินในการมีทรัพย์สิน ให้ได้หลักฐานเกี่ยวกับการได้มาและแปรสภาพไปของทรัพย์สิน จนสามารถขยายผลเพื่อยึดอายัดทรัพย์สิน/จับกุม และทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดได้ในที่สุด

นิยาม

“มูลค่าทรัพย์สินที่ดำเนินการตามมาตรการยึดอายัดทรัพย์สิน” หมายถึง มูลค่าของการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด การริบทรัพย์สินตามมูลค่า การยึดอายัดทรัพย์สินทดแทน การยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

“การสืบสวนพฤติการณ์” หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดในการกระทำความผิดเพื่อนำไปสู่การจับกุม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ทั้งในเรื่องของการหาข่าวสารจากแหล่งข่าว หรือติดตามพฤติการณ์ของตัวบุคคลทั้งในอดีตและปัจจุบัน

“การสืบสวนทรัพย์สิน” หมายถึง การติดตามความเคลื่อนไหวของทรัพย์สิน และการทำธุรกรรมต่าง ๆ ทางการเงิน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดในการกระทำความผิดและการได้มาซึ่งทรัพย์สิน เพื่อสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการยึดอายัดหรือริบทรัพย์สินหรือขยายผลการสืบสวน

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำ ไม่ว่าจะด้วยประการใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพ ก็ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

“การริบทรัพย์สินตามมูลค่า” หมายถึง การดำเนินการริบทรัพย์สินแบบเจาะจง แบบทดแทนแล้วหากพบว่าพฤติการณ์การกระทำความผิด และทรัพย์สินที่ตรวจยึดอายัดได้ มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าทรัพย์สินที่อาจคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินได้ เช่น พบพฤติการณ์การส่งมอบยาเสพติดมาหลายครั้งเป็นจำนวนมาก แต่มีรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายยาเสพติดอันอาจคำนวณได้ หรือพบธุรกรรมทางการเงินที่สูงผิดปกติเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เป็นต้น ก็จะมีการคำนวณมูลค่า เสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน อัยการ และศาลยื่นคำร้องขอริบตามมูลค่า เพื่อให้ศาลมีคำสั่งริบเป็นมูลค่าแล้ว แล้วเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินหากตรวจพบทรัพย์สินภายใน ๑๐ ปี ก็ให้บังคับเอาทรัพย์สินนั้น

“การยึด आयัดทรัพย์สินทดแทน” หมายถึง ทรัพย์สินรายการใดที่มีมูลค่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และศาลมีคำสั่งว่าทรัพย์สินรายการนั้นเป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่สามารถบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินนั้นได้ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลย หรือผู้ถูกตรวจสอบได้ภายในสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ร้อยละ ๑๐ ของการดำเนิน มาตรการ ยึดทรัพย์สิน คดียาเสพติด	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ของปี ที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ของปี ที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ของปี ที่ผ่านมา	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ของปี ที่ผ่านมา	สามารถตั้งวงจ รเครือข่ายการค้า ยาเสพติดตลอดถึง ทรัพย์สินที่เกิดจาก การกระทำผิดของ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

$$\frac{\text{มูลค่าทรัพย์สินที่สามารถสืบสวน ขยายผล และยึด आयัดได้เพิ่มเติมจากการตรวจสอบทรัพย์สิน
ในคดีหลักตามแนวทางการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value Base) หรือการยึด आयัดทรัพย์สินทดแทน}}{\text{มูลค่าทรัพย์สินที่ยึด आयัดได้จากการตรวจสอบทรัพย์สินในคดีหลัก}} \times ๑๐๐$$

คำอธิบายตัวชี้วัดนโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด

- เป้าหมาย :**
๑. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคมของผู้เสพยาเสพติดเกิดความสอดคล้องประสานเป็นเอกภาพตลอดกระบวนการ
 ๒. ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม

ตัวชี้วัดที่ ๑ : ร้อยละของการดำเนินการพัฒนาหน่วยบริการบำบัด (ศูนย์คัดกรอง/สถานพยาบาล/สถานฟื้นฟูสมรรถภาพ/ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม) ให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

ศูนย์คัดกรองเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด หมายความว่า สถานที่คัดกรองการใช้อาเสพติดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดให้เป็นศูนย์คัดกรอง

สถานพยาบาลเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด หมายความว่า โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด หมายความว่า สถานพยาบาล สถานฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นใดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกำหนดให้เป็นสถานที่ทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด หมายความว่า สถานที่ทำการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่จัดตั้งตามประมวลกฎหมายยาเสพติดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

หน่วยบริการบำบัด หมายความว่า หน่วยที่ให้บริการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และฟื้นฟูสภาพทางสังคม ได้แก่ ศูนย์คัดกรอง สถานพยาบาล สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ดำเนินการ พัฒนาหน่วย บริการบำบัด เป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพที่ กำหนด ร้อยละ ๙๐	ดำเนินการ พัฒนาหน่วย บริการบำบัด เป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพ ที่กำหนด ร้อยละ ๙๒	ดำเนินการ พัฒนาหน่วย บริการบำบัด เป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพ ที่กำหนด ร้อยละ ๙๔	ดำเนินการ พัฒนาหน่วย บริการบำบัด เป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพ ที่กำหนด ร้อยละ ๙๖	ดำเนินการ พัฒนาหน่วย บริการบำบัด เป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพ ที่กำหนด ร้อยละ ๙๘	ผู้เสพยาเสพติด ที่เข้าสู่กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

$$\frac{\text{จำนวนหน่วยบริการบำบัดที่เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด}}{\text{จำนวนหน่วยบริการบำบัดที่เข้ารับการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพ}} \times 100$$

ตัวชี้วัดที่ ๒ : ร้อยละของผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

หน่วยวัด : ร้อยละ

คำอธิบาย/นิยาม :

เสพยาเสพติด หมายถึง ผู้ที่นำยาเสพติด ยกเว้น สุราและบุหรี่ย เข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง โดยหมายรวมถึงผู้ซื้อ ผู้เสพ ผู้ติด และผู้ที่มีอาการแทรกซ้อนจากการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด

กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หมายถึง กระบวนการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด ตั้งแต่การคัดกรอง การประเมินความรุนแรง การบำบัดรักษา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจ การติดตามหลังการบำบัดรักษา รวมถึงการลดอันตรายจากยาเสพติดของผู้เสพยาเสพติด

คุณภาพชีวิตของผู้เสพยาเสพติด หมายถึง สภาวะที่ผู้เสพยาเสพติด ผู้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุขและพึงพอใจในชีวิต ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
มีการจัดทำ ข้อมูลฐาน (Baseline) ด้าน คุณภาพชีวิตของ ผู้เสพยาเสพติด ที่เข้าสู่ กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรม	ผู้เสพยาเสพติด ที่เข้าสู่ กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมมี คุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นเท่ากับปีฐาน	ผู้เสพยาเสพติด ที่เข้าสู่ กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมมี คุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒ จากปีที่ผ่านมา	ผู้เสพยาเสพติด ที่เข้าสู่ กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมมี คุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒ จากปีที่ผ่านมา	ผู้เสพยาเสพติด ที่เข้าสู่ กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมมี คุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒ จากปีที่ผ่านมา	ผู้เสพยาเสพติดที่เข้า สู่กระบวนการ บำบัดรักษาและ ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

จำนวนผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
(ปีปัจจุบัน)

จำนวนผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น X ๑๐๐
(ปีฐาน)

คำอธิบายตัวชี้วัดนโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ

- เป้าหมาย :**
- ประเทศไทยมีบทบาทนำในการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และการส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน นอกภูมิภาคอาเซียนและองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ
 - พัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้และการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรยาเสพติดระหว่างประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๑ : ระดับความสำเร็จของบทบาทประเทศไทยในการผลักดันยุทธศาสตร์ แผนงาน และความร่วมมือด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

หน่วยวัด : ระดับ

คำอธิบาย/นิยาม : ความสำเร็จของบทบาทประเทศไทยในการผลักดันยุทธศาสตร์ แผนงาน และความร่วมมือด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ หมายถึง บทบาทของประเทศไทยในการสนับสนุน ส่งเสริม และผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติการ ผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง อาเซียน นอกภูมิภาคอาเซียน และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อลดทอนศักยภาพการผลิตยาเสพติดในแหล่งผลิตภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ และแลกเปลี่ยนการข่าวเพื่อทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ตลอดจนมีบทบาทนำในการส่งเสริมให้การแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งภูมิภาค

เงื่อนไข

- มีการประชุมระหว่างประเทศเพื่อหารือ สนับสนุนผลักดันการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำร่วมกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- มีการนำแนวนโยบายและแผนปฏิบัติการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำไปดำเนินการ และมีการกำกับ ติดตามร่วมกันกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอย่างต่อเนื่อง
- มีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามแผนระหว่างประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาค
- สนับสนุน ผลักดันความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนในการสนับสนุนแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำร่วมกับประเทศอาเซียน
- สนับสนุน ผลักดันความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนในการสนับสนุนแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำร่วมกับนอกภูมิภาคอาเซียน
- สนับสนุน ผลักดันความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนในการสนับสนุนแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ
- สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการข่าวยาเสพติดระหว่างประเทศกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและนอกภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- การแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำได้รับรองเป็นวาระแห่งอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและภูมิภาคอาเซียน

ค่าเป้าหมาย :

ค่าเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ระดับความสำเร็จ ของบทบาท ประเทศไทย ในการผลักดัน ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ ความร่วมมือ ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๑	ระดับความสำเร็จ ของบทบาท ประเทศไทย ในการผลักดัน ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ ความร่วมมือ ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๒	ระดับความสำเร็จ ของบทบาท ประเทศไทย ในการผลักดัน ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ ความร่วมมือ ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๓	ระดับความสำเร็จ ของบทบาท ประเทศไทย ในการผลักดัน ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ ความร่วมมือ ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๔	ระดับความสำเร็จ ของบทบาท ประเทศไทย ในการผลักดัน ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ ความร่วมมือ ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๕	บทบาท ประเทศไทย ในการผลักดัน ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ ความร่วมมือ ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

หลักเกณฑ์การกำหนดระดับคะแนน

ระดับที่ ๑	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๔ ข้อ
ระดับที่ ๒	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๕ ข้อ
ระดับที่ ๓	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๖ ข้อ
ระดับที่ ๔	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๗ ข้อ
ระดับที่ ๕	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๘ ข้อ

ตัวชี้วัดที่ ๒ :ระดับความสำเร็จของประเทศไทยในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

หน่วยวัด : ระดับ

คำอธิบาย/นิยาม : ความสำเร็จของไทยในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ หมายถึง ความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอบรม หลักสูตร องค์กรความรู้ งานวิชาการ และงานวิจัยระหว่างประเทศ รวมถึงพัฒนาศักยภาพบุคลากร ในด้านการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษา และบริหารจัดการในทุกมาตรการอย่างรอบด้าน

เงื่อนไข

๑. มีความร่วมมือกับนานาชาติประเทศและองค์การระหว่างประเทศในการสนับสนุนการพัฒนาบทบาทของประเทศไทยให้เป็นศูนย์การเรียนรู้และการฝึกอบรมด้านยาเสพติดสำหรับบุคลากรยาเสพติดระหว่างประเทศ โดยการทำงานของวิทยาลัยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ

๒. มีความร่วมมือกับนานาชาติประเทศและองค์การระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตร ในด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการทำงานของวิทยาลัยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ

๓. มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศที่ครอบคลุมองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

๔. บุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศให้การยอมรับและเข้าร่วมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพเป็นประจำและต่อเนื่อง

๕. มีการพัฒนางานวิชาการ งานวิจัย และองค์ความรู้ระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างประเทศ

คำเป้าหมาย :

คำเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ระดับความสำเร็จ ของไทย ในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๑	ระดับความสำเร็จ ของไทย ในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๒	ระดับความสำเร็จ ของไทย ในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๓	ระดับความสำเร็จ ของไทย ในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๔	ระดับความสำเร็จ ของไทย ในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ ระดับที่ ๕	ความสำเร็จ ของไทย ในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ด้านยาเสพติด ระหว่างประเทศ

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

หลักเกณฑ์การกำหนดระดับคะแนน

ระดับที่ ๑	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๑ ข้อ
ระดับที่ ๒	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๒ ข้อ
ระดับที่ ๓	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๓ ข้อ
ระดับที่ ๔	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๔ ข้อ
ระดับที่ ๕	สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไข ๕ ข้อ

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

- เป้าหมาย :**
๑. กระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเสพติดมีความประสานสอดคล้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการในทุกระดับ
 ๒. สังคมปรับเปลี่ยนมุมมองต่อปัญหาเสพติด ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด รวมทั้งสามารถรับมือกับปัญหาเสพติดในสังคมได้ดีมากขึ้น ภายใต้การกำกับดูแลและช่วยเหลือของภาครัฐ
 ๓. ภาครัฐทันสมัย ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้อย่างบูรณาการ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ
 ๔. บุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดมีทักษะและสมรรถนะสูง พร้อมรับมือกับภัยคุกคามของปัญหาเสพติดในยุคดิจิทัล ภายใต้สถานการณ์ที่หลากหลาย ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี
 ๕. สร้างคุณค่าจากการใช้ประโยชน์พืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ ในทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และเศรษฐกิจฐานรากชุมชนไปสู่เศรษฐกิจระดับประเทศ

ตัวชี้วัด : ระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ

หน่วยวัด : ระดับความสำเร็จ

คำอธิบาย/นิยาม :

ความสำเร็จ หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเงื่อนไขการให้คะแนนออกเป็น ๒ ช่วง ดังนี้

๑. การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ โดยมีตัวชี้วัด ๘ ตัวชี้วัด ดังนี้

๑) มีการถ่ายทอดกรอบนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดไปสู่การจัดทำแผนระดับ ๓ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนพื้นที่ได้อย่างประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน

๒) มีกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดตั้งแต่ระดับอำนาจการ ระดับภารกิจ และระดับพื้นที่

๓) มีการกำกับติดตามและเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

๔) มีกลไกการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดให้เป็นไปตามเป้าหมายในแต่ละปี

๕) มีการใช้เทคโนโลยี และบูรณาการฐานข้อมูลยาเสพติดในการขับเคลื่อนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

๖) มีการศึกษาวิจัย พัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การใช้ประโยชน์พืชเสพติด และพืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ และนำองค์ความรู้มาเผยแพร่ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนด้านการจัดการปัญหาเสพติด

๗) มีการสื่อสารรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ความตระหนัก และสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด

๘) มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะและสมรรถนะในด้านคอมพิวเตอร์และการใช้เทคโนโลยี ทักษะและสมรรถนะเฉพาะทางในด้านการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด และทักษะและสมรรถนะเชิงบุคคล พร้อมรับมือกับภัยคุกคามของปัญหาเสพติด

๒. การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดตามนโยบายและแผนในแต่ละด้าน ๘ ตัวชี้วัด ดังนี้

- ๑) สัดส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง
- ๒) การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณการจับกุมยาเสพติดทั้งประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา
- ๓) คดียาเสพติดที่มีการสืบสวน ขยายผล จากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา
- ๔) ร้อยละของการดำเนินมาตรการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด
- ๕) ร้อยละของการดำเนินการพัฒนาหน่วยบริการบำบัด (ศูนย์คัดกรอง/สถานพยาบาล/สถานฟื้นฟูสมรรถภาพ/ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม) ให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด
- ๖) ร้อยละของผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- ๗) ระดับความสำเร็จของบทบาทประเทศไทยในการผลักดันยุทธศาสตร์ แผนงาน และความร่วมมือด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ
- ๘) ระดับความสำเร็จของไทยในการสนับสนุน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

คำเป้าหมาย :

คำเป้าหมาย (รายปี)					ผลสัมฤทธิ์ ระยะ ๕ ปี
๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	(๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ความสำเร็จของ การบริหาร จัดการเพื่อ สนับสนุน การป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีประสิทธิภาพ ระดับที่ ๓	ความสำเร็จของ การบริหาร จัดการเพื่อ สนับสนุน การป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีประสิทธิภาพ ระดับที่ ๔	ความสำเร็จของ การบริหาร จัดการเพื่อ สนับสนุน การป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีประสิทธิภาพ ระดับที่ ๔	ความสำเร็จของ การบริหาร จัดการเพื่อ สนับสนุน การป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีประสิทธิภาพ ระดับที่ ๕	ความสำเร็จของ การบริหาร จัดการเพื่อ สนับสนุน การป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีประสิทธิภาพ ระดับที่ ๕	การบริหารจัดการ เพื่อสนับสนุน การป้องกัน ปราบปราม และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ที่มีประสิทธิภาพ

การคำนวณค่าเป้าหมาย :

๑. คำนวณค่าร้อยละของการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ และร้อยละของการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดในแต่ละด้าน

การดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ	ค่าคะแนน (ร้อยละ)	การขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดในแต่ละด้าน	ค่าคะแนน (ร้อยละ)
๑. บรรลุการดำเนินงาน ๔ ข้อ	๒๐	๑. บรรลุตัวชี้วัด ๔ ตัวชี้วัด	๒๐
๒. บรรลุการดำเนินงาน ๕ ข้อ	๔๐	๒. บรรลุตัวชี้วัด ๕ ตัวชี้วัด	๔๐
๓. บรรลุการดำเนินงาน ๖ ข้อ	๖๐	๓. บรรลุตัวชี้วัด ๖ ตัวชี้วัด	๖๐
๔. บรรลุการดำเนินงาน ๗ ข้อ	๘๐	๔. บรรลุตัวชี้วัด ๗ ตัวชี้วัด	๘๐
๕. บรรลุการดำเนินงาน ๘ ข้อ	๑๐๐	๕. บรรลุตัวชี้วัด ๘ ตัวชี้วัด	๑๐๐

๒. ค่าเฉลี่ยผลรวมของค่าร้อยละของการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ และร้อยละของการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดในแต่ละด้าน

ค่าเฉลี่ยผลรวม ของค่าร้อยละของการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ และร้อยละของการขับเคลื่อน การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ ตัวชี้วัดในแต่ละด้าน	=	ร้อยละ ของการดำเนินงาน ด้านการบริหาร จัดการ	+	ร้อยละ ของการขับเคลื่อน การดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัด ในแต่ละด้าน
		๒		

๓. กำหนดระดับความสำเร็จ

ค่าคะแนน (ร้อยละ)	ระดับความสำเร็จ
ร้อยละ ๐๐.๐๑ - ๒๐.๐๐	ระดับที่ ๑
ร้อยละ ๒๐.๐๑ - ๔๐.๐๐	ระดับที่ ๒
ร้อยละ ๔๐.๐๑ - ๖๐.๐๐	ระดับที่ ๓
ร้อยละ ๖๐.๐๑ - ๘๐.๐๐	ระดับที่ ๔
ร้อยละ ๘๐.๐๑ - ๑๐๐	ระดับที่ ๕

ภาคผนวก ค
อธิธานศัพท์

ภาคผนวก ค

อภิธานศัพท์ (Glossary of Terms)

กระบวนการบำบัดรักษา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	กระบวนการแก้ไขปัญหามือเสพยาเสพติด ตั้งแต่การคัดกรอง การประเมิน ความรุนแรง การบำบัดด้วยยา การบำบัดพฤติกรรม การฟื้นฟูสมรรถภาพ ร่างกายและจิตใจ การติดตามหลังการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสภาพทางสังคม รวมถึงการลดอันตรายจากยาเสพติดของผู้เสพยาเสพติด
กระบวนการทัศน์ (Paradigm Shift)	ชุดของแนวคิด การรับรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปฏิบัติร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่ง จนเกิดเป็นแบบแผนของทัศนคติเฉพาะเกี่ยวกับความจริง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และชุดแนวคิดนั้นมีฐานเป็นแม่บทของความคิดหรือแนวปฏิบัติของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนการทัศน์ทางการศึกษาที่เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากการสร้างความรู้ของผู้เรียน กระบวนการทัศน์นี้เป็นแม่บทของความคิดที่ทำให้แนวทางการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)
กลุ่มเปราะบาง	บุคคลที่ต้องการได้รับการพิงพิงจากผู้อื่น ไม่สามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระหรือตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง โดยสามารถแบ่งกลุ่มคนเปราะบางได้ ดังนี้ ๑. กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่าบุคคลทั่วไป อาทิ หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ พ่อเลี้ยงเดี่ยว แม่เลี้ยงเดี่ยว ๒. กลุ่มทุพพลภาพ อาทิ ผู้พิการ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้ป่วยติดเตียง ๓. กลุ่มที่ไม่มีอิสระพอในการตัดสินใจ อาทิ เด็กและเยาวชน นักโทษ ๔. กลุ่มผู้ด้อยโอกาส อาทิ คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน และ คนขอทาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)
กลุ่มเสี่ยง	เด็ก เยาวชน หรือบุคคลที่มีลักษณะพฤติกรรม ทัศนคติ ค่านิยม โอกาส และเงื่อนไขปัจจัยในการใช้ชีวิต ซึ่งมีโอกาสหรือแนวโน้มที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด หรืออยู่ในสภาวะการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าไปสู่การใช้ยาเสพติด
การคัดกรอง	การจำแนกสถานะเป็นผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติด ตามเกณฑ์การคัดกรองกระทรวง สาธารณสุข
การบำบัดรักษา	การบำบัดรักษาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ซึ่งรวมตลอดถึงการคัดกรอง การประเมิน ความรุนแรง การบำบัดด้วยยา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การลดอันตรายจากการใช้ ยาเสพติด และการติดตามหลังการบำบัดรักษา (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

การพัฒนาทางเลือก	แนวทางการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเคยเป็นแหล่งเส้นทางของยาเสพติด ให้กลายเป็นผืนแผ่นดินแห่งการเกษตรและหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์ มีความอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นบนวิถีแห่งความพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ
การฟื้นฟูสภาพทางสังคม	การกระทำใด ๆ อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้นับสนุนให้ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ ตลอดจนการติดตามดูแลช่วยเหลือจนสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)
การฟื้นฟูสมรรถภาพ	การกระทำใด ๆ อันเป็นการบำบัดพฤติกรรมการเสพยาเสพติด และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้กลับคืนสู่สภาพปกติ (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)
การริบทรัพย์สินตามมูลค่า	ทรัพย์สินที่มีพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบแล้ววินิจฉัยว่าผู้ถูกตรวจสอบได้รับทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน คำนวณมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าวเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน พร้อมส่งสำนวนการตรวจสอบทรัพย์สิน เอกสาร และพยานหลักฐานไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบมูลค่าของทรัพย์สินนั้น
การริบทรัพย์สินทดแทน	ทรัพย์สินรายการใดที่มีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และศาลมีคำสั่งว่าทรัพย์สินรายการนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่สามารถบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินนั้นได้ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลย หรือผู้ถูกตรวจสอบได้ภายในสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น
การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด	การลดปัญหาหรือภาวะเสี่ยงอันตราย การแพร่ระบาด การสูญเสียดังกล่าวที่เกิดกับบุคคล ชุมชน และสังคม เป็นการป้องกันอันตรายโดยการทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นอันตรายลดลง ในขณะที่ยังไม่สามารถหยุดยาเสพติดได้ เป็นการยืดหยุ่นวิธีการรักษาที่ยึดความพร้อมของผู้ป่วยเป็นฐาน โดยคำนึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มนุษยธรรม สิทธิมนุษยชน และความเข้าใจธรรมชาติของผู้ใช้ยาเสพติด (คู่มือการจัดบริการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดสำหรับผู้ให้บริการกรมการแพทย์)

การสอบสวน	การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพินิจ ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๑))
การสืบสวน	การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐))
การสืบสวนทรัพย์สิน	การติดตามความเคลื่อนไหวของทรัพย์สิน และการทำธุรกรรมต่าง ๆ ทางการเงิน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดในการกระทำความผิดและการได้มาซึ่งทรัพย์สิน เพื่อสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการยึดอายัดหรือริบทรัพย์สินหรือขยายผลการสืบสวน
การสืบสวนพฤติการณ์	การแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดในการกระทำความผิดเพื่อนำไปสู่การจับกุม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ทั้งในเรื่องของการหาข่าวสารจากแหล่งข่าว หรือติดตามพฤติการณ์ของตัวบุคคลทั้งในอดีตและปัจจุบัน
ความเข้มแข็ง ในหมู่บ้าน/ชุมชน	หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการดำเนินมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นไปตามดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
ความผิดร้ายแรง เกี่ยวกับยาเสพติด	ความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)
คุณภาพชีวิตของผู้เสพ ยาเสพติด	สภาวะความพร้อมของผู้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ซึ่งส่งผลให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
จำหน่าย	ขาย แลกเปลี่ยน จำย แจก หรือให้ยาเสพติดโดยมีสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์อย่างอื่น และให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐด้วย
(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๒)

ไซเบอร์ (Cyber)

คำที่กร่อนมาจากคำว่าไซเบอร์เนติกส์ (Cybernetics) และมีความหมายว่าเกี่ยวข้องกับระบบเครือข่ายและสังคมเครือข่ายสากลทั่วโลก เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet)
(สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช. หรือ NSTDA))

ดิจิทัล

การแทนความหมายของข้อมูลด้วยตัวเลขโดยเฉพาะเลขฐานสอง หรือเป็นคำที่นำไปใช้เกี่ยวกับรูปแบบข้อมูลที่คอมพิวเตอร์สามารถจัดเก็บและจัดการได้
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม
(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ทุนมนุษย์

คุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือประเทศโดยพิจารณาในส่วนของความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะ หรือความชำนาญ รวมถึงประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งสั่งสมอยู่ในตัวบุคคลและสามารถนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ให้เกิดศักยภาพแก่องค์กรและประเทศ
(นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม)

เทคโนโลยี

วิทยาการที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติอุตสาหกรรม เป็นต้น
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

ธรรมาภิบาล	<p>หลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การ สำหรับรัฐบาลไทย ได้วางหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ว่า ประกอบด้วยหลักการ ๖ ประการ ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักสำนึกรับผิดชอบ และ ๖) หลักความคุ้มค่า</p> <p><i>(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)</i></p>
ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government)	<p>การกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐทุกชั้นตอน เพื่อให้การได้มาและการนำข้อมูลของหน่วยงานของรัฐไปใช้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รักษาความเป็นส่วนบุคคล และสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน และบูรณาการระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงปลอดภัย โดยใช้ข้อมูลเป็นหลักในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ</p> <p><i>(สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน))</i></p>
นวัตกรรม	<p>การกระทำหรือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแตกต่างจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น</p> <p><i>(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)</i></p>
นำเข้า	<p>นำหรือส่งยาเสพติดเข้ามาในราชอาณาจักร</p> <p><i>(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</i></p>
นำผ่าน	<p>นำหรือส่งยาเสพติดผ่านราชอาณาจักร แต่ไม่รวมถึงการนำหรือส่งยาเสพติดผ่านราชอาณาจักรโดยมิได้มีการขนถ่ายออกจากอากาศยานที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศ</p> <p><i>(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</i></p>
บล็อกเชน (Blockchain)	<p>วิธีการเก็บข้อมูลรายการเปลี่ยนแปลงตามหลักการทางบัญชี โดยการเข้ารหัส และจัดเรียงข้อมูลเหล่านี้ต่อกันตามลำดับเวลาที่ข้อมูลเข้ามา กลุ่มข้อมูลดังกล่าวจะเผยแพร่ไปให้ผู้ใช้ในเครือข่ายที่กำหนดได้ทราบทั่วกัน ทั้งนี้ ผู้ใช้ทุกคนจะทราบการแก้ไขเพิ่มเติมรายการเปลี่ยนแปลงในบล็อกเชนทุกรายการตลอดเวลา</p> <p><i>(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)</i></p>
ประชาสังคม	<p>สังคมที่ประชาชนในระดับต่าง ๆ มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางเลือกสาธารณะที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นและประเทศโดยรวม</p>

ผลประโยชน์แห่งชาติ

ประกอบด้วย ๑) การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ ๒) การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ ๓) การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ ๔) การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ๕) ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ๖) ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร ๗) ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของภาวะแวดล้อม ระหว่างประเทศ และ ๘) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ผลิต

เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปุ๋ย แปรสภาพ เปลี่ยนรูป และสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ผู้เสพยาเสพติด

ผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด

๑. ผู้ใช้ หมายถึง กลุ่มที่เพิ่งทดลอง หรือเสพเป็นครั้งคราวไม่ต่อเนื่องหรือใช้ยาและสารเสพติดช่วงสั้นๆ เช่น ใช้ ๓ - ๔ เดือน/ครั้ง พฤติกรรมไม่เปลี่ยนแปลงสามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้ โดยมีค่าคะแนนของการประเมิน ตามแบบคัดกรองกระทรวงสาธารณสุขที่ระดับคะแนน ๒ - ๓
 ๒. ผู้เสพ หมายถึง กลุ่มที่เริ่มมีปัญหา เป็นผู้ใช้ยาเสพติดบ่อยครั้งขึ้น และเสพต่อเนื่อง เช่น เสพทุกเดือนๆ ละ ๔ - ๕ ครั้ง ส่งผลให้มีความเสี่ยง หรือเริ่มมีอันตราย ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก การทำงานเริ่มบกพร่อง การเรียนเริ่มตกต่ำลงสามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้ หากยังไม่ได้รับการช่วยเหลือจะกลายเป็นกลุ่มเสพจนเป็นอันตราย โดยมีค่าคะแนนของการประเมินตามแบบคัดกรองกระทรวงสาธารณสุขที่ระดับคะแนน ๔ - ๒๖
 ๓. ผู้ติด หมายถึง กลุ่มที่เสพเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เช่น เสพมากกว่า ๔ วัน/สัปดาห์ ควบคุมการใช้ยาเสพติดไม่ได้ หมกมุ่นกับการใช้หรือหา ยาเสพติดมาใช้ พยายามเลิกใช้ยาเสพติดแล้วแต่ไม่สำเร็จ มีความบกพร่อง ในหน้าที่ทางสังคม การงาน หรือการเรียน และพัฒนาเป็นกลุ่มที่ใช้ยาเสพติดเกินกว่า ๓ ปี โดยมีค่าคะแนนของการประเมินตามแบบคัดกรอง กระทรวงสาธารณสุขที่ระดับคะแนน ๒๗ ขึ้นไป
- (ค่านิยามระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.))

พืชในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ	พืชเสพติดที่ยกเลิกจากการเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อาทิ พืชกระท่อม หรือพืชเสพติดในประเภท ๕ ที่มีกฎหมายในการกำกับ ควบคุม ดูแลพิเศษของรัฐ เช่น กัญชง กัญชา เห็ดขี้ควาย เป็นต้น
พืชเสพติด	พืชที่ให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ หรือพืชที่นำมาใช้ในการผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์
แพลตฟอร์ม	ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถขยายขีดความสามารถอย่างไม่จำกัด มีการพัฒนาฟังก์ชัน (Function) หรือโมดูล (Module) ใหม่ ๆ มาต่อยอด อยู่ตลอดเวลา เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เสมอ และสามารถนำไปต่อเชื่อมกับระบบอื่นได้ แพลตฟอร์มไม่ได้จำกัดอยู่แค่ซอฟต์แวร์แต่ยังรวมไปถึง เว็บไซต์ หรือบริการอื่นที่คนอื่นสามารถเขียนโปรแกรมมาต่อเชื่อมหรือดึงข้อมูลได้โดยอัตโนมัติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)
พัฒนาแพลตฟอร์ม กระบวนการบำบัดรักษา ยาเสพติดและการฟื้นฟู สภาพทางสังคม	พัฒนาการประสานเชื่อมต่อกลไกกระบวนการทำงาน เชื่อมโยงระบบข้อมูล สนับสนุนการบริหารจัดการระบบการบำบัดรักษายาเสพติด ตั้งแต่ขั้นตอน การค้นหา การคัดกรอง การส่งต่อเข้าสู่การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จนถึงการฟื้นฟูสภาพทางสังคมอย่างเป็นเอกภาพ
มาตรการทางเลือกใหม่	การปรับกระบวนการทัศน์ในการแก้ไขปัญหาเสพติดตามกรอบทิศทางของโลก โดยการใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด เช่น ๑. การดำเนินการต่อผู้เสพยาเสพติด โดยการเปลี่ยนกรอบคิดในการมอง ปัญหาผู้เสพยาเสพติดเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพหรือเชิงสาธารณสุข และต่อยอด ไปสู่การแก้ไขปัญหาลึกซึ้ง ไม่ใช่มองเป็นปัญหาเชิงอาชญากรรม ๒. การดำเนินการต่อผู้ค้ายาเสพติด มุ่งเน้นการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด รายสำคัญ เครือข่ายองค์กร ผู้จ้างวาน นายทุน ผู้บงการ และผู้ที่มีความมิด ร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ๓. การใช้มาตรการทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น การลด อันตรรายจากยาเสพติด (Harm Reduction) การพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) เป็นต้น
มูลค่าทรัพย์สินที่ดำเนินการ ตามมาตรการทรัพย์สิน	มูลค่าของการทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับ ยาเสพติด การริบทรัพย์สินตามมูลค่า การริบทรัพย์สินทดแทน การริบ ทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ยาเสพติด	ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ หรือสารระเหย (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ยาเสพติดให้โทษ

สารเคมี พิษ หรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึง ยาสามัญประจำบ้าน บางตำรับที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยยา
(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน คดียาเสพติด

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นกรณีเร่งด่วนก่อนดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน รายงานให้เลขาธิการ ป.ป.ส. ภายใน ๗ วัน เพื่อดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สินต่อไป
(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ระบบโลจิสติกส์

กระบวนการวางแผน ดำเนินการ และควบคุม การเคลื่อนไหลทั้งไปและกลับ และการจัดเก็บ วัสดุ สินค้าสำเร็จรูป ตลอดจนสารสนเทศที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากจุดผลิตไปจนถึงจุดที่มีการใช้งาน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ด้วยความถูกต้องและเหมาะสมตาม ระยะเวลา คุณภาพ ปริมาณ ต้นทุน และสถานที่ที่กำหนด (กองโลจิสติกส์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)

วัตถุออกฤทธิ์

วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์
(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ศูนย์คัดกรอง

สถานที่คัดกรองการใช้ยาเสพติด
(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

ศูนย์คัดกรองเป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพที่กำหนด

สถานที่คัดกรองการใช้ยาเสพติด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดให้เป็นศูนย์คัดกรอง

ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

สถานที่ ทำการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา
(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)

<p>ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพ ที่กำหนด</p>	<p>สถานที่ทำการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</p>
<p>สกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency)</p>	<p>สินทรัพย์ดิจิทัลที่เป็นสื่อกลางในการทำธุรกรรม ซึ่งใช้วิทยาการเข้ารหัสลับสำหรับรับประกันความถูกต้องของธุรกรรมนั้น เพื่อควบคุมการสร้างหน่วยเงินดิจิทัลเพิ่ม และเพื่อยืนยันความถูกต้องของการโอนสินทรัพย์ เป็นเงินดิจิทัลรูปแบบหนึ่งที่ควบคุมโดยกระจายศูนย์กลางผ่านบล็อกเชน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)</p>
<p>ส่งออก</p>	<p>นำหรือส่งออกยาเสพติดนอกราชอาณาจักร (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</p>
<p>สถานพยาบาลเป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพที่กำหนด</p>	<p>โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด</p>
<p>สถานฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดเป็นไปตาม เกณฑ์คุณภาพที่กำหนด</p>	<p>สถานพยาบาล สถานฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นใดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกำหนดให้เป็นสถานที่ทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด</p>
<p>สมคบ</p>	<p>การตกลงกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</p>
<p>สารตั้งต้น</p>	<p>เคมีภัณฑ์หรือสารสังเคราะห์ที่ใช้ประโยชน์ในภาคอุตสาหกรรมอย่างถูกกฎหมาย แต่มักนำมาใช้เป็นสารตั้งต้นในการผสมกับสารอื่นให้ได้สารที่ต้องการ เพื่อผลิตยาหรือวัตถุเสพติด จึงต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวดทั้งแหล่งผลิต ทางผ่าน และปลายทาง ทั้งการใช้และปริมาณ เพื่อป้องกันการรั่วไหลหรือลักลอบนำไปผลิตยาหรือวัตถุเสพติดที่ผิดกฎหมาย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)</p>

สื่อสังคมออนไลน์	<p>สื่อที่ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน โดยเข้ามาแบ่งปันความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่กันได้อย่างอิสระและโต้ตอบแสดงความคิดเห็นกันได้อย่างทันทีทั้งที่แบบ ๒ ทาง (Interactive) ผ่านเครือข่ายสังคมหรือชุมชนออนไลน์ (Social Network) ซึ่งมักประกอบไปด้วยการแชท การส่งข้อความ การส่งอีเมล วีดีโอ เพลง การอัปโหลดรูป และบล็อก (Blog)</p> <p>(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)</p>
เสพติด	<p>การรับยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายโดยรู้หรือไม่รู้ว่าเป็นยาเสพติด ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด</p> <p>(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</p>
หน่วยงานของรัฐ	<p>ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ</p>
องค์กรอาชญากรรม	<p>คณะบุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น</p> <p>(ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔)</p>
อาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime)	<p>การกระทำความผิดกฎหมายโดยใช้คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือ เช่น ทำลาย เปลี่ยนแปลง หรือขโมยข้อมูล</p> <p>(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน)</p>
อินฟลูเอนเซอร์ (Influencer)	<p>กลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่มีบทบาท/อิทธิพลต่อความคิดเห็นประชาชนในสื่อสังคมออนไลน์</p>